

УКРАЇНСЬКА ДУХОВНА БІБЛІОТЕКА

МІШЕЛЬ КУАСТ

ШЛЯХ ДО УСПІХУ

Переклав з французької мови

о. ЛЕВ ГАЙДУКІВСЬКИЙ, ЧДБ

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІАН

Рим - 1974 - Італія
diasporiana.org.ua

УКРАЇНСЬКА ДУХОВНА БІБЛІОТЕКА

ОО. ВАСІЛІЯН

Рим - Нью Йорк - Торонто - Прудентопіль

Апостолес

1. Пазарко І., *Великі Люди*. Бібліографічні спіль-
ветки історії й сучасности, Рим 1964, ст. 156. \$ 2.00
2. Том I: *Діяння Ватиканського Собору*, Рим 1966,
ст. 320. \$ 4.00
3. Том II: *Св. Літургія. Засоби Повідомлення*, Рим
1965, ст. 194. \$ 2.00
4. Том III: *Церква. Східні Церкви. Екуменізм*. Рим
1965, ст. 216. \$ 2.50
5. Том IV: *Боже Об'явлення. Духовенство. Миряни.
Виховання*. Рим 1966, ст. 286. \$ 3.00
6. Том V: *Церква в світі. Релігійна Свобода. Місії.
Не-Християни*. Рим 1966, ст. 266 \$ 3.00
7. Пазарко І., *Ми Божі Діти*, Торонто 1963, ст. 196 \$ 2.00
8. *Вибрані Листи Св. Василя В.* з гр. пер. о. С.
Фединяк, Н. Йорк 1964, ст. 216. \$ 2.50
9. Бурко В., *Історія Біблійна Ст. і Н. Завіту*,
Прудентопіль 1965, ст. 240 \$ 2.00
10. *Євангельські й Апостольські Читання на Неділі
і Свята*, Прудентопіль 1966, ст. 200. \$ 4.80
11. Семчук С., *Митрополит Рутський*, Торонто
1967, ст. 104. \$ 1.50
12. Соловій М. - Великий А., *Св. Йосафат Кун-
цевич. Його життя і доба*. Торонто 1967, ст. 464. \$ 4.50
13. *Великодні Дзвони*. Збірка Укр. Великодньої Пое-
зії. Зібрав о. Г. Кіпах. Рим 1968, ст. 240. \$ 2.00

КУАСТ МІШЕЛЬ
ШЛЯХ
ДО
УСПІХУ

BIBLIOTECA SPIRITUALE UCRAINA

QUOIST MICHEL

RIUSCIRE

SUGGERIMENTI
PER UNA VITA AUTENTICAMENTE CRISTIANA

Tradotto da:

P. Leo Hajdukivskyj, SDB

EDIZIONI DEI PP. BASILIANI

ROMA - 1974 - ITALIA

УКРАЇНСЬКА ДУХОВНА БІБЛІОТЕКА

МІШЕЛЬ КУАСТ

ШЛЯХ ДО УСПІХУ

Переклав з французької мови
О. ЛЕВ ГАЙДУКІВСЬКИЙ, ЧДБ

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІАН

Рим - 1974 - Італія

— Зд дозволом церковної влади. —

Давмо в руки українського читача твір французького письменника, твір, що від десяти років не сходить з полиць книгарень не тільки французьких, а й інших, бо був уже перекладений на 18 чужих мов: німецьку, американську, англійську, англійсько-індійську, бразилійську, каталонську, кастилійську, хорватську, грецьку, угорську, італійську, японську, голяндську, польську, португальську, словацьку й чеську, та поширений у сотнях тисяч примірників. «Шлях до успіху» — почитна книжка (бестселлер) в духовному світі, а в християнському й поготів.

Отож і не дивно, що на 19-ім місці стає він і українським перекладом, щоб виповнити потребу і української людини-християнина, і в Батьківщині, і передусім на широких поселеннях у світі, яка прагне мати успіх у своїм особистім і народнім та церковнім житті, і за ним шукає, нераз може і не на відповідних шляхах.

Мішель Куаст, обізнаний глибоко з психологією сучасної людини та з християнським ученням, у підхожій повднанні обох елементів, дає поради і вказує шляхи на найпекучіші питання і вимоги сучасної людини: пізнати себе, опанувати себе, своє життя в складних обставинах сучасності, жити повнотою своїм життям для себе і для інших, щоб мати в ньому правдивий успіх, якого всі прагнемо.

І недивно, що саме український Салезіянин, син св. Івана Боско, якому доля людини, а головню молодой, запала глибоко в серце, взявся за таку перекладацьку працю, стоячи дуже близько до української молодой людини, і

знаючи її щоденні потреби та гаряче прагнення успіху в життю. о. Лев Гайдуківський дав гарний переклад цього твору М. Куаста для українського читача, а недавно цей переклад малими тижневими читаннями передали і Ватиканське Радіо для своїх слухачів в Україні, і обзнайомило з поученнями і думками Куаста ширший загал, хоча лише перелетним радіофонічним способом.

Та переклад о. Л. Гайдуківського і головно зміст його заслуговує, щоб дати його знати в тривалішій формі українській людині, принаймні тій, до якої можна друкованим словом доступитись. А ця людина в своїм еміграційнім лихолітті передусім потребує успіху: індивідуального, громадського і народного, щоб закріпити себе, свою громаду, свій нарід на широких, світових поселеннях, сперши своє життя на тверді засади християнського вчення.

Тож маючи такі самі цілі, « Українська Духовна Бібліотека », радо прийняла цей твір Куаста-Гайдуківського між свої випуски, щоб поширити ці думки між українським людом на світових поселеннях, а в майбутньому зробити доступними й землякам у Батьківщині, коли розкриються широко брами для всякої інформації, а релігійної, зокрема ж християнської і поготів.

Тож маючи такі цілі і перспективи, предкладаємо « Шлях до успіху » читачам « Української Духовної Бібліотеки », з свідомістю, що робимо потрібне і корисне діло, та з надією, що багато людей, а зокрема молодих, знайде легше з такої лектури свій особистий « Шлях до успіху » і виповнить здоровим християнським змістом і засадами своє життя, яке принесе успіх особистий, користь громаді, і Славу Богові.

Рим, 1 жовтня 1973
В Празник Покрова Богородиці

ЛЮДИНА В НЕБЕЗПЕЦІ

Людство свідоме, що великі проблеми — несправедливого стану робітничого світу й пролетаріату народів, котрих звуть нерозвиненими — та незлічими різновидні терпіння мучать людину в її тілі й паралізують її душу.

Нині інше лихо, може ще й гірше, тому що ще глибше, поширюється в людстві, починаючи — страшне повторення історії — від народів найбільше розвинених і від людей найбільше «цивілізованих». А лихо це — внутрішній розлад, псування самої людини. Великі вчені й моралісти, принаймні ті, що вірять у вищість духа над матерією, занепокоєні цим, а й навіть широкі маси починають відчувати цю небезпеку.

Через свої незвичайні досягнення модерний Світ чудово гарний і великий. Людина — горда із тих досягнень та своєї влади над матерією й життям, і їй здається, що вона опановує їх чимраз більше. Але, як поступово вона знанням і технікою підкорює всесвіт, так поступово вона тратить владу над своїм внутрішнім всесвітом. Вона розгадує таємницю Світів, як незмірно малих, так і незмірно великих, але заразом губиться у своїй власній таємниці. Людина хоче керувати всесвітом, а не вмє більше керувати своєю особою. Вона підкорює матерію, і коли вона визволена з її тиранії мала б жити більше духом, матерія удосконалена повстає проти неї, підкорює собі людину, і так дух вмирає.

А якщо людина «тратить дух», вона тратить усе. Вже немає людини. Бо дух є першим, головним. Ідея родиться з духа, а тільки через ідею матерія організу-

ється в руках людини й піднімається будова. Місто виростає з землі, машина виходить із фабрики тільки тому, що дух породжує пляни. Тільки тому що дух бачить красу, в мармуру виходить статуя, струни співають, краски гармонізуються на полотні. Тільки тому що дух стає перед іншим духом, живе любов, люди злучуються і твориться людство. Але якщо дух нищиться, над людиною зависає небезпека, бо тіло, котре вона любить, машина, котру виробила, місто, котре здубула, Світ, що ушкиувала, стають проти неї й рвотрощують її. Матерія знову вихоплюється із влади людини. Вже нема людини. Треба все переробляти.

Так розвалились цивілізації одна по одній. Тільки деякі із них загинули із зовнішнього удару; всі інші самі собі були катами, підмінувавшись внутрі повільним розладом-гниллю.

Ми горді з нашої західної цивілізації. Здається, що, щоб її спасти, ми взяли участь у найбільшій різанині, що Світ міг бачити; щоб вона жила, десятки мільйонів людей померло, а сотки мільйонів жахливо натерпілись; щоб її захистити, великі нації чимраз більше озброюються й зберігають у запасах такі сили, що можуть спустошити цілі континенти світу.

Справді наша цивілізація — в небезпеці; але не стільки у її границях географічних, скільки в межах самого людського духа і серця. Черв'як — внутрі, і він посилюється, нестримно розростається, кормлений легкодужністю Модерного Світу, що дає тілу хвилеві приємності, а духові гордість нищівної сили.

Ми вже збираємо його овочі. Між іншими знаками недостатньої моральності — злочинство між молоддю: число молодих злочинців поступово збільшується, а в країнах найбільше «розвинених» це справді страшне лихо. Умові недуги також поширюються; усякого роду «розгвинчення» вказують нам трагічну ситуацію «здоров'я» людини; «дикуни» потребують лікарів для їх

тіла, а « цивілізовані » потребують чимраз більшої армії психоаналітиків, психотерапевтів, психіатрів, щоб пробувати спасти їх дух.

Людина буде перебиратись на інші планети. Але який буде « зміст » тієї людини?

Треба, щоб ціле людство почуло ту поважну, і завжди актуальну, пересторогу Ісуса Христа: « Що людині з того, як здобуде цілий світ, якщо занастить свою душу? »

* * *

Все таки модерний світ — захоплюючий, і ми не тільки не маємо права гальмувати його блискучий поступ, але маємо обов'язок активно спричинитись до цього й не відступати на бік. Але наша праця була б даремна, якщо б ми не працювали із таким самим зусиллям, щоб *дати людині свідомість своїй душі. Треба відновити, переробити людину, щоб всесвіт — через неї — був перетворений в порядку й любові.*

Чим більші для людини є можливості життя й насолоди, тим більше вона потребує світла, щоб зрозуміти, що вони — це тільки засоби, щоб досягнути куди вищі цілі; тим більше вона потребує внутрішньої сили, щоб не прив'язатись до них; тим більше вона потребує любови, щоб не звернути їх тільки до себе, наносивши отак шкоду своїм братам. З другого ж боку, чим більша є будова, тим точніших вона вимагає від інженера обчислень, перевірянь. Так воно є і зо Світом, що розвивається: людина, щоб його збудувати стійким і добродічним, має оживити його більшим духом і більшою любов'ю.

Щоб Людство та Всесвіт дійшли до своєї мети, вже не вистачає помагати людині віднайти її душу, а треба дати їй ще й той « додаток душі », що Бергсон вимагав уже на початку нашого століття.

* * *

Але ідім даліше. Якщо людський дух загибає від ударів тріумфуючої матерії, це тому, що він забуває, ігнорує чи викидає Бога. І так трагедія зводиться до ось якого вибору: людина, або звернеться до Бога, залишаючи матерію, або звернеться до матерії, залишаючи Бога. Кінець-кінцем, якщо людина в небезпеці, це тому, що вона вибирає себе саму і матерію.

Модерний Світ постійно приваблює людину.

Людська продуктивність постійно збільшується, і людина — цей вічний голодний — кидається на ті блага, нею створені, та й ніколи не може насититись. Пекельний той круг, в котрім вимоги помножуються швидше, ніж можуть виникати речі, і в котрім людина, раб, напружується, щоб збирати овочі матеріяльного поступу, і падає навколішки перед цими новими божками, які собі створила. І ось вона — розірвана в своїм глибокім встві, засуджена на боротьбу із своїми братами; і кожний — чи то особи, чи то спільноти — хоче опанувати і зберегти для себе матеріяльні блага, щоб ними втішатись і насолоджуватись.

Незважаючи на це підупадання, людина подивляється себе, бо її винаходи — великі; але подивляючи себе, забуває подивляти Бога й Йому служити. І в міру того, як росте її незвичайна влада над природою, вона забуває про всемогутність Бога. Людина з природи робить собі божків, сама собі стає божком.

Таким чином людина «цивілізована» відлучується від правдивого Бога, і всупереч своїм великим заявам буде Світ, в котрім вже немає місця для Бога.

* * *

Слова Ісуса Христа, що прийшов на землю, як Посланець свого Отця, щоб спасти людину й Світ, ще й нині залишаються даремні:

« Я — дорога, правда, життя... »

« Без мене ви нічого не можете зробити ».

« Я прийшов, щоб ви мали життя, і надміру мали ».

« Я лишаю вам мир, мій мир вам лишаю; я не даю його так, як світ дає... ».

Щоб людина і модерний Світ досягли свої мети, треба щоб людина не тільки віднайшла свою душу, треба дати їй не лише « додаток душі », а слід також, і це найважливіше і найголовніше, дати їй Ісуса Христа. Інакше, завтра людини вже не буде.

* * *

Ми написали ці сторінки, бо віримо, що небезпека є дійсна й щодня стає більшою, та вже не тільки людству грозить, але й нищить його. Вони хотіли б допомогти хочай декому затриматись, щоб опам'ятатись і стати мужнішим. Це — мале зусилля в порівнянні з великим завданням! Та чи ж сила греблі не береться від незлічимої крапель води?

Бог, якому поручаємо цю книжку, знає як послужитись нею, якщо хоче, і якщо ми станемо до його розпорядження.

УСПІХ

Тижневик « Ілюстроване католицьке життя » перевів, за допомогою Французького Інституту Публічної Опінії, анкету між « новою хвилею » (теперішнім поколінням).

Аналіза цієї анкети виявила, що

90 процентів опитуваної молоді сказало, що для них є важним « мати успіх в житті »;

88 процентів сказало, що стремить до доброго громадського становища;

59 процентів уважає за дуже важливе одружитись і забезпечити майбутність своєї родини.

Ці три вислови вказують ясно, що люди хочуть мати успіх. Але який? Дуже часто успіх матеріяльний. На цих сторінках ми бажали б подати деякі міркування про *правдивий і всецілий успіх, успіх християнського життя.*

Певно, для людини без віри, цей успіх може деколи виглядати, як невдача з людського боку. Кажемо « деколи », бо не забуваємо, що Господь обіцяв нагороду стократну тим, котрі підуть за Ним, і то не тільки пізніше, в небі, але вже й на землі. Зрештою, ми знаємо, що маємо робити все, що є в нашій спроможності, щоб довести до успіху наше людське природне життя й Світ, бо тільки при тій умові Господь дасть нам ту ласку, без котрої ми не можемо нічого, і що доведе нас до нашого найбільшого успіху і розквіту — надприродного.

Ми починаємо від людини, тому що людина є першою і має бути, кінець-кінцем, перетвореною. Але, якщо ми думаємо, що то нерозумне вірити, що структури є ви-стачальні, щоб перемінити людей, ми вважаємо також,

що не менше нерозумним є вірити, що вистачає змінити людину, не змінюючи структур. Треба працювати над обома цими ділянками з однаковим старанням і посвятою.

Не слід однак чекати аж до досягнення «досконалості», щоб виконувати свій апостолят: людина не вдосконалює себе, хіба тільки діючи, і тільки дійсна практична любов до братів може вкорінити у нас любов до Христа. Як на природнім, так і на надприроднім полі людина не може досягнути повного успіху, повного розквіту, якщо не працює над тим, щоб цілий Світ дійшов до свого успіху й розквіту.

* * *

Ця книжка не є трактатом, що авторитетно викладає правила людського й християнського життя, а, як ми вже казали, подає *деякі міркування* про людську й християнську «будову» людини і Світу. Ці міркування — об'єднані в розділи, з яких декотрі мають зв'язок між собою, інші ж — ні. А що ми не мали наміру подати цілу систему тої «будови», то вважаємо, що не слід робити нам закиду, мовляв, не подається міркувань і про інші проблеми та питання. Те саме треба казати і про розділи, де окремих тем не з'ясовується у вичерпній формі, досконально, а даються тільки *деякі погляди*, інші ж навмисне залишаються.

Однак, щоб ті всі міркування були ясніші, ми об'єднали їх у чотири великі групи: *Людина*, *Людина й її життя*, *Людина й інші люди*, *Людина й її життя у Христі*. Але між тими групами не слід добачати непророзумних перепон, бо кожний розділ мусить брати до уваги всі інші; а щоб доказати це, ми нарочито помножили примітки, в котрих на це вказується. А головню не було цілком в нашому намірі відокремляти співвідношення людини до Христа від цілості її життя. Навпаки, ми намагались усіма силами доказати оце: зусилля лю-

дини, щоб «збудувати й завершити» себе, своє життя й Світ, не може відрізнятись від зусилля у Христі, щоб збудувати й завершити царство Бога-Отця.

Чому ми вибрали такі ото теми для міркування, а не інші, і в тих темах такий, а не інший погляд? Щоб догодити конкретним вимогам сучасного світу. Ми не є б'юровими письменниками, але силкуємося стати апостолами в житті, прислухуємось до нього, переконані, що Бог запрошує нас через прохання і потреби людей. Та група просить пояснень на таку проблему, та людина домагається порад, щоб зрозуміти й поживавити такий-то вигляд свого життя, ті читачі журналу... всі хотіли відповіді; треба було відповісти нині. На завтра треба буде інших відповідей: на інші питання — інші люди.

Ми намагалися писати стисло, прямо і пристосовно, словами із щоденної мови, зрозумілими модерним читачам, про правди, які самі собою є вічними і незмінними.

Якщо ми вживаємо звертання «ти», це не з браку пошани до читача чи недоречної фамільярності, але з надією, що читач стане на нашому місці й скаже сам собі — так як ми самі сказали собі — ці міркування.

Модерні люди, на жаль, нині не мають часу читати довгих трактатів; але хто ж не може знайти кілька хвилин, щоб *роздумати* над кількома рядками? Бо ми дуже бажаємо, щоб роздумувалось, і роздумувалось так, щоб дійшлося до іспиту совісти та зобов'язання до діяльності.

Той, хто роздумуватиме й перейде до пристосування тих думок до свого життя, почує голос Божий у своєму серці та оцінюватиме незміриму велич свого християнського життя й місце Христа Спасителя.

Нашим бажанням є допомогти хочай декому збирати рясні овочі з таких зупинок, і будемо вдоволені, що вони дійдуть, та й доведуть і Світ, до правдивого вічного успіху.

1. Л Ю Д И Н А

ЛЮДИНА НА НОГАХ

Мрія людини — бути вповні сама паном свого існування, своїй долі. І вона має рацію, бо перевищує звірину можливість знати себе, знати світ, судити й керувати своїм життям, згідно з своїм ідеалом. Але багато людей, котрі думають, що вони є панами своїй діяльності, свого існування, в дійсності є, більше чи менше, рабами свого тіла й чутливості. Вони не змогли установити ієрархізації в своїх властивостях, в своїх життєвих силах. Вони, або не добачають своїй діяльності, або розраховують тільки на свої сили, щоб жити « на ногах », з повним успіхом.

— Мало людей має добре оформлене психічне життя. Мало людей упорядкувало й згармонізувало різні « поверхи » свого єства.

Мало людей є досконало зрівноважених, тому що: або не допомоглось їм « збудуватись », самооформитись (мета виховання), або вони самі не збудувались, не працюючи над собою (зусилля юнака й дорослого), або вони самі себе зіпсували, інші їх зіпсували, обставини, структури... Мало людей заслуговує собі ім'я « людина ».

— *Людина добре збудована, добре оформлена має три поверхи (1): — третій — дух; — другий — емоції; — перший — тіло.*

(1) Говоримо про « поверхи » в людині тільки, щоб розрізнити властиву вартість елементів, з котрих вона складається; але ми не забуваємо, що людина — це єдність нероздільна, і що в кожній своїй дії вона вкладає все своє єство.

Ці три «поверхи» тримаються, сполучуються, діють один на одного; але їх ієрархія має бути збережена: тіло є внизу: воно найменше шляхетне; дух — нагорі: він найгірніший. Якщо цей порядок вартостей небережений, будівля — лиха, людина — зіпсована.

— *Деякі люди ходять на голові, а не на ногах.*

Так неможливо ходити, а ще менше жити: це не для правдивої, повновартної людини.

Ти ходиш на голові, коли твоє тіло бере верх і командує. Це — відчуженість, змисловість у всіх її виглядах. Деколи доводить до цього і недуга, коли їй дозволяється нищити дух, замість ужити її для особистого розвитку й жертвувати Богові.

— Якщо твоє тіло рішає й наказує, і якщо ти його слухався, його тягар знищить все інше в твоїй особистості. Твої почуття стануть тупими, твій дух буде придушений і знекровлений.

— Може у тебе тіло ще не взяло всецілої й остаточної влади. Але, якщо ти лояльно будеш стежити за собою, ти спостережеш, що часто ходиш на голові: — та обжерливість, котрій ти не протиставишся, ті солодощі, та чарочка вина, чи пива, чи...; — та зніженість, млявість тіла, що ранком відмовляється вставати, або, вставши, не хоче працювати; — те відчуття плотське, бажане, вишукуване тільки для самовдоволення; — та насолода, яку бажавш тільки задля неї самої...

Гей, стань на ноги!... будь людиною!...

— *Деякі люди натомість плазують: в них командує емоція, почуття.*

Емоція бере владу над тобою, коли твоя любов стає пристрастю й, вириваючись з-під контролю розуму, доводить тебе до «втрати розуму».

Якщо емоція командує, також і вона паралізує дух, тягне його за собою: він тоді не може здорово осуджувати речі, ситуації... ані вільно діяти.

— Але може ти ще не став невідкупимим рабом твої емоції. Може, але чи в тебе вона не зачасто командує?

Якщо ти думавш, що та особа має рацію, тому що вона тобі подобається, а та інша — завжди помиляється, тому що ти « не можеш її бачити » — ти плазуєш.

Якщо ти працюєш добре з одним професором, з отим шефом... тому, що він тобі симпатичний, а лекції, присутність іншого тобі нестерпні, тому що він тобі несимпатичний — ти плазуєш.

Якщо ти жертвуєш багато більше для цього, як для іншого, тому що відчувавш до нього почуттєву схильність; якщо в таким-то ти радо працюєш в групі, бо « за нього ти б у вогонь скочив », але з його приятелем ти не можеш співпрацювати — ти плазуєш.

Якщо нудьга огорнула тебе й ти вже нічого не можеш робити, бо один докір тебе ранив, один іронічний усміх засмутив, одна рука не стиснула твої руки — ти плазуєш.

Якщо ти не маєш відваги далі працювати і боротись, тому що не спостерігавш наслідків, тому що ти не маєш « потіхи » (для твоєї ненаситної чутливості) — ти плазуєш.

Якщо ти нині молишся, бо ти « в добрім настрої », бо ти одержав приємного листа, бо твій приятель тебе похвалив, бо ти був зворушений якимсь чужим лихом чи нещастям великим, бо потребуєш якоїсь ласки... а завтра ти не будеш молитись, бо ти будеш « порожній-холодний », а будеш порожній-холодний тому, що ти не бачиш очевидних наслідків у твоїх зусиллях, тому що дехто не вірить у твою добру волю, тому що хтось спротивляється твоїм особистим задумам, тому що твій приятель покинув тебе, тому що... — ти плазуєш.

В таких випадках, та в багатьох інших, ти не стоїш на ногах, а плазуєш; і ти не є вільний.

— *Людина, що « стоїть на ногах », правдива людина є та, котрої дух, уповні вільний, командує почуттям й*

тілом. А вільний дух не нехтує, не погорджує, не заперечує ні тіла, ні почуттів, бо й вони — гарні й корисні. І їх також сам Бог створив. Дух опановує почуття і тіло, спрямовує їх до справжнього добра цілої особи. Дух має бути володарем; почуття і тіло — слугами.

— Ти маєш не тільки право, але й обов'язок «пустити в рух», в життя, вправляти, витончувати, удосконалювати твої почуття і тіло, бо вони — сили; але *ти* маєш давати їм напрям. Почуття і тіло — це бистрі коні: сідай на них; але ти маєш ними керувати й провадити їх туди, куди хочеш; вони — твій потужний автомобіль, але ти маєш тримати керму. Якщо твої коні почнуть брикати, якщо втратиш контроль над мотором, заїдеш у рів, у грязюку, та й кості собі поломиш, якщо й голови не розіб'єш.

— Деякі люди *плянірують*, «*висяють в хмарах*». Їх ноги не на землі.

Ти в хмарах, коли ти береш свої мрії-сни за дійсність; — коли ти тратиш час на марення, на вигадкування плянів, котрих ніколи не здійсниш; — коли ти не пристосовуєшся до осіб, до речей, до подій... (а завжди тільки ти маєш рацію); — коли ти не вважаєш себе за такого, яким ти є, і не погоджуєшся бути таким; — не допускаєш, щоб інші були такими, якими вони є; — не приймаєш середовища, в якому живеш, місця, яке маєш, подій, що й до тебе стосуються...

Ти в повітрі, коли із страху перед життєвою дійсністю, із браку щедрості або з гордого вдоволення задля якогось діла, що вийшло в тебе добре, ти поринаєш у мріяння, у фантазування.

— Мріяти своє життя — це не жити його.

Ти маєш право причіпитись до якогось «шматка мрії», щоб потягнув тебе вперед (ідеал), але не маєш права утікати перед дійсністю і від неї.

— Щоб добре збудувати твою особистість і *стояти*

твердо на ногах, треба щоб ти часто нагадував собі ті три поверхи людини та їх ієрархію, потім льояльно обсервував себе в твоїм наставленні до такої-то особи, ситуації, до того діяння... Що тебе спонукало до такого рішення, до такого вчинку, до такої реакції? Пізнати, що то не був ти, хто командував — це вже одна перемога для твого духа. Цей тоді перестав бути сліпою жертвою тіла чи почуттів, визволяється й знову бере свою роль провідника в твоєму житті.

— *Ти не можеш «стояти на ногах» тільки власними силами*: твоє тіло та чутливість будуть в твоїх руках, бо твої руки будуть в руках Божих.

— Якщо ти не приймеш Бога, ти сам себе спотвориш, ти будеш незавершеною людиною, бо у вічнім Божім пляні завершена, ціла людина є та, що ходить на своїх ногах і є дитиною Божою через освячуючу ласку Божу.

РОЗМІРИ ЛЮДИНИ

Неможливо думати, що людина самовистачальна. Якщо ти хочеш, щоб твоє життя було успішним, ти маєш, добровільно й всеціло, відчинити двері твоєї особистості Богові, котрий у своїй любові не вдоволяється давати тобі існування, але й бажає злучитись з тобою й перемінити тебе в себе.

Але й на землі ти не в сам, ти не в одинокий острів; ти в злучений — у різних виглядах, про які може й не думави — з усіма іншими людьми; але ця злука має стати твоєю добровільною й свідомою злукою в любові.

Тільки святий в вповні правдивою, завершеною людиною, бо він уповні покинув себе, щоб прийняти « в собі » цілого Бога й ціле людство.

— Правдива людина — це « людина на ногах », та що злучилася з Богом, щоб бути, аж до найінтимніших глибин себе самої, перетворена в Нього: « Це вже не я, що живу, але Христос, що живе в мені » (св. Павло). — Це в *вертикальний розмір людини*, спрямований до Бога.

Правдива людина в та, що злучилась з усіма людьми, її братами, усіх часів і усіх просторів, щоб бути з ними, щоб відчувати їхні проблеми й зацікавлення, їхні надії й прагнення. — Це в *горизонтальний розмір людини*, спрямований до інших людей.

Хто не дійшов до тих двох розмірів, — це людина недокінчена, це півлюдина, отож нелюдина.

Люди не є істоти поставлені одне біля одного, як картоплі в мішку. *Люди — це особи, і тому з'єднані, споріднені з собою.*

Ти є членом людства, і кожна людина є трохи тобою, бо й вона є членом людства.

Ти ніколи себе вповні й докладно не пізнаєш, хіба тоді, як пізнаєш усіх інших людей.

Ти станеш справді дорослим лише тоді, як злучишся, через пізнання й любов, з усіма людьми, членами того тіла, яким є Людство, котрого й ти є членом.

— Хлопець стає юнаком, коли стає свідомим себе самого, коли відчуває, що він — особа самостійна; юнак стає дорослим, коли стає свідомим цілого Людства, коли відчуває, що він — член Людства.

— Приглянься тобі самому: ти пізнаєш свої границі, свої обмеження; а якщо пізнаєш і признаєш свої границі, ти будеш підготований прийняти інших, щоб доповнили й збагатили тебе, щоб ти став повною людиною.

— Кожна людина, що живе *сама, біднів, зменшується в своїй особистості.*

— Модерна динамічна психологія потверджує те, що вже Євангеліє вчило; а саме: в людині є дві протилежні собі сили, котрі ворують нею: одна сила — експансивна (розширювання) і співвідносин, що зветься любов; вона спонукує вийти із себе, щоб творити різні спільності, від родини ген аж до людства; — друга сила — зворотного руху, відступу та ізоляції, що зветься егоїзмом, і що спонукує до зосередження над самим собою у вічно обманній ілюзії, що самі можемо дійти до успіхів.

— Які б не були багатства твого духа, якщо ти ізолюєшся, ти ніколи не дійдеш до повної зрілості. А якщо ти хочеш збагатитися від інших, треба, щоб ти злучився з ними, тобто, треба, щоб ти їх любив.

Чим більше будеш любити інших, тим більше й повніше ти станеш зрілою людиною.

— Якщо ти скажеш: кожний хай думає про себе; — я про себе на першому місці (моя наука, моя родина, моя майбутність, мої вигоди, і т.д.); іншими я не цікавлюся; — я не втручаюсь у справи інших (а це значить: я ігнорую справи твоєї школи, мого місця праці, твоєї парохії, твоєї дільниці міста), і якщо ти постійно додержуєшся такого ставлення, ти ніколи не здійсниш твоєї особистості й будеш карликом ціле твоє життя.

— *Ти також маєш творити «ланцюг».* На першому місці з тими, з котрими можеш взятися за руку: з твоїми найближчими: твоя родина, твої сусіди, товариші праці, школи, дозвілля. Якщо між тобою і ними немає злуки, якщо ти хочеш жити окремо, якже тоді ціле людство може творити одну спільність?

Пам'ятай, що людина ізольована від інших є невдахою в своєму людському естві, отож — зрадником людського роду та Божого задуму.

— Щоб стрінутись з іншими, треба їх бачити: відкрий свої очі!

Щоб прийняти інших, треба мати для них місце в собі: викинь тебе із себе!

Щоб влучитись з іншими, треба залишити себе самого, вийти із себе: забудь себе і давай тебе!

— З людьми, далекими в часі й просторі, ти можеш влучитись тільки духовно: ти маєш досягнути їх пізнанням, ти маєш «носити їх у твоїм серці» любов'ю. Пізнавай їхнє життя, їхні проблеми, їхні терпіння, їхні досягнення й радості... читаючи газети, слухаючи радіо, дивлячись телевізю, кіно, беручи участь в доповідях, зборах, конгресах... аж до останніх границь землі.

— Бог — це спільність Осіб. Він створив тебе на свою подобу, а саме: не як ізольованого, осамітненого, але як особу, яку Він покликав до спільного життя з Ним і з усім людством.

— Велич людини міряється силою її злуки з іншими людьми; не в кількома, але в усіма іншими.

— *Спасіння людини* — це спасіння особисте й спільне. Бог злучився, уклав союз із «народом», і потім устатковив «Церкву», тобто громаду, збір.

— В Божім задумі Людство — це родина, це брати, що мають того самого Батька — Бога. То гріх, що «розкинув людей по всій землі» (Буття, 11,8).

Кожний з нас має брати участь у відбудуванні первісної єдності людства, починаючи від себе самого. І ми будемо незавершені, неповновартні, якщо навіть один з наших братів буде виключений із нашої єдності, і якщо ми не зможемо з повною щирістю сказати, що ми є братами усіх.

— Деякі вважають, що Бог — непотрібний у людській родині: вистачає, на їхню думку, злучитись з усіма людьми у велику родину. Та чиж можливо говорити про братів, де нема батька? А хто ж може бути спільним батьком, як не Творець усіх?

Якщо ти хочеш бути братом усіх людей, ти мусиш прийняти твою роль сина, маєш прийняти і жити життям Божим; і чим більше ти будеш сином, тим більше ти будеш братом.

— *Деякі вважають, що вистачає злучитися з Богом, не думаючи про злуку з людьми.* Але, якщо ти хочеш бути сином Отця, треба, щоб ти прийняв також роль бути братом усіх інших його синів. Якщо ти відкидавш брата, ти відкидавш і Отця, так ото ти сам себе нищиш і не ставш повною людиною, якою тебе бажає Отець Небесний.

— Якщо ти хочеш жити правдивим життям, мусиш любити твоїх братів: «Ми знаємо, що ми перейшли від смерти до життя, тому що любимо братів. Той, хто не любить братів, залишається у смерті» (I Ів. 3,14). Чим більше «переходитимеш в життя»; чим більше ти бу-

деш відступати і віддалятися від інших, тим більше ти будеш нищити себе і йтимеш « від життя до смерті ».

— Розкритись для Бога й розкритись для людей; — стрінутися з Богом і стрінутися з людьми; — злучитися з Богом і злучитися з людьми... не в дії, що себе виключають; а навпаки, вони доповнюють одна одну, і свідчать про їхню щирість і правдивість.

Своїм Вовлеченням і Відкупленням Христос зробив із людства своє Таїнственне Тіло.

Отож, злучуючись із Господом, ти злучуєшся з цілим людством, бо ти не можеш злучитися з Головою, і не злучитися із членами; а злучуючись із людьми, ти зустрічаєш Господа, бо ти не можеш злучитися із членами, і не злучитися з Головою.

— Якщо ти згодишся, щоб зменшувалась твоя любов до тебе, щоб росла твоя любов до Бога й до людей, тоді, і тільки тоді, ти рішив стати *правдивою повновартною людиною*.

ЛЮДИНА РОЗДРОБЛЕНА АБО ОБ'ЄДНАНА Й УОСОБЛЕНА

В нашій модерній світі існує одна небезпека, куди страшніша від загрози атомних бомб, а нею є внутрішній «розрив» людини, її психологічне й духове «роздроблення».

Правдою є, що людина опановує чим раз більше матеріальний світ, але здається, що, мучена численними зовнішніми потребами, вона тратить володіння над собою. Треба, щоб людина стала знову об'єднаною одиницею, якщо хоче справді й повновартно жити й діяти.

— Дерево живе, коли втягає в себе різні мінерали із землі й перетворює їх у себе, так як його природа вимагає. Таким чином воно підносить ті мінерали до вищого ступеня існування: із неживого до живого — рослинного.

В тваринах знаходимо й мінерали і рослинні елементи, але перетворені й піднесені до ще вищого ступеня існування: до життя тваринного.

Людина живе, використовуючи елементи мінеральні, рослинні й тваринні, але підпорядковуючи та перетворюючи їх своїм розумом і волею. Це ще вищий ступінь.

Якщо ти хочеш бути людиною, справжньою й вартісною, треба, щоб *твій дух опанував і керував твоїми інстинктами, змислами та чуттєвістю.*

— Де дух, свідомість і сумління мають першенство й владу, там є правдиве людське життя; де панує ін-

стинкт — там людське життя знижене до тваринного існування. Остаточний вибір залежить від тебе.

Кожний гріх — це перемога нижчої людської природи над вищою; отож людина стає зменшеною людиною, тому що порушено, перевернено природний порядок вартостей.

— Квіт твого вазонка чи твій пес, щодо свого вства, одержали, у своєму приході на світ, повну досконалість рослини чи тварини. Ти натомість — ні. Ти — незавершений; ти сам мавш брати участь, і то прямо, у самотворенні твоєї особистості. «*Будування*» тебе без тебе — *неможливе*. І в цьому полягає твоя велич.

— Що сталося б з колесом твого велосипеда, якби шпиці не були злучені в маточині? — Не було б колеса.

Що сталося б з атомами, якби електрони «визволились» від центрального ядра? — Не було б уже атома.

Що сталося б з людиною, якби її фізичні й духові сили та властивості не були гармонійно в'єднані в її особистості? — Не було б людини, правдивої людини.

— Людина роздроблена — це людина, котрої змісловість збожеволіла; котрої емоційність, чутливість, уява — розгнуздані; котрої сили діють без контролю, шукаючи свого насичення кожна для себе, поза законами духа та ідеалу. Чи в таких обставинах можна ще говорити про людину? Немає вже правдивої людини, бо немає її істотного й основного першоджерела, яким є єдність та ієрархічність.

Стати людиною — *це зібрати всі свої сили, упорядкувати їх за властивою кожній з них вартістю і дати їх на службу духові*.

— Немає сумніву, що ти хочеш правильно й досконало себе «збудувати». Та для цього не вистачає упорядкувати твої складники (1) за їхніми вартостями, але

(1) Порівняй із розділом «Людина на ногах».

треба також об'єднати їх у вершині твого послідовного й доцільного « я » твоєї особистості.

— Легко тримати поводи старого й знесиленого коня. — Тяжко натомість провадити коня молодого й норвистого... А ще тяжче опанувати й керувати шістьма чистокровними кіньми... але якщо ти їх опануєш, ти скоріше й далі зайдеш.

Не легко ввести гармонію й єдність в життя модерної людини. Її нижчі сили, часто ненормально розвинені, та жертви вони зовнішніх спонукань і принад; тяжко підпорядкувати їх духові. Однак людина, що осягла ту гармонію й єдність, нині ще більше як будьколи, втішається великими досягненнями в своїм житті.

— Якщо ти хочеш *всеціло* кинутись в діяльність; — якщо ти хочеш *всеціло* себе дарувати; — якщо ти хочеш *уповні* бути для послуг; — якщо ти хочеш любити *цілим* твоїм серцем; — якщо ти хочеш молитись *усіма* твоїми силами... то намагайся мати повну владу над твоїм тілом, над твоїм серцем, над твоїм духом та над їхніми буйними життєвими силами; опануй себе самого, а тоді ти зможеш сказати: *я дію, я себе дарую, я є на послугу, я люблю, я молюсь.*

— Жити вповні, жити цілим життям, значить: злучити всі свої сили, об'єднати їх, уособити їх та сконцентрувати їх в теперішню хвилину, так як зосереджуюча сочка концентрує сонячне проміння.

Той, що здійснив у собі сильну особисту синтезу, заспокоює й зміцнює тих, з котрими живе чи стрічається.

Щоб розпрямити гармонію довкола себе, треба раніш установити її в собі.

— Чи велосипедист їхав би з великим зусиллям і запалом, якби не знав цілі й мети бігу? — Мулярі збудували б хату, якби не мали пляну? — Можеш ти згармонізувати й об'єднати твоє глибоке єство, якщо не знаєш,

чому це маєш робити і як це маєш робити? — Треба, щоб ти мав у голові та в серці великий плян, котрий об'єднав би ціле твоє єство і все твоє життя, щоб також було взразком для інших.

— Твою метою й твоїм пляном має бути одна жива особа, а саме: *Исус Христос*. Тільки в Ньому і через Нього — єдиного правдивого гармонізатора людини й світу — ти зможеш об'єднати всі твої життєві сили й жити правдивим повним життям.

— То гріх, що вивів людину з рівноваги. Тільки Відкуплення, прийняте вповні, може привести знову рівновагу й спасти людину.

Прийми Спасителя до глибини твоєї особистості, а Божя Любов, що замешкає в тобі, з'єднає всі твої сили, і ти мало-помалу станеш правдивою людиною. В Нім ти не тільки будеш «людиною на ногах», не тільки «людиною об'єднаною й уособленою», але й «людиною обоженою».

— «Я усмирив і заспокоїв моє серце:
Як маленьке дитятко на лоні матері своїй,
як маленьке дитятко, так в мене душа моя» (Пл., 130).

НЕ «ВІДКИДАТИ» А «ВИВИЩАТИ»

Треба «любити цілим нашим серцем, всіма нашими силами»: це заповідь Божя. Тим-то й жодна наша сила не може бути знехтована, а ще менше придавлена чи відкинена. Але, щоб наші сили служили, треба їх признати, їх прийняти й дати їм те місце й напрям, що їм відповідає.

Сучасні люди мають немало труднощів із своїм емоційним життям. Бо чутливість, обдурена й незадоволена, мститься, створюючи заколот; або, невгамована вона й загострена, виводить із рівноваги розум та діяльність.

Воля, котрій, здається, приписалось надто велику, виключну силу, не може нічого без розуму, а головню без тісного з'єднання із чутливістю.

Тільки гармонізуючи всі свої сили у Христі, людина спроможна зрівноважитись і розвинути правдиве й кріпке духовне життя.

— Кожному «поверхові» твого бства відповідають життєві сили. Жодна із них не є лихою; отож ти не можеш їх придавляти й відкидати; але всі вони є ранені гріхом, отож не можна їм дати повного довір'я й свободи.

— Приручена тварина вертає до дикого стану, якщо їй дозволиться робити те, що хоче, абож як залишиться її в природі; так і твої інстинкти і почуття заведуть тебе до «дикого стану», якщо лишиш їх напризволяще.

— Вода стає великою силою, якщо її затримує й контролює гребля; стає життєдайною, якщо вканалізована для зрошування.

Так і всі твої життєві сили, коли будуть *контрольовані й проваджені твоїм духом*, можуть служити твоєму ідеалові та вірі.

— Якщо тобі здається, що дерево вигналось зависоко, і ти безпощадно стинаєш його вершок, тоді низьке галуззя матиме більше поживи і розростеться зашироко.

Так буде і з тобою: якщо ти придавиш свої « вищі сили », то нижчі стануть сильнішими.

— Ти маєш вибрати і рішити, в якому напрямі розвиватись: вгору чи вниз, тобто: чи дух має мати верх і провід у твоєму житті, чи інстинкти.

— Якщо ти відкинеш єдиного правдивого Бога, ти неминуче почнеш кланятись божкам, бо людина не може жити й не признавати чогось вищого від себе. *Якщо ти не будеш розвивати в собі духа, ти станеш іграшкою твоїх інстинктів.*

Якщо ти зачиниш двері шляхетним думкам, високим прагненням, ти станеш рабом твоїх інстинктів.

— Не жертвуй себе, щоб загартуватись, щоб виробити сильну волю, щоб « стати кимсь »... бо гордість незабаром перемає твої добрі наміри, і тоді твої оманені сили шукатимуть нижчих вдоволень.

— Деякі добродієсні настановлення в дійсності є репресивні; деколи є краще стремити до більшої чистоти серця в менше зовнішнім аскетизмі.

— Не вдовляйся обтинати дике дерево, але намагайся зацепити на ньому добрі галузки, щоб воно давало добрі овочі.

Не вдоволяйся « обтинати » себе, « відкидати »; працюй, щоб « вивищити », « ушляхетнити » свої сили, щоб розвинулась, розцвіла в тобі людина й християнин.

— Якщо ти « обтинаєш », то нехай це буде в любови. Якщо ти жертвуєшся, то нехай це буде, щоб глибше й більше прийняти твоїх братів і твого Бога.

Якщо ти вмираєш для себе, то нехай це буде, щоб глибше жити в Христі.

Смерть має вартість тільки тоді, коли веде до воскресіння.

— Чутливість непокоїть тебе. Не гидуй нею, не відкидай її; вона має в собі надзвичайні сили. Це завдяки їй, що ти можеш: — зворушитись на гарний вид краси або на вид терпіння ближніх; — ватремити із приємності перед художнім твором або перед добровичливістю приятеля; — увійти з легкістю в контакт з іншими, зрозуміти глибоко ситуації та особи; — відчутти потужні заклики до самопожертви та ніжної любови.

Але *твоя чутливість і твій розум мають бути правдивими приятелями*, що йдуть разом, допомагають собі, доповнюють одне одного, щоб взаємно себе поглибити й удосконалити: якщо діє одне без одного, не буде правдивих овочів на дереві твоєї особистости.

— Якщо кожного разу, як твій пес загавкає, ти немилосердно поб'єш його, то він незабаром буде лежати цілий час в буді.

Якщо ти постійно будеш придавлювати твою чутливість, вона замкнеться в тобі й буде тяжко тобі вживати її, коли прийде потреба. І ти не будеш правдивою людиною.

— Хлопець, з яким поводяться жорстоко й несправедливо, стає брехуном, підлим, злодієм, і мститься на всі лади, коли його не бачиться.

Уважай на твою чутливість: якщо ти з нею поводишся брутально, вона приховається, але постійно буде ставити свій опір. Засуджена на скриту боротьбу, твоя чутливість: — або заглушуватиме розум і буде перешкаджати йому правильно роздумувати й осуджувати; —

або здається на службу якогось твого лихого нахилу (абсолютизм, самоволя, насильство, нечистота...) і посилить його; — або, вкінці, доведе до несподіваного драматичного, а може й трагічного, вибуху.

— Перед небезпекою дитина закриває очі. На хвилину вона заспокоюється; але небезпека далі триває.

Якщо ти, переляканий, не хочеш усвідомити собі те, що ти відчув, ти не нищиш твоїх вражень; ти їх тільки « відкидавш ».

— Рана, котру перев'язується, але не хочеться лікувати, а хвалькуватости чи фальшивої соромливости, не гоїться й роз'яструється. Треба її перевірити й лікувати.

Якщо ти « ранений » у твоїй чутливості доганою чи неделікатністю, чи невірністю, чи невдачею... не червоний із твого зворушення: воно не є ганебне; — не будь « твердий », заперечуючи його: воно не є слабкість; — не залишай його на боці у презирстві: воно не без значення. — Відкрий сміливо рану, шукай причини; тільки тоді зможешвилікуватись.

— Те все, що ти « відчув » — приємність чи терпіння — воно в тобі. Твій розум лояльно має усвідомити собі це й дізнати його; потім ти маєш прийняти його. Лиш за такою умовою ти зможеш відкинути те, що треба відкинути.

— Поки води ріки не зібрались у русло, неможливо працювати на залитій землі.

Якщо твоя чутливість виходить поза свої межі, вона буде турбувати твої міркування, твою оцінку, рішення й поведінку цілого твого життя, аж доки ти не « вбереш її у своє русло ».

— Футболісти на тренуваннях повторяють деякі фази попередньої гри, щоб їх критикувати.

Досвідчений вихователь, що хоче виховати свого учня, дискутує з ним про його поведінку у різних обставинах його життя.

Якщо ти хочеш виховати твою чутливість, треба розглянути конкретно, яке місце й діяльність вона займає у твоїм житті, а тоді намагатися дати їй те, що має мати.

— Ти зворушився чи навіть схвилювався якоюсь подією чи особою. Зупинись: — *дивись об'єктивно* на той факт, що тебе вражає і на твою першу реакцію, відмічаючи ролі розуму й чутливості у тій реакції; — *прийми сповні* цей факт і цю реакцію; — *вкінці осуди й ріши* яке має бути твоє наставлення й поведінка, у відношенні до того ідеалу й віри (1).

— Не вдовольняйся стати свідомим твого життя, прийняти потрясіння твоєї чутливості; але навчися жертвувати все Богові: чи радість, чи терпіння, і навіть гріхи. Таким чином ти не будеш нищити, а будеш будувати, і поступово ти передаси твое життя у Божі руки.

— Правдиве духовне життя не є те, в котрім чутливість є відсутня, але те, в котрім вся чутливість, напрямлена розумом і очищена ласкою, не протиставиться зустрічі з Богом.

— *Христос не прийшов, щоб знищити твої життєві сили, а щоб згармонізувати їх та обожити.*

— Треба, щоб « усім твоїм серцем, всіма твоїми силами, цілим твоїм єством » ти любив твоїх братів і твого Бога, але цілим твоїм єством « обоженим ».

— « Втішайся в Господі, і Він сповнить тобі бажання твого серця » (Пс. 36,4).

(1) Якщо можливо, робити таку « вправу » писемно два або й три рази на тиждень.

ЖІНКА

Деякі чоловіки ще незтують жінками. Деяким жінкам не подобається бути жінками, і вимагають «промоції», а вона є тільки формою штучної рівності в тім, що вони думають є привілеєм мужчин. По правді ж, чоловік і жінка є повнотою рівні щодо гідности, але відрізняються між собою й доповнюють себе.

Це факт, що модерний — це світ «чоловічий». Жінка не відіграв тої ролі, яку мала б відігравати. З одного боку, вона має віднайти свою оригінальність і незрівнянність, розвиваючи свої жіночі характеристики, та сповняти свою місію у відношенні до чоловіка; з другого ж боку, вона має брати активну участь в будові Світу. Супроти переважajoчої навали матеріалізму, жінка перша має відповідальне завдання бути свідком і матір'ю людяного елементу в цивілізації.

— Святий Павло каже: «Нема юдея ані грека, нема невільника ні вільного, немає ні чоловіка ані жінки, бо всі Ви одно в Христі Ісусі» (Гал. 3,28).

— Для християнина гідність чоловіка й жінки є абсолютно однакова: обоє вони — створіння Божі, обоє відкуплені Христом, обоє — діти Божі, обоє покликані до надприродного вічного життя.

— Ти не можеш проголосити, як непомильну, оцю думку: «місце жінки — в хаті, чоловіка — в світі», бо й до чоловіка й до жінки Бог сказав: «Наповняйте

землю й підпорядкуйте її собі » (Буття). Творець дав подружжю — чоловікові й жінці — завдання заселити світ і завершити, удосконалити його. І тому жінка не може бути віддалена від жодної людської діяльності, від жодної ділянки життя.

— Ти не можеш проголосити, як непомилну, оцю думку: « чоловік і жінка є рівні; вони можуть однаково братись до тих самих діяльностей »; бо жінці Бог сказав: « Ти в болі будеш родити дітей », а чоловікові: « У поті твого чола ти будеш працювати ».

Чоловік і жінка мають: — ту саму гідність; — те саме завдання; — те саме надприродне призначення... але їхні функції відрізняються й доповнюються.

— Жінка є більше спрямована до зросту Людства, чоловік — до будови й удосконалення Всесвіту.

Життя жінки переважно ставиться на рівні спільноти-родини; життя ж чоловіка — на рівні громади.

Це впливає із їхньої відмінної будови фізичної й психічної, що й є знаком окремих задумів Божих щодо них.

— Навіщо придасться зерно, якщо немає землі, щоб його прийняла?

Навіщо придасться чоловік, якщо немає жінки, щоб його прийняла?

Навіщо придасться жінка, якщо немає чоловіка, щоб учинив її плідною?

— Чоловік потребує жінки, щоб доповнитись: отож нехай вона буде й нехай стається чимраз більше жінкою.

Жінка потребує чоловіка, щоб завершитись; отож нехай він буде і нехай стається чимраз більше чоловіком.

— Дівчина « схлопіла » і юнак « збабілий » спотворюють співвідношення молодих, вносять заколот у свою родину, а деколи доводять її й до провалу, наражають на небезпеку здорове будівництво суспільства.

— Жінка, що в модерному світі « відкривається », « афішується », дається, позначає свій занепад, спотворюється.

Якщо жінка хоче сповнити свою місію, вона мусить бути « тасмницею » для чоловіка.

— Жінко, якщо ти даш чоловікові лише тіло, ти не зможеш вповні його вдоволювати, і ти не зможеш бути любленою; бо потреба твого тіла, яку чоловік відчуває, є зовнішнім знаком потреби для нього твоєї душі!

Якщо ти даш твою душу, ти розквітаєш і доповнюєш чоловіка, й сама приходиш до правдивої любови. Але чоловік потребує ще чогось більше: йому потрібно усвідомити через тебе признання людської слабкості (« я неспроможна дати тобі ВСЬОГО », ти мавш сказати йому), бо крім твого тіла й твоєї душі, чоловік потребує безмежності Божої.

Тільки у Христі й через Христа жінка може цілком сповнити свою місію, даючи ВСЕ чоловікові й Світові.

— Чи на цей лад, а чи на інший, жінка мусить злучитись з чоловіком.

Одне без одного не можуть завершитись, життя не може цвісти на землі без злуки та співпраці чоловіка й жінки в родині, в суспільстві, в Церкві.

— Тілесно або духовно, жінка має завжди давати життя. Її глибока, істотна місія — бути матір'ю.

— Дівіцтво не є обмеженням цієї місії, бо плодючість духа перевищує плодючість тіла.

— Духово жінка завжди має бути дівою, бо нічого не має мати, як своє, нічого не має затримувати для себе; а має бути повною гостинністю і всецілим даром життя.

— Дитина, вихована без одного із батьків, буде мати в своїй особистості невігійну виразку; а виразка ота

буде ще глибша і більша, якщо вона вже від перших днів утратить маму.

‡ Модерний світ був збудований без жінки. Він затаврований відсутністю матері. І тому модерний світ — нелюдяний.

— Юнак відкриває, що в нім є «хтось», оригінальний, незаступний відмінний від інших.

Зрілий чоловік відкриває, що він є «хтось», оригінальний, але посеред інших, з котрими він є життєво злучений.

Жінка, відкривши, що вона є «хтось» для чоловіка, повинна відкрити, що вона є «хтось» і для світу, що з світом вона життєво злучена. Тільки тоді вона стає зрілою, тільки тоді вона дістає правдиву «промоцію».

— *Чим жінка є для чоловіка у створенні родини, тим і має бути для суспільства в будуванні світу.*

— Жінка має бути на всю повноту «прийманням»: прийманням чоловіка, прийманням дитини, прийманням родини.

Вона має бути в світі тією, що пам'ятає про людей, тією, що зважає дбайливо на людей, тією, що вислухує їх глибокі прагнення, ті, що ще глибші, ніж потреба їжі для тіла.

— Жінка є створена для жертви й відкуплення: вона жертвується чоловікові, вона жертвується дитині; її любов готова на всякі жертви, аби тільки спасти того, що погибає.

На світі, де панує матеріальний успіх, несправедливість і жорстокість, *жінка має бути свідком сили жертви і відкуплюючої любови.*

— Жінка є створена, щоб «носити» й давати життя. Вона носить дар чоловіка, вона носить дитину, і тільки у материнстві вона вповні завершується.

В сучасному світі, в якому панує всемогутність матері, жінка має носити й родити «людяний» складник.

— Жінка має безнастанно нагадувати: — чоловікові гордому, що він — недовершений; — чоловікові егоїстові, щоб він перевищив себе самого.

Світові вона має нагадувати, що він буде спотворений і неприродний, якщо знехтує людською душею, і що навіть сам дух не зможе удосконалити світ, якщо він не прийме Бога.

— Чоловік має « одружитись » з ідеалами жінки, з її інтуїціями, з її ніжністю й ласкавістю, з її розумінням людської гідності, з її почуттям деталей і відтінків, з її здатністю пристосовуватись... ітд., щоб « дати життя » організаціям, законам, статутам... щоб настав такий світ, в яким люди могли б розцвітатись і осягнути своє надприродне призначення.

— « Промоція » жінки полягає в тім, що вона має вповні усвідомити свій обов'язок у будуванні світу: вона має бути присутня в цій будові й виконати свою роль у всіх ділянках: економічній, політичній, суспільній... і то від найменшої клітини суспільства до найширших організацій.

Тоді буде завершений світ, що його Бог — на початках — доручив чоловікові й жінці.

ТІЛЬКИ ЕГОЇСТ НИЩИТЬ СВОЄ ЖИТТЯ

Не зважаючи на помітний поступ, ще багато неодружених, головно жінок, думає, що вони змарнували своє життя (1). Деяким тяжко заховати свою гіркоту і, всупереч їх волі, вони мстяться на інших та на своїм житті. Інші посвячують увесь свій час та всі засоби, щоб створити собі, за всяку ціну, вигідне життя, шукаючи потіх і вдоволень на площині свого прагнення. Інші, вкінці, покорившись долі, не ставлять собі жодних проблем, сповняють сумлінно обов'язки свого звання і, якщо вони християни, шукають у зберіганні моральних і релігійних законів заспокійливої безпеки або, у фальшивім містицизмі, надолуження для своїх почуттів.

Одним і другим, зрозумівши їх розчарування, їх бунт, їх боротьбу, їхні терпіння, треба делікатно сказати, що вони блудять. Безшлюбне життя не є невдачею, а запрошенням до повного завершення своєї особистості, але на полі відміннім від своєї власної родини. Тільки егоїст є неплідний і творить кругом себе пустиню.

(1) Тут не будемо говорити про неодружених, що добровільно вибрали таке життя, або про безшлюбність монашу, бо перший випадок є дуже рідкісний, а другий вимагає спеціального обдумання.

— На твоїй дорозі ти ніколи не стрінула «твоєї душі».

Петро тебе любив; його батьки — з фінансових причин — заборонили йому одружитись з тобою.

Івана ти сама відкинула: він не був тим лицарем у блискучім панцирі, якого ти собі бажала.

Павло помер... І ти, зайнята родинними обов'язками, або твоєю працею чи «добродійними організаціями», залишилась неодруженою.

Рік за роком твоя самотність стає чим раз тяжчою. — Ти бачиш веселі одружені пари. — Ти бачиш дітей твоїх приятельок... і ти... терпиш.

— Хто ж ти?

Для твоїх батьків, якщо живеш з ними, ти ще й далі є дитиною: «Зачинила ти добре двері? — «Вже пізно, йди спати!» — «Маєш листа від такої-то...» — «Та де ж тобі так зачісуватись!...» Для твоїх знайомих ти — «стара дівчина»; «Шкода, що вона не змогла одружитись!» Для тебе самої, дуже часто, ти — «пропаща».

— Правдою є, що неодружена людина в якійсь мірі є «неповною»: «Не є добре, щоб людина була самотна» (Буття, 2,18; диви тут розділ «Юність — приготування до любови»).

Кожна людина, тому що вона створена на подобу Божу, є покликана до життя в спільності та до злуки з іншою людиною чи іншими особами.

Кожна людина має «одружитись». — Кожна людина має «родити»... Але є різні ступені здійснення цієї спільності і цього батьківства.

— Крім тілесної злуки-єдності чоловіка й жінки в подружжі («Вони будуть одне тіло», Буття, 2,24), існують також і інші злуки: — злука духовна з усіма людьми: походить вона із серця приязного й готового на послуги інших; — злука-єдність надприродна з усім Людством у Христі: походить вона із надприродної любови до всіх.

— Крім фізичної плідності існує також духовна плідність.

Крім духовної плідності, існує також надприродна плідність, у Христі.

— Ти не є «пропаща», бо, хоч і неодружена, ти можеш, і маєш здійснити твою злуку й твою плідність на вищих рівнях. Ти покликана до рівноваги й розквіту тяжчих, так, але глибших і більше плідних завдань.

— Власне покликання кожного є для нього найкраще й найгарніше; *але дівицтво, само по собі*, прийняте добровільно, а ще більше дівицтво посвячене, є станом життя вищим (I Кор., 7,27; 33-34; 37-38), бо тіло обмежує людину, і тільки дух дає можливість обняти безмежність.

— *Неплідний є тільки той, що живе без любови.*

Любов є завжди творцем життя.

— Не має значення твій стан життя: люби, і ти будеш творцем життя.

— Жодне життя не може провадити до розквіту і повноти, якщо воно не є повністю прийняте таким, яким воно є.

Кожне покликання — це відповідь свідомо й свobodна на пропозицію Бога.

Ти не вибрала безшлюбности: обставини тебе примусили.

Доки ти його не приймеш свідомо й охоче, ти не будеш ним жити.

Якщо ти хочеш зазнати радости розквіту й плідности, треба, щоб ти прийняла оте твоє покликання свідомо й доброхить.

— Те, що спричинює тобі тривале терпіння, є непевність про твоє покликання. Маю ще сподіватись заснувати мою родину? Маю залишитись неодруженою?

Жодне життя не є на своїм початку вже «повне»: осо-

бисті здібності, обставини, дозволені Богом, вказують напрям твоєму життю.

— *Це в темноті треба розгадувати любовні Божі пляни щодо нашого життя.* Серце чисте прочитає скоріше, серце відірване від себе й світу робить менше помилок, і в читанні, й у виконанні.

Живи твоїм життям теперішнім і будь готова прийняти Божий задум.

— Тільки тому, що дві молоді особи подобаються одна одній, це ще не означає, що вони мають одружитись. Почуття прихильності є знаком, але не самотнім, ні остаточно вирішальним.

Ти не є мусово призначена для подружжя тільки тому, що ти сильно бажавш одружитись: приваблення є тільки одним із багатьох складників покликання кожного.

— Не довіряй своїй уяві. Уявою легко заснувати родину; в уяві легко виховувати дітей.

Твоє зречення подружнього життя здасться тобі надзвичайне, надлюдське, бо треба залишити свої мрії й уяви; але дійсність напевно заперечила б ці твої сни й уяви.

— Жодна людина не знає правдивої своєї плідності; а підбадьорюючі зовнішні вигляди та бажання не можуть запевнити її.

— Ти не маєш зрестись зрілості твоєї особистості, тому що ти неодружена. А бути зрілою — це бути внутрішньо незалежною.

Ти не маєш права обмежувати твоє життя до ритму твоїх старих батьків, якщо вони ще живуть. Це було б рабство але зрозумілого обов'язку.

— *Є такі галузки, що треба відтинати, такі зв'язки, що треба перервати.*

Ти боїшся кинутись у невідоме.

Ти боїшся завдати терпіння іншим.

Ти боїшся нерозуміння, плачів, строгих осудів і, під синівською любов'ю та самопожертвою, ти ховаш твою слабкість, ти паралізуєш твій розвиток, ти позбавляєш твоїх батьків тої другої їхньої зрілості, на котру вони мають право. Мимо всіх зовнішніх виглядів, ти задержуєш їх на їхній дорозі. Таким чином ти не любиш повністю твоїх батьків (1).

— Це не для себе, що люди дають на світ і виховують дітей, але для інших і для Бога (який би не був стан їхнього життя).

Доки батьки не дали цілком своїх дітей, вони не виконали повністю своєї місії.

Якщо вони відтягають їх, навіть в найменшій мірі, від інших (від мужа, дітей, професії, добровільних зобов'язань... людства, Бога), вони не сповнили свого покликання.

— Якщо ти не намагався досягнути повної зовнішньої незалежності від твоїх батьків, тобі буде тяжко досягнути правдиву незалежність, правдиву зрілість.

Якщо можеш, придбай собі власне помешкання, принаймні одну кімнатку.

— Якщо ти замкнулась у твоїм «золотім замку»; — Якщо ти живеш, як рослина, без почуттів; — Якщо ти відмовляєшся взяти на себе якесь завдання у служінні твоїм братам людям... Ти не прийняла глибоко твого неодруженого стану; — Ти не перебувала в умовах, що улегшували б рівновагу твого характеру; —

(1) Дійти до своєї незалежності, любити своїх батьків, як зріла особа, а не як дитина, допомогти їм признати їх дитину як особу повністю незалежну, не означає покинути своїх батьків. Треба помагати їм матеріально й морально, але здобуваючи й зберігаючи свою повну внутрішню вільність зрілої людини.

Це також вартує й для одружених; але саме собою розуміється, що неодруженим тяжче дійти до зрілості, головню коли живуть в батьками.

Ти ще нічого не зробила для повного розквіту твоєї особистості та плідності твого життя.

Щоб не змарнувати твого життя, треба підвищити всі твої життєві сили; але підвищувати не значить — до фантастичних мрій; — утікати в мрячний ідеалізм; — шукати за явними чи прихованими «відшкоджуваннями» — надолуженнями.

Вивищати — це, в ясності розуму, прийняти свої життєві сили, навіть якщо їх жвавість деколи турбує, і організувати, зосередити та свідомо скерувати їх до вищого життя та цілей.

— *Неодружений стан не придавляє афективних сил.* Навпаки, він вимагає, щоб вони росли необмежено, щоб любов поширилась так, щоб могла обняти цілий світ.

— Не обмежуйсь до одної приятельки: твоя чутливість і любов збідніла б.

Не відвідуй тільки неодружених: ти обмежила б свій розвиток.

Не навідууйсь тільки до одної родини: це може бути небезпечним, бо «дух — бадьорий, але тіло — слабке».

Не «кружляй» завжди коло того самого священика: це може вам пошкодити.

Приймай усіх до твого серця, до твоїх думок, починаючи від найближчих: цю старушку, цю вдову без праці, тих наречених без хати, ту дівчину, що не має приятельок...

Відчини твоє серце, ціле твоє серце, на проблеми світу, приймись відважно за якесь завдання, щоб конкретно служити людям: в комітеті, в синдикаті, в організації...

— Не ухиляйсь від таких відповідальностей: твоїм обов'язком є *одружити твоє життя з долею твоїх братів.*

Якщо тобі була відмовлена радість твоєї родини, то нехай це буде спонудою для служіння усім людям. Тоді,

якщо ти сумніваєшся про твої можливості — ти звернеш на дорогу довір'я до себе й до відваги; — якщо ти була обмежена — ти відкриєш широкі обрії; якщо ти терпіла із самотності — контакти, також із мужчинами, допоможуть тобі знайти рівновагу; якщо твоя віра змарніла — вона відживе й стане зрілою.

— Господь потребує тебе, неодруженої, так як і одруженої, щоб ти твоею повною християнською особистістю була матір'ю людяности у світі, що стає нелюдям (1).

— Не вдавайсь до побожності але зрозумілої: така твоя любов Бога була б тільки шуканням твого особистого вдоволення (2).

Але тим самим зусиллям розкрий твою душу, в усій її величі, Богові й людям, і тоді ти зазнаєш радості, що походить від всецілої самопожертви.

— Між труднощами, зв'язаними з кожним людським життям, *дозволь, щоб Святий Дух тебе провадив.*

Якщо ти вмієш признати твою слабкість, залишитись уважною й на розпорядження Духа Божого, відповісти на Його заклики, — Він покаже тобі твою дорогу через обставини життя.

А перейшовши вже довшу частину тієї обставини обернись і поглянь на неї. Тоді ти зрозумієш, що і чому Бог на окремий лад зберігав її для тебе, і тоді ти щиро подякуєш Йому.

(1) Диви розділ « Жінка ».

(2) Підпора духовної групи збагачує того, віра котрого втілюється в часовій діяльності; але ця підпора стає правдивою небезпечкою, коли є — може несвідомою — охороною самотнього життя, котрого не зумілось зайняти піклуванням іншими. Чутливість знаходить фальшивий корм у « контакті » в « душами-сестрами » та надолуження в помочі священника, котрого подивляється. В такій групі дається добрий приклад, думається про « святість » членів, але відлучується від братів, що боряться, і підривається свій правдивий розквіт.

ЮНІСТЬ — ПРИГОТУВАННЯ ДО ЛЮБОВИ

Людина — велика на кожному етапі свого життя; але юнак, власне тоді, коли його вство розцвіле, прагне в темноті до того завершення, що його тільки своя власна родина може дати, на особливий лад сповняється гарних надій, але й небезпек. Один з найважливіших виглядів внутрішньої драми юности — це прага любови, яку юнак ще неспроможен належним чином і до пуття задовольнити.

Ця потреба є наполегливим запрошенням приготуватись; це очікування має бути часом, призначеним на вивчення як любити. Треба вияснити молоді це, щоб освітлити їй їхню дорогу; і, може, також і дорослим, щоб могли їм по-братньому провадити молодь і не засуджувати « модерну молодь ».

— Юначе, дівчино, ви не створені, щоб жити самотно. У споконвічнім задумі Бога чоловік і жінка мають стрінутись, злучитись і стати « одне »: « Не в добре чоловікові бути самому » (Буття, 2,18).

— *Ти покликаний до спільности-злуки з усіма людьми; але жодна спільність-злука, навіть приязнь, не осягає глибини подружньої спільности-злуки.*

— *Подружся — це добровільний дар одної особи другій, в котрім ціле вство одної особи дається другій, щоб її доповнити і розширити, і в котрім ця ж особа одер-*

жує такий однаковий дар від тієї другої особи. Любов, отож, є тайною злуки і єдності.

— Злучуючись у подружжі, чоловік і жінка, фізично зрівноважуються й визволяються кожне від себе самого; психологічно — доповнюються, завершуються й удосконалюються.

— Взаємний дар самого себе в подружжі є такий великий, що *має силу давати ласку*. Через їхню присягу наречені уділяють собі Тайну Подружжя; священник є тільки головним свідком.

— Різниця між двома статями не є лише фізична, але й психічна; отож у цілім єстві. Тому ціле єство шукає свого доповнення в другій статі.

— Відчувати голод і бажати їсти, відчувати спрагу і бажати пити не є гріхом; — але ти провиняєшся, якщо їси і п'єш тільки для твоєї насолоди, а не, щоб пожитись; — якщо їси більше, як потрібно, такою мірою, що не можеш виконати досконало твоїх обов'язків.

Відчувати голод своїм тілом, відчувати голод своїм серцем — не є гріхом; — але ти провиняєшся, якщо ти вживаєш твої творчі сили й ніжність тільки для твоєї насолоди та в безладді, поза Божим задумом.

— *Ти хочеш удосконалитись у всіх площинах твого життя: в тілі, серці, душі.*

«Спокуси», які ти, оскільки юнак, відчуваш, є інстинктивними «спробами», щоб оформити себе й доповнити свою особистість.

— Дитина, яка починає ходити, хапається за щонебудь, аби не впасти.

Чоловік спраглий кидається на воду.

Юнак, невдоволений, всіма силами кидається на те, що йому бракує.

Але його єство є ще таке, що *не може давати, дарувати*: йому потрібно довгого зусилля і тренування, щоб

перейти із свого жесту буття «давай» на жест буття «на», з егоїзму на дар, на забуття себе самого.

— *Любити* не означає схопити, подолати когось іншого для свого доповнення, а *дати себе іншому для його доповнення*.

Тільки тоді ти будеш справді любити, коли твоя потреба, а головню твоє хотіння «даватись» будуть міцніші від твоєї потреби і хотіння «брати».

— Атлет, що не хоче вироблятися, щоб якнайшвидше, передчасно кинутись у змагання, засуджує себе на певну невдачу і засоромлення.

Маляр, музика... навіть швець і кравець, що не хоче вивчити свого «ремесла», але хоче відразу «творити», засуджує себе на посереднього, а ще частіше на маловартного майстра.

Квапливий юнак, що не хоче приготувлятися любити, але вже хоче й старається любити, дуже помиляється, зазнає невдач і наражає себе на небезпеку, а то й на знищення багатства й суцільности своєї майбутньої єдності, особистости і щастя.

— Треба 5-6 років навчання, щоб одержати матуральне свідоцтво, а 4-6 років на докторат. Чому ж не зізнатися, що треба також багато часу, щоб приготуватись до любови?

— *Щоб збудувати швидко свою хату:*

ти можеш не ставити для неї підвалини;

ти можеш поставити покрівлю на мурах нашвидкуруч і недбайливо піднесених;

ти можеш помалювати стіни ще вогкі... і ти будеш глузувати із твоїх приятелів, що довго трудяться, щоб збудувати собі хату міцну, велику й гарну.

Але вогкість знищить фарбу, стіни твоєї хати погнуться й похиляться...

Якщо ти — для твоєї насолоди — пустишся на пе-

редчасну любов, різноманітну й легкодушну, може ти відчуєш хвиливу ілюзію якогось твого розквіту — покрівля на нестійких мурах, фарба показна на вогких стінах — але ти приготовляєш собі родину хитку, без підстави, без цементу, що невабаром зів'яне, а, може, й розпадеться. Який же буде, тоді, твій ровквіт, твоє завершення і досконалість, до яких так сильно прагнеш?

— *Палкі змислові почуття юнака не в любов'ю, а схвильованістю хлопчача, що зустрічає « жіночість » (а не « ту » дівчину); або, для дівчини, зворушенням перед « чоловічою статтю » (а не перед « тим » юнаком). Це в тасмничим потрясінням цілого ества, що відкриває, спочатку неясно, згодом же щораз ясніше те, що йому бракує, щоб роввинутись і цим доповнитись.*

Хто буде на тім змисловім зворушенні свою родину, буде на піску (1).

— *Юнак* — це хлопець, що поступово одержує з рук Божих і через своїх батьків доручення й відповідальність за своє тіло, за своє серце і за свою душу.

Його обов'язком є розвивати їх, опанувати їх, « взяти їх у свої руки »: лише таким чином стане дорослим. І тільки тоді, лояльно, він може суцільно дати себе іншій особі, щоб її доповнити та щоб вона його доповнила.

— *В родині любити* — це дарувати: свій дух, своє серце, своє тіло, це — « себе дарувати ».

Юначе, якщо ти кажеш якійсь дівчині: « Я люблю тебе », то або ти обманюєшся, і це є великою помилкою, або ти брешеш, і це є огидним надужиттям чужого довір'я бо, кажучи « я люблю тебе », ти кажеш « я даюсь

(1) Дуже рідко буває, що подружжя, здійснене наосліп, може осягнути хочай основні умови здорової гармонії. Пізніше дорослий, нарешті свідомий, тільки з трудом може прийняти ту свою передчасну алуку. Дуже часто невдалі подружжя були створені юнаками, фізично, чи, в усякому разі, психічно замолодими.

тобі », а щоб датися, ти мусиш посідати себе. Чи ти посідав сам себе? твоє тіло, твоє серце, твій розум?

— У товаришуванні юнаків з дівчатами нема нічого злого. Зло — коли вони марнують час « забавляючись любов'ю », бо любов не є забавкою.

— Якщо розум якоїсь особи тебе захоплює, якщо ясність якогось лица тебе потягає, якщо краса якогось тіла тебе зворушує... не простягай руки, щоб їх уловити, але використай цю силу в собі, щоб в тишині приготуватись до дарування себе самого і до прийняття дару іншої — призначеної тобі Богом — особи.

— Юність в твоїм встві — це знак, що Бог дає тобі, щоб повідомити тебе, що вже час справді працювати над розвитком тих твоїх якостей, що зроблять тебе справді дорослим.

— *Вправлятися в любові це не те що любити щокільканадцять днів іншу дівчину, а самоповага й пошана всіх інших, щоб могли глибоко шанувати тіло й цілу особу, що стане тобі судженою; — збагачування всього твого вства, щоб могли пізніше збагатити іншу особу; — опанування себе, щоб могли дарувати себе іншій особі; — самозабуття, щоб не брати іншої особи для себе, але жертвувати себе самого їй.*

Вправлятися в любові — це розкриватись для інших, прийняти інших, зрозуміти інших... щоб могли прийняти якусь іншу особу; це — *злучитись з Богом, щоб могли в Бозі злучитись з якоюсь іншою особою.*

— Юначе, якщо ти хочеш зазнати щастя в своїй любові, покvapно навчись любити, люблячи всіх людей твоїх братів.

ЛЮДИНА ТА ЇЇ ПІДНІЖЖЯ

Модерна людина нині має щораз то більшу можливість посідати матеріальні блага. Але ця можливість є драмою, а може й трагедією модерної людини: вона забуває про першество буття, а приписує всю вартість посіданню. Ця можливість побільшує в серці людини ненаситне бажання привмностей; та хоч вона багатьом недоступна, таки і для них, якщо вони не чувують, став джерелом вихру, який несе хіба що до насолоди.

Засліплена самообманом, людина забуває, що її правдива велич не може полягати у величівисоті свого підніжжя, а в глибині своєї душі розкритої для Бога. І так людина перестав розвиватись у правдивій величі, вдоволена, що її палац, збудований на піску, не валиться та не розчавлює її.

— Ти завжди хочеш бути більшим, міцнішим, важнішим; і щоб таким стати, ти ціле своє життя метушишся, працюєш, борєшся, щоб здобути якісь «достатки».

Якщо мавш велосипед, ти хочеш мотоцикль.

Якщо мавш мотоцикль, вже думаєш про мале авто.

Коли ти в цім авті, вже бажаєш ширшого і довшого й потужнішого авта.

І так є з усіма матеріальними багатствами, потреба яких став чимраз сильніша і пекучіша, в міру того, як ти її задовольняєш.

— Щоб здобути ті «достатки», треба грошей.

Якщо ти заробляєш 100 доларів на тиждень, міркуєш собі, що не можеш жити без 120.

Коли ти дійшов до 120, ти кажеш, що треба заробляти 150, щоб жити «по-людському». І якби ти мав навіть мільйони, ти б дійшов до висновку, що не погано було б мати ще трошки більше, бо стан життя, ситуація, рівень з іншими, майбутність... вимагають (1).

— Модерний світ у цім помагає тобі. Для нього великими людьми є ті, що здобули великі багатства, ті, що мають власть над іншими, чи що осягнули славу «вірок». Для нього політичні системи, спілки, підприємства, розуми і руки є тим важливіші, чим більша є їх «продукція».

— Якщо ти цікавишся інтелектуалізмом, ти ще думавш про кількість, а не про якість, про набуття ідей, а не про роздумування, і ти накопичуєш образи, ідеї, вже зготовлені модою, оцінки і погляди, що приходять тобі в пушках, начебто консерви. Журнали, газети, документарі, телевізія... вчиняють тебе багатим на знання й враження.

— Ти маєш рацію, коли хочеш рости, розцвітатись; але ти помиляєшся дуже в виборі засобів.

Ти майструєш собі маленький стільчик і ставш на нього, щоб виглядати більшим.

Продовжуєш ноги того стільчика на кілька сантиметрів і думаєш, що ти підріс у твоїй величі...

А сила й велич людини не міститься в тім, що вона «має», але в тім, чим вона «є».

— Не має жодної вартости висота твого підніжжя;

(1) Це ж ясне, що ми не є проти високої платні робітникам, але проти прив'язання до матеріяльних дібр та проти ненаситного бажання мати їх чим раз більше.

— не мають вартости високі підбори твоїх черевиків: ти не можеш зростати у правдивій величчі « здолу », а « згори » до безконечного (1).

— Дитина, що хоче іграшки, котрої не має, буде нудитись при купі іграшок, що вже має.

Правдивий любитель музики не знайде жодного вдоволення в гарній колекції всіх музичних інструментів, на котрих ніхто не грає.

Той, що хоче справді любити, не наситить свого голоду багатьма сентиментальними авантурами.

Людина, що в своїх глибин є ціла спрямована й напружена до безконечности, ніколи не наповнить пропасти цього свого бажання накопиченням матеріяльних дібр.

— Чим більша буде в тебе потреба добробуту, щоб жити щасливо, тим більше ти намножиш можливості бути невдоволеним і постійно нещасливим.

— Людина, яка бажає тільки матеріяльних благ, працює тільки, щоб їх здобути, намагається насолодитись тільки ними... поступово доходить до повної невдатности бачити іншу ціль у своєму житті. І в тім — трагічність її життя.

На роздоріжжі вона вблукалась і не знає, що в якась інша дорога. Якже ж їй це казати — не вірить.

— *Якщо ти станеш рабом матеріяльних благ, ти спотворюєш усе: — держава* буде для тебе тільки засобом, що має установити порядок для більшої продуктивности і розподілу дібр; — *мораль* — засобом, що визначає кожному права в набутті багатств; — *релігія* — засобом, щоб набути їх певніше; — *добродійність* — засобом запевнення твоєї совісти, що радить дати бідним трохи твоїх багатств.

(1) Диви розділ « Людина на ногах ».

В очах людей, може, ти будеш « людина чесна »; але в дійсності ти не тільки не будеш розвиватися, зростати своїм справжнім єством, але ще й почнеш зменшуватись.

— Посідати матеріяльні блага — не додає нічого, не побільшує, кращою не вчиняє твої особистости. Посідання — це тільки вигляд, зовнішність, а не « буття »: ти виглядаєш, але ти не є.

— Ціла історія людства є свідком того вічного заколоту й плутанини щодо правдивої величі. Люди зможуть досягнути безконечність тільки тоді, коли самі перестануть будувати « місто і вежу, котрої вершок сягав би до неба » (Бут., 11,4).

— *Треба, щоб ти визволивсь із рабства матеріяльних благ.*

Треба, щоб ти змінив твою ментальність.

Треба, щоб ти навернувся.

Більшу частину свого життя ти вживаєш на здобуття « якихсь речей ».

За всяку ціну призначи трохи часу на те, щоб « стати кимсь »; прийми себе таким, яким ти є; роздумуй; подивляй добро й правдиву красу; люби безкорисливо; молись.

— Ти скажеш: « Я ж не для себе самого працюю, а для моїх дітей; я не хочу, щоб були такі нещасні, як я! »

Якщо ти, думаючи про « їхню майбутність », думаєш тільки про майбутність матеріяльну, ти помиляєшся. Авжеж правда, виховати дитину — це дати їй те, з чого б вона жила; але це не вистачає, бо воно цілком мало-важне. Треба дати дитині й те, що є важливіше: життя духа, життя душі.

— Хочеш приготувати майбутність твоїх дітей? Намагайся зробити з них людей, але правдивих; намагайся зробити з них християн, але правдивих.

Якщо твої діти будуть правдивими людьми, вони зу-

міють придбати собі те, що їм буде потрібне для життя тіла.

— *Багатство і матеріальна сила самі по собі не є злом; злом є вірити, що вони необхідні для правдивої величі людини.*

— Кінець-кінцем не має більшого значення, чи ти багатий, чи ні; вартує те, щоб ти був уповні вільним від багатств: щоб вони тобі належали, а не ти їм, щоб вони тобі служили, а не ти їм.

Святий Павло пише до Коринтян: « Нехай ті, що купують, живуть так, якби не посідали; і ті, що користуються цим світом — немов би й не користувались » (I Кор., 7,30).

— Не потрібно багато речей, щоб спаралізувати людину та не дозволити їй розвинутиись; вистачає цінити їх вище над духа, і вони розчавлять її (1).

— Краще для тебе, щоб іноді тобі забракло хліба, ніж щоб твоя душа стала спаралізована, а потім задущена вантажем своїх багатств.

— Бути вбогим не означає не бути рабом матеріальних дібр: фантазування про них, бажання, зависть, клопіт-погоня за ними (не із праги справедливості та любови до інших, а щоб тільки егоїстично насолоджуватись ними) — це прив'язання духа до них, котре може бути таке небезпечне, як і саме посідання.

— Щоб бути певним, що ти не прив'язаний до матеріальних дібр, час від часу *позбувайсь добровільно якось речі, даруючи її іншим.*

Якщо такий жест тяжкий для тебе — повторяй його частіше, бо це знак, що матеріальні блага починають

(1) Диви розділ « Людина на ногах ».

причіплятись до твоєї душі, і є небезпека, що ти будеш уважати за частину твого «я».

— Чим більше ти будеш відірваний від матеріяльних дібр, тим більше будеш вільний і настроний до справжньої величі.

Ісус Христос сказав нам, що не можемо служити двом панам: Богові й мамоні.

— *Якщо ти хочеш бути великим, вибери собі Бога.*

Твій маленький стільчик підвищує тебе на кілька сантиметрів.

Бог пропонує тобі безмежність.

ЛЮДИНА ДОСКОНАЛА — ЦЕ ЛЮДИНА ОБОЖЕНА ЧЕРЕЗ ІСУСА ХРИСТА

В глибині кожної людини тріпотить туга за досконалістю. Бажання — безмежне, а скільки-то обмежень! Навіть якби, виключивши зі світу гріх, людина могла сама себе «збудувати» правильно, згармонізувати всі свої сили й оволодіти ними, вона і далі була б невдоволена. Ціле її вство в назнаменоване божеським покликанням. Бог із своїх створінь хоче зробити своїх синів. Правдиве завершення й удосконалення людини здійснюється в ласці, у повній переміні в Христі.

— Знавш, що найбільше тебе втомляє? Це: невдоволення, неспокій, суперечність між тим, що ти бажавш, і тим, що ти мавш; — тим, яким ти хотів би бути, і тим, яким ти є; — твоїм бажанням знати і тайною, якою ти є сам для себе, та тайнами, що кругом тебе; — твоєю нетерплячістю на повне щастя й терпінням у всіх його видах; — тугою за моральною величчю й злом, що у тобі й круглом тебе; — твоєю спрагою любови й невдачами, обмеженістю людської любови...

Те, що спричинює терпіння в тобі, є твоя недосконалість, недоповненість, обмеженість.

— Не думай, що здійснення твоїх глибоких прагнень може прийти від чогось тобі зовнішнього. *Тільки Той, хто є в твоєму серці, зможе вповні вдовольнити тебе (1).*

(1) Диви розділ «Людина та її підніжжя».

— Знаєш, чого ти найбільше бажаєш? Це — *безконечність*.

Безконечність краси, чистоти, справедливості, спокою, правди, любови... життя... а вона перевищує тебе, перевищує кожного чоловіка. Безконечність має тільки одне ім'я: БОГ.

Все твоє прагнення безконечності — це тільки одна і та сама спрага: спрага Ісуса Христа, бо Ісус Христос «є» чистота, правда, любов, життя...

— *Це Бог поклав у тебе цю тугу за удосконаленням в безконечності*. Із глибин вічності його любов кличе тебе до себе.

— «...Отець Господа нашого Ісуса Христа благословив нас із неба всяким духовним благословенством у Христі, вибираючи нас в Нім перед заснуванням світу... Він призначив нас наперед для себе на те, щоб ми стали його синами через Ісуса Христа» (Єфес., 1,3-6).

Бог уже споконвіку думає, бачить тебе не тільки як людину, але як людину обожену.

Не вдовольняйся бути людиною, сином людини, якщо Христос дав тобі можливість стати справжнім сином Божим.

— Твій християнізм не полягає головно в сукупності релігійних обрядів, в моральнім законі, в науці і правдах... християнство — це *життя*.

Ти не будь тільки практикуючий, але *живий і живучий*.

— *Природа обмежує тебе до людського*.

Якщо ти хочеш завершити тебе, так як твоя туга бажає, і так як сам Бог бажає; — якщо ти хочеш увійти у світ божества, треба народитись знову, прийняти надприроду і стати новою людиною.

— *Хрещення* — це для тебе *оте нове народження*: через нього ти входиш у тайну Ісуса померлого й во-

скреслого. Це в Ньому — у першому Синові — що ти ставш сином; у Нім — Браті усіх — ти ставш братом всіх людей.

— Зло в тобі є, як ти сам добре знавш, надто глибоке, щоб ти міг його сам досягнути й остаточно перемогти. Ісус Христос узяв його на себе, як і всі твої провини. Але ти мавш прийняти до себе цього Спасителя. Ти не можеш спастися від зла, хіба тільки через Ісуса Христа Спасителя (2).

— Стовбур і галуззя не творять більше дерев, але одне дерево.

Голова і члени не творять кілька людей, але одну людину.

Злучений з Ісусом Христом через ласку, ти ставш одне з ним і його Тайнственным Тілом.

— Не було б ріки, якби не було джерела. Не було б світла, якби не було сонця.

Ти не можеш жити повним життям, якщо ти відкидавш Ісуса Христа: ти потребуєш, щоб життя, що кружляє в Нім, перейшло до тебе. Це життя зветься «ласкою».

— Життя Ісуса Христа просякає твій розум ласкою Віри.

Ти, що хочеш відкрити тайну, якою ти сам є, і тайни світу, можеш знати себе й світ так, як сам Бог їх знає.

Життя Христа просякає й твою чутливість, твою волю, твоє серце ласкою Любови.

І так ти, що хочеш безмежно любити, можеш любити безмежним серцем Божим.

Життя Христа просякає твою діяльність і всі твої бажання ласкою Надії.

(2) Диви розділ « Сповідь ».

І так ти, що хочеш мати гарні успіхи, можеш прийняти цілу Могутність Божу, з котрою приходить певність вічного успіху (3).

Життя Ісуса Христа просякає твоє тіло, щоб посіяти в нім зерно безсмертності.

І так ти, що хочеш жити інтенсивно, у Христі вічно будеш жити.

Якщо ти приймеш Ісуса Христа у всі «поверхи» твого вства (4), Святий Дух поволі перетворить тебе в нутра.

— Ісус Христос установив Святі Тайни, котрі нам передають або побільшують його ласку-життя. Якщо ти відмовляєшся від них, ти наражаєш на небезпеку — і навіть унеможливиюєш — твоє здосконалення й завершення.

— *Ісус Христос хоче від тебе не тільки подиву, наслідування, твоєї приязні.* Він хоче щоб ти дозволив перетворитись у Нього.

— Святий Павло дійшов до такої повної зрілості обоженої людини, що міг казати: «Це вже не я, що живу, але Христос живе у мені».

— Діло Ісуса Христа ще незавершене. Стане завершеним: — коли ласка знову зрівноважить та згармонізує вство всіх людей (5); — коли цілий всесвіт буде опанований і керований духом обоженої людини; — коли його Таїнственне Тіло осягне повну зрілість, бо любов злучить все людство.

Тоді сповниться плян, що Отець намітив собі: «злучити у Христі все, що на землі й на небі» (Єфес., 1,10).

(3) Віра, Надія й Любов — це три нові властивості твоєї надприроди.

(4) Диви розділ «Людина на ногах».

(5) Диви розділ «Людина роздроблена або об'єднана й уособлена».

— Якщо ти вибравш Ісуса Христа, *маши щедро й віддано взяти участь в його місії*. Бути християнином — це бути « продовженням » Христа, це включитись цілим своїм єством у здійснення плану Отця.

— Життя Христа в тобі перетворює все твоє життя: — через твоє невпинне намагання стати « людиною на ногах » і злучитись через знання й любов з усіма людьми (6), ти співпрацюєш для сповнення Таїнственного Втілення Ісуса Христа; — через твої труди і терпіння усякого виду, радо прийняті й щедро офіровані, ти співпрацюєш у Відкупленні людства; — через твою любов у родині та твою працю фізичну, умову чи мистецьку ти співпрацюєш для завершення Божого Створіння всесвіту... *У Христі ти є будівничий Божого Царства*.

— Протягом цілого твого життя ти будеш працювати для свого вдосконалення й для вдосконалення світу, але ні ти, ні світ не досягнете своєї остаточної повноти й досконалости у часі.

Лише « при кінці часів » у воскреслому Ісусі все завершиться, коли ми всі будемо злучені у вічній любові в Трійці.

— Якби ти хотів стати досконалим тут на землі, ти обмежив би себе. *Досконалим ти станеш тільки в небі*.

Але до неба є лиш одна дорога: *Ісус Христос*.

(6) Диви розділ « Розміри людини ».

2. ЛЮДИНА ТА ЇЇ ЖИТТЯ

•

!

КОЛИ Ж ТИ ПРИЙМЕШ СЕБЕ ТАКИМ, ЯКИМ ТИ Є?

Багато людей внутрішньо є паралізовані, покручені, і тягнуть своє життя зменшене та безуспішне. Причина в тім, що вони ніколи не прийняли себе такими, якими вони в дійсності є, з усіма їхніми обмеженнями і можливостями.

Щире признание та щедре жертвування Богові визволять їх із комплексів та допоможуть бути « собою ». Тільки таким чином вони дійдуть до успіхів у їх житті та будуть корисними для інших.

— Твоє здоров'я слабке, ти невчений, ти хворий, ти поганий, твій характер немиллий... Або: твоє родинне середовище тебе не підтримало, не допомгло, твої не розуміють тебе, ти животієш у твоїй праці, а міг би дещо кращого зробити... Коротко кажучи: *ти обмежений в собі та кругом себе*, і ти з того упокорений, знеохочений... Будь чесним: ти ніколи не прийняв дійсно тих обмежень. Доказ цього? Часто ти думаєш: Якби я мав добре здоров'я, я б зробив..., якби я мав батька, що мене розуміє, я б..., якби... якби... І ти тягнеш з собою ту лиху скореність, котра одного дня пробуджує в тобі зависть, другого — відчай. Часто ти кажеш собі: очевидно, той-то, він може, але я... Якби я мав його розум, його школи, його... якби... І в твоїм голосі чути невдоволення й досаду проти себе самого, проти інших, проти життя.

— Доки ти дійсно не приймеш твоїх обмежень, доти не зможеш збудувати чогось тривкого, бо витрачавш час на мріяння й бажання засобів і можливостей, що інші мають, і не оглядавшся, що ти також мавш їх; це правда, інші, але також добрі. Перестань дивитись на засоби й можливості інших; поглянь на твої, пізнай їх добре, візьми їх в руки і працюй.

— *Не заперечуй свої обмеженості*: це було б згубне для тебе. Заперечити її — не означає ліквідувати її. Не зважати на неї, якщо вона існує — це давати їй таємничу нищівну силу на твоє життя. Натомість треба добре її пізнати, не перебільшуючи й не зменшуючи її. Якщо ти можеш змінити в ній дещо, чого чекавш, щоб узятись до праці спокійно, але постійно? Якщо ти не можеш нічого зробити, прийми її. Але не в дусі упокорення, безнадійно схиляючи голову, як переможений, ні! Піднеси твоє чоло і спокійно та рішуче прийми її. Не щоб вона тебе розтрощила, *але щоб ти її ніс і жертував*.

— *Не бійся*. Бог тебе бачить, і в його очах ти не менший і не менше люблений від кого-небудь, котрому ти завидуєш. Жертвуй Йому твої турботи, твій жаль, твоє страждання... і вір більше в Його силу, ніж у твої можливості.

— Якщо ти признаєш, приймеш і пожертвуєш свої обмеженості Богові, ти побачиш, що твоя «бідність» стане незмірним багатством.

— Твої обмеження не є тільки перепонами; *вони є також Божими вказівками на дорозі твого життя*. Може ти не вмівш добре говорити? Чи ж це не знак, що ти мавш більше слухати? Боязкий ти? напевно ти мавш більше виконувати, ніж командувати. Ти, може, невдібний до наукової праці; хіба також і до конкретної, до організації, до виконання плянів та ідей?

— Признай, прийми, жертвуй твої обмеження; але також і твої якості, здібності, можливості. Тобі їх не бракує. Не є покірністю вірити, що ти є найменше обдарований людськими здібностями; це — комедія або безглуздя (або психічна хвороба).

— Признати дари, що Бог дав нам, не є злом. Зло — гордість — є тоді, коли ми думаємо, що ми заслужили собі на них або придбали їх собі нашими силами.

— *Правдиво покірний нічого не боїться, навіть себе самого*; признає свої якості й обмеження; не боїться інших людей. Він боїться тільки Бога.

— Коли ти одержуваш якийсь дарунок від приятелів, ти подивляєш його, виявляєш своє вдовolenня й дякуєш. Бог Отець дав тобі немало дарунків! Часто ти не відважуєшся поглянути на них та радіти з них; а ще менше дякуєш за них. Гравш добродісного, а ти навіть невихований, нечемний.

— Дари твого небесного Отця не є тільки для твого особистого вжитку. Вони також і для інших та для Нього. Чим більше ти одержав, тим більшу відповідальність ти маєш. Тому, якщо ти маєш боятись чогось, то бійся невикористати твоїх здібностей.

— *Прийми себе таким, яким ти є, також і у відношенні до інших*. Чому ти боїшся твого хазяїна, твого робітника, того, що є розумнішим від тебе, що краще вмів говорити від тебе, що краще «знає справу»? Чому ти боякий, спаралізований «комплексом меншеварто-сти»? Тому, що ти не погодився бути тобою і перед іншими ти страхавшся їхньої оцінки.

— *Не намагайся, і навіть не бажай жити життя іншого*: воно не для тебе. Бог Отець приготував нам життя на нашу міру. Жити життям когось іншого, було б носити одяг іншого, тому що він йому добре пасує. Але для тебе той одяг буде або заширокий, або завузький.

— Не журися тим, що інші думають чи говорять про тебе. Вони приймуть твої обмеження, якщо ти сам признав їх. Але вони не простять тобі того, що ти боїшся або соромишся, і хочеш їх обманути, показуючись таким, яким ти не є. Кажі просто: « я не знаю », « я не розумію », « я не маю відваги »... Таким чином ти допоможеш іншим, бо люди потребують таких, що вміють признати свою обмеженість, щоб і вони самі мали відвагу признати і свою. Пам'ятай, що не тільки ти є обмежений, але й інші також; *немає людини, яка в чомусь не була б обмежена.*

— Будь собою. Інші потребують тебе таким, яким ти є, яким Господь тебе створив. Ти не мавш права маскуватись, грати комедію, бо ти обманював би інших. Скажи собі: « Я принесу щось нового для його життя, бо він ще не стрінув нікого такого, як я, і ніколи вже не стріне, бо я — одинокий примірник, що вийшов з рук Божих ».

— Кожна людина в якийсь спосіб є обмежена, неповна. Всі люди разом творять людство, а в Христі — його Таїнственне Тіло. *Обмеженість кожного — це запрошення до злуки з іншими в любові.*

— Май тільки одне бажання: бути вповні, без найменшого ухилу, тим, яким тебе Бог бажає... і ти будеш досконалий.

ПРИЙМАЙ РАДІСТЬ

Кожна людина хоче бути щасливою. Історія людства — це довга й трудна авантюра людей, що шукають за щастям. Але воно не дасться так легко вловити. Тієї миті, в якій людина думає, що дійшла до щастя, бачить яке воно обмежене, як воно вислизується з її рук. І вона наново шукає за новим щастям.

Людина зайшла в безвихідний кут і, осліплена, шукає щастя там, де його немає й де, отож, його не знайде. І тоді або вирішає віддаватись хвилимовим привмностям, або, в розпачі, міркує, що щастя — це лише ілюзія.

Але правдиве щастя існує. Ти можеш досягнути його.

— Ти борешся, ти терпиш, щоб досягнути щастя; ти подібний до наколесника, що хотів виграти змагання, і всіма силами налягає на педалі, але не знає, де є мета. Затримайся на хвилинку й вибери добру дорогу.

— Ціле твоє єство напружилось до щастя. Це Бог, що поклав у серце кожної людини спрагу й голод щастя. Ти — створений для щастя, і це бажання, котре відчуваш, — це Божий заклик до тебе вже від вічності. Якщо ти хочеш, ти будеш щасливий, бо Бог не сіє, якщо не має наміру збирати плодів. Слухайсь того заклику і дякуй.

— Треба розрізнити приємність від радості. Приємність — це щастя тіла; радість — це щастя душі. Не вдоволяйся приємностями: вони не наситять тебе ніколи.

— Ти — сумний, коли спрага приємности в'їдається в тебе, і чим більше ти її вдоволяєш, тим більшою вона стає, і ти стаєш ще більше невдоволений. Отож, якщо ти біжиш тільки за приємностями тіла, ти засуджуєш себе на смуток.

— Приємність — хвилева, вмирає, навіть не розквітнувши. І тому вона лишає за собою гіркий смак і запах смерти, якщо ти живишся нею.

Радість натомість є духовна, отож не може вмерти. Шукай за нею, живись, кормись нею, а будеш мати невимовний смак і запах вічності.

— В труднощах життя, в терпіннях задля смерти найдорожчих твоєму серцю ти плачеш; але ти відчуваєш, що радість далі перебуває в твоєму серці.

Приємність не може бути там, де є терпіння; а радість може бути і з найбільшими болями.

— Приємність не є злом, якщо ти не хочеш її, як єдину твою ціль. Ти можеш захити тих приємностей, що Бог дозволяє, щоб твоє життя було «приємніше» та щоб тобі допомогти в нім; але якщо ти сам станеш шукати тільки їх і лише для тебе, вони тебе не наситять і ти втрапиш радість.

Дорога, котрою приходять щастя, не є та, що починається від інших людей чи речей і веде до тебе, але тільки та, що починається від тебе й веде до інших людей.

— Ти сумний. Чому? Ніхто не помітив твоїх праць й не відзначив твоїх успіхів, твого зусилля. Ти хочеш щось сказати, а тебе не слухають, тебе не люблять. Проси Бога, щоб простив тобі цей смуток, і ти починай бути уважливим до інших. Питай їх про різні справи, слу-

хай їх, інтересуйся ними, їхніми справами, подивляйся їхні прикмети, признай їхні заслуги... а інші, навіть незнаючи й нехотячи, визволять тебе з твого терпіння й дадуть тобі радість.

— Чому нині ти невеселий? Не знавш чому. *Жертвуй Богові твою втому, твою нудьгу, і ті старі турботи, більше чи менше ясні, що киснуть на дні твого серця.* І усміхайся іншим. Усміхайсь твоїй жінці, твоєму братові, твоєму сусідові, товаришеві; усміхайсь воротарці, торговцеві... усміхайсь, усміхайсь... і твій усміх прикличе радість, що віддалилась була від тебе.

— Радість починається тієї миті, як ти переставш шукати своє власне щастя, щоб дати його іншим.

Якщо ти сумний, призадумайся і шукай за причиною: ти завжди знайдеш її, і це буде твоє самолюбство. Не тримайсь його. Пожертвуй Богові те, що ти хотів затримати для себе, потім забудь себе і думай за свого ближнього — найближчого.

— Трагедія людини полягає в тому, що в своїх бажаннях і стремліннях вона — безмежна, але обмежена в спроможності їх здійснити. Отож на людському рівні ти не можеш бути вповні щасливим. Тільки Бог може тебе вдовольнити.

— Невдоволення людини, її прагнення щастя — це прагнення самого ж Бога. *Горе самовдоволенням, що згасили вогонь-бажання безмежного, зануривши його в плитких водах обмежених приємностей.* А щасливі ті, що ще відчувають оте прагнення.

— Радість розцвітає у дарі; але дар вимагає самозабуття, навіть смерті. Так радість стає новим ширшим життям, коли його втрачається.

У Христі і через Нього тайна радости — щастя — це тайна воскресіння.

— Яка твоя приязнь з Христом? Сила твоєї злуки з Ним творить життєдайність твоєї радості.

— В Бозі є тільки радість і щастя, бо в Нім нема нічого іншого, хіба тільки дар. *Бог є радість, і якщо ти приступаєш до Бога, якщо ти злучишся з Ним, ти приступаєш і злучишся з Радістю.*

УБИВЧІ ТУРБОТИ

Кожний відчуває, що його раз-у-раз утомляють якісь турботи. А для них в людині є завжди місце, тому що вона під якимсь виглядом є незмірима, безконечна. Багато тих наших турбот є лихі з своєї природи: треба їх позбутись безкомпромісово. Є й правдиві турботи, шляхетні; але людина надто слабка, щоб їх нести, а ще слабша, щоб їх позбутись. Турботи паралізують людину; отож, якщо вона хоче жити, жити правдивим життям, треба їх дати комусь. «Хтось» чекає на них.

— Тобі болить голова; — Ти маєш задишку, виразку шлунка, або твоє волосся біліє, твоє лице зморщується, або також — ти втомлений і сумний: «Скільки турбот», «Я вже виснажений...», «Я ніколи не буду мати спокою...» і ти тягнеш те бідне тіло незмінно напружене й болюче, бідне оте серце на перев'язці, котре живе тільки тому, що треба жити, але не знає, що це — радість і спокій.

Причина великою мірою є в тому, що ти наповнений гущею турбот, злих речей, котрі ти щодня згромаджуєш і вбираєш в себе вже від років, і вони тебе гризуть, виснажують, псуєть поволі, але й безперестанно.

— Те, що нищить тебе; не є удари, що їх зазнаєш явно, так і та, що ховається за твоїм смутком, за твоїм

незадоволенням, за твоїми примхами, за твоїми сердитими словами, за мовчанкою;

Досада, що ти не відзначаєшся, що тебе не завважають, не споминають, не слухають;

Страх перед тою-то особою, перед тою подією, тою спокусою; страх, що не подобаєшся, що не будеш мати досягнень, що...;

Гнів і помста: він мені заплатить... я йому покажу... ми ще стрінемося...

Сумніви: я цього не зможу, це затяжке для мене, неможливе..., мене не розуміють...; жаль за минулим: якби я був знав..., якби то можна починати наново..., ніколи не забуду...;

...неправда, злопам'ятство, нищівні критики, лихо-слов'я, наклепи, і все інше; те зло, що ти виливаєш щодня в своїх словах, в твоїх хитруваннях, витівках; те зло що кипить в тобі або виходить з тебе, ранить і з'їдає тебе раніше ніж інших.

— *Твоє серце — безмежне; але воно загарашене, як старий безладний магазин.* Вже попередні покоління залишили в нім своє дрантя (як рівнож і гарні меблі), а ти ще додаєш твої дурниці й сміття, і гидоту, і підлоту... Ти вставляєш в нього також речі дорогоцінні для тебе, котрими ти хочеш ще послуговуватись... але ти їх маскуєш: спогад про те нездорове мріяння, про те читання, про той погляд...; смак тої пристрасти, вдовolenня з тої помсти, гордий смак із того доброго наслідку... Чи не входиш ти часто до того магазину, щоб знайти там те, що ти вже давно мав викинути?

— Є « турботи » і зло, що ти знаходиш у собі, бачиш їх, пізнаєш, називаєш...

Є й таке, що загреблося, зникло з твоїх очей...

Є, нарешті, і таке, що ти потоптав, щоб його забути, і що, тобі вдається, померло й зникло-забулось назавжди.

Неправда! *Все те, що є в тобі, живе. Живе, коли*

ти про нього думаєш; живе, коли ти про нього не думаєш; живе вночі, коли ти спиш. І все те, що в живе в тобі й в злом, нищить тебе.

— Неможливо! — скажеш ти. — Те злопам'ятство, те терпіння мові чутливості наболілої, незрозуміння, зневага, забуття; — те розчарування в моїх справах, в приятельстві, в родині...; — та невдача, та помилка, та провина... це все перейшло, минуло, ..воно вже давно під землею. Вже не згадується, не пам'ятається...

Ні, те все існує далі; і навіть якби померло, його мертво тіло залишилося б тобі, а з тим тілом і « запах ».

— Мертва миша в твоїй шафі не буде отруювати твого повітря... якщо ти її викинеш.

Цвях не буде глибше влізати тобі в підшву, якщо ти його негайно витягнеш.

Твоя колекція турбот, вчорашніх і передчорашніх, великих і малих, дозволених і недозволених... вже тебе не буде розтлівати, якщо ти їх викинеш.

— Є фальшиві турботи, ті, з котрих ти не можеш бути гордим, і котрих ти мусиш позбутися, просивши за них вибачення. Є й дійсні допущенні турботи: аджеж треба хліба вкупити, подумати про майбутність, про виховання дітей, боротись за справедливість і мир, любити людей, спасти світ; та, може, хоч і ті незлічені турботи, що на тобі незмінно ваготіють, треба витримувати і терпіти?

— Ні, ти заслабкий! Треба їх дати нести комусь іншому.

— Тоді я вже нічого не буду робити?!

— Ні, ти будеш давати.

— Це — надто легке!

— Ні, бо тяжка річ — бути правдивою дитиною, і не мати нічого для себе, і давати нести завжди все — навіть радості — Іншому; тяжка річ — йти завжди коло Нього й завжди підносити свою руку до Його руки, і стати таким малим, таким простим, таким сумирним, щоб урешті погодитись дати нести й себе самого.

— Коли ж ти зрозумієш, що ти не можеш нести нічого, навіть тебе самого, без Нього?

БЕЗТУРБОТНІСТЬ

Якщо не хочемо передчасно «знищитись», треба жити безтурботно. Але труднощі життя нападають на нас, атакують нас іззовні, вторгаються в наше внутрішнє життя та втомляють наше серце й наш дух. Ми не можемо довго протиставлятися труднощам і подолувати їх, якщо не вміємо дати їх усіх, поквално та вповні, Христові. Не коротка й не легка це річ, але незаступна: треба нам, на кожному кроці нашого життя замінити нашу неміч на Божу силу. І раз ми дійшли до зречення своєї немочі, знаходимо спокій і гарні наслідки в Бозі.

— Ти не кладеш брудної білизни з чистою, ні гнилих яблук із добрими.

Якщо ти хочеш жити в мирі, чистий і сильний, силкуйся не тримати в собі жодної турботи: ні минулої, ні теперішньої, ні майбутньої, бо те все, що зачинене — квасніє, а далі воняє, отруює.

— Не треба добувати всіх зусиль, щоб забути свою турботу, потоптати її, заперечити її. Розтрощена, вона, може, вже не рухатиметься якийсь час, але колись знову заворушиться, бо вона не померла. Натомість придивись їй добре, розглянь її у всіх деталях, в її початку, причині, як вона тебе переслідувє; але не дозволяй собі жити з нею віч-на-віч, а ще менше — боротися з нею. *Візьми її і дай Господеві.*

— Ти не визволишся від неї за один день. Тобі треба буде постійно перевіряти отой твій «дарунок» і відновляти його, аж доки не стане досконалий. Але, якщо ти вирішиш, щоб не тримати при собі навіть на хвилину ані одної своєї турботи, а будеш «випорожнювати негайно своє серце» в Божі руки, станеш вільний і дужий безмежною його силою.

— Непокіть тебе твоє минуле? Така й така провина?... Чому? Вони вже не в твоїй спроможності, ти вже не можеш вмінити їх. Докір сумління — лихий, бо в нім заховується досада, ранений гонор, гордість. Жаль натомість — добрий, бо він походить із любови; а любов, наситившись прощенням, дивиться в майбутнє.

Якщо ти дав твою провину, дай також і докір, і навіть жаль... щоб вони тебе не паралізували.

— Може твоє майбутнє непокіть тебе? Боїшся завтрашнього дня, тіві зустрічі, тіві праці, тіві спокуси... Чому? Майбутнє ще не в твоїх руках, ти нічого не можеш проти нього. Отож не трать даремно твоїх сил. Склади майбутність, цілу та в її подробицях, у руки Божі, й живи своїм теперішнім часом.

— А може теперішній час тебе непокіть? Боїшся всіляких проблем, перепон, що нападають на тебе з усіх боків. Чому? Та ж вони не такі страшні, як виглядають. Вони — не дуже важливі; важливий — спосіб, яким до них приступається та їх розв'язується.

Ти дійшов до муру; чого б то вдаряти об нього головою? Спокійно поглянь на нього, зміряй його. Якщо він міцний, високий, непрохідний, приймай його. Жертвуй ту перепону Богові; жертвуй твоє розчарування, що не можеш виконати твоїх намірів, і... вибирай іншу дорогу.

— Дехто перевантажує своє авто, і цим сповільнює швидкість, нищить мотор та й все. А ти? Ти можеш нести тягар нинішнього дня — Бог дав тобі на те силу, —

але не можеш додати, без шкоди для себе, тягар вчорашнього. На перевантаження ти не мавш ласки.

— Але коли нема іншої дороги? Коли треба прийняти перешкоду, бо це — хвороба, хиба, відвідини, праця, дійти до кінця місяця, виховання дітей, рішення невідкладне?...

Не починай відразу боротьби, а схопи ту перешкоду і дай її Богові, всеціло, в турботою, що вона тобі приносить: Чи дійду до кінця? як дійду? як вийду? яке рішення?... Дай її з усією твоєю боязкістю, з твоїм страхом, із твоїм гнівом; із твоїм упокоренням чи реакціями тих, що кругом тебе, з тим, що вони кажуть, з їхнім осудом; дай усе вірно, всеціло, аж до дна.

Після одної хвилини, якщо треба діяти негайно, після одного дня, після тижня, якщо є більше часу, ти рішай і дій з Богом. І побачиш, що трудність не є така велика, як ти думав, що перепона менше туга, бо Бог — це ясність і сила, дуже більша ясність і сила, ніж твій розум і твоя сила.

— Ти кажеш Богові, що мавш довір'я до Нього; але практично, займаючись твоїми турботами, ти давш Йому доказ, що не мавш довір'я до Нього.

— Якщо людина є внутрішньо нещаслива, якщо не має гарних осягів у своїм житті, це тому, що вона хоче жити на свій лад, на лад людський, розраховуючи тільки на свої сили. Скоро вона віддасть себе в руки Божі, Бог сам стає до праці: і успіх (не мусово успіх людський) є запевнений і повний. Дитина, яка хоче нести надто великий вантаж, знесилюється, падає і раниться. Якщо погодиться на дійсність, що вона — дитина, Батько несе її вантаж, і навіть її саму бере на свої руки.

— *Бог не візьме насилу клунок твоїх турбот, твого знаряддя до праці, твоєї зброї до боротьби, твого діла до виконання.*

Він — присутній у всіх твоїх житті, але скромний, чекає, щоб ти сам Йому трохи « докучав », щоб ти до-ручив Йому якийсь завдання. Чому зоставляєш стільки праці для себе? Чому борешся просячи Його тільки « допомогти » тобі? Чому не даєш Йому *цілої* праці, *цілої* боротьби, а й твоїх рук та твого серця, щоб Він послу-говувався ними.

— Небавом перед своєю смертю на Голготі Христос сказав своєму Отцеві: « У твої руки віддаю дух мій »; дух, обтяжений всіма гріхами, всіма терпіннями, всіма « турботами » світу. Отець три дні потім дав Йому життя нове, славне, вічне... Воскресіння!

Кожного вечора вмирай для всіх твоїх турбот, для всіх твоїх клопотів, важливих і неважливих, чи вони походять від твоїх обов'язків, чи ні. Покірливо дай усе в руки Отця Небесного, *щоб щоранку пробудитись вільним від усякої турботи, свіжим, чистим, новим до життя, що чекає на тебе.* « В руки твої віддаю я духа мого: ти визволив мене, Господи, вірний мій Боже » (Пс. 30,6); « Не встигну я лягти, у мирі вже засинаю, бо ти, о Господи єдиний, даєш мені безпечно жити » (Пс. 4,9).

— Якщо ти хочеш бути вільним, — молодим, — радісним, — спокійним, — сильним і переможцем... щодня, щохвилини « залиши на Господа твою турботу, а Він тебе підтримає » (Пс. 54,23).

БУТИ ВІЛЬНИМИ

« Коли вже я раз буду вільний?! » — зітхав юнак. « Дайте нам хліба й свободу! » — волав робітничий клас; і щоб здобути чи захищати ту свободу, людина готова боротись і навіть дати своє життя. Людина, коли хоче покарати іншу людину, відбирає їй свободу. Та що ж ця свобода означає для багатьох? Ніщо більше, як відсутність насильства, можливість робити те, що хочеться, де хочеться, коли хочеться. Але це — тільки гидка карикатура справжньої свободи духа.

Бути справді вільним вимагає — крім відсутності всякого фізичного насильства — повного зречення себе самого для вищої відданості. Тому треба здобути « свою » свободу.

Людська свобода є завжди обмежена; повний розквіт може мати лише в надприродній сфері життя. Тільки Бог є вповні вільний. На землі людина найбільше вільна є та, котра найбільше зближується й уподібнюється до Бога, та, що є найбільше злучена з Ним, та, що є найбільше свята.

— Свобода є найбільшим даром Бога для людини; дар, що Його найбільше коштував: муки й смерть Його Сина.

З любови до нас, і бажаючи нашої любови, Бог хоче людину справді вільною.

— Більшість людей мислить, що вони вільні тоді, коли можуть сказати: « Роблю те, що хочу »; тобто:

Я не маю кайданів на руках, жодний фізичний примус не стримує мене;

Я можу вдоволити всі мої пориви, всі мої інстинкти: ніхто й ніщо мені цього не забороняє.

Така свобода — це свобода дикої звірини, а не людини, а ще менше людини-сина Божого.

— Навіть якби ти був цілком спаралізований і мусів лежати ціле життя в ліжку; — навіть якби ти був у в'язниці, прикутий у найглибшій келії за найгрубшими мурами... Ти можеш бути вільний, якщо хочеш таким бути, бо твоя свобода людини не ототожнюється, не полягає у свободі твого тіла, але у свободі твого духа.

— *Ніхто й ніщо не може відібрати тобі свободи, бо ніхто й ніщо не може ув'язнити твого духа*, хіба б привели тебе до непритомности; але тоді ти вже не дівш, як людина.

— Це ти, і тільки ти, що разом з іншими людьми та з речами, обмежуєш свою свободу. Якщо хочеш бути вільним, мусиш боротись проти себе, *мусиш здобути « твою » свободу*.

— Якщо ти кажеш: це не моя вина... мій темперамент такий! — я не можу обійтись без того! — я не маю рації, але не поступлюся! — я не можу працювати; я увесь час мрію: це міцніше від мене; — чому я так міркую? — та ж усі так міркують і кажуть! — той-то? я не можу його бачити! — я не хотів зробити того; але даремно я силкувався! і т.д., і т.д... ти — не вільний, але раб. Раб себе самого, раб свого минулого, раб свого оточення, речей...

— Ти не будеш вільний, доки не збудуєш в тобі людини, котра « стояла б на ногах », підкоряючи своєму духові твоє тіло, твою чутливість, твою уяву (1).

(1) Диви розділ « Людина на ногах ».

— Човен не може свобідно пуститись на води, доки він прив'язаний шнурком до берега.

Аеростат не може свобідно злетіти в повітря, доки канат тримає його.

Ти не є «вільний», доки ти прив'язаний до одної речі чи особи таким прив'язанням, що ти не можеш контролювати.

— *То не речі, що прив'язуються до тебе, але ти до речей.* Ти віддаєшся їм у рабство.

— Чим більше ти будеш мати іграшок у твоїй скрині, убрань у твоїй шафі, пластинок у твоїх збірниках, «коней» у твоїм моторі, грошей у твоїй калитці... тим важче буде тобі бути вільним, бо матимеш більше нагод бути «прив'язаним».

— «Відв'язуватись» від чогось — це увільнятись.

— *Бути вільним не означає бути байдужим.* Це природне, щоб ти смакував, відчував, радів із речей та людей; але треба, щоб усі привабливості, всі насолоди чи терпіння не заплутували твого розуму у виборі дороги, не заваждали твоїй волі у виконанні її рішень.

— Навіщо придалися твої швидкі ноги, якщо ти не знаєш куди іти?

Навіщо тобі придасться будівельний матеріал, якщо ти не знаєш, яку хату збудувати?

Навіщо придалась твоя велика любов, якщо ти не знаєш кому її дати?

Навіщо придалися твої перемоги над твоєю психічно-характерною спадщиною, над твоїм підсвідомим, над твоїми навиками, над скованістю внутрішньою й зовнішньою; навіщо придалось твоє самоподолування, твоя схильність до послуги, вся твоя свобода, якщо ти не знаєш, куди спрямувати цю твою здобуту свободу?

— Якщо ти можеш уживати твою свободу до чоґоне-

будь, ти не є справді вільний, а засуджений на непевність, нестійкість і тривогу.

— *Правдива свобода* — це можливість, яку маєш, — коли ти увільнився від себе самого й опанував себе — *вибирати й іти завжди, без збочень і вагань, дорогою добра.*

— Якщо ти хочеш бути достеменно вільним, мусиш привнати Божий Задум щодо світу, і безмежну любов до тебе; мусиш, опанувавши на правду себе у всім, добровільно пристати твоєю любов'ю до любови Божої через Ісуса Христа.

— Якщо йдеш за твоїми інстинктами, ти — начебто звірина.

Якщо ти йдеш за твоєю чутливістю, за твоєю уявою, за твоєю гордістю, за твоїм егоїзмом... ти маєш свободу людини «раненої» й обмеженої гріхом.

Якщо ти виконуєш волю Божу, ти маєш свободу людини обожествленої, свободу сина Божого.

— Якість твоєї свободи зростає з якістю волі, до якої ти пристаєш.

— Чим більша є сила твого зв'язку й приєднання до Волі Божої, тим більша є твоя свобода.

Твоя любов Бога є мірою твоєї свободи.

— Незалежність, можливість вдоволити всі свої інстинкти, бажання або примхи — це карикатура свободи.

Правдива свобода розквітає в послусі Богові, воля котрого нам представлена Церквою, законними настоятелями, щоденним обов'язком, обставинами життя.

— Правдивий послух має за підставу правдиву свободу; правдива свобода кормиться послухом.

— Якщо ти справді свобідний, в Христі, ніщо не може тебе обмежити, бо правдива свобода дає тобі змогу

прийняти, як свої, законні примуси, а незаконні та неухильні перешкоди перетворити в засоби, котрими досягнеш твою мету.

— *Ставши послухним аж до смерти, Ісус Христос здобув для тебе правдиву свободу.*

Вмираючи разом з Ним гріхові, ти визволишся із рабства й воскреснеш з Ним до вільного життя.

— В хрещенні ти одержав насіння свободи.

В сповіді, занурюючись знову у ласку хрещення, ти віднаходиш свободу.

Що раз, як ти протиставишся гріхові, як розриваєш мотузки, що в'яжуть тебе в речами чи людьми, щоб злучитись з Ісусом Христом, ти поглиблюєш і поширюєш в собі правдиву свободу.

— *Вповні й остаточно будеш вільний, коли, в любові, ти вповні й остаточно злучишся із своїм Визволителем.*

ДБАННЯ ПРО КРАСУ

Скільки чоловіків, ...жінок в заклопотані своєю красою! Щоб вони про неї дбали, це нормальне; ненормальна в настирлива думка про це, заклопотаність, зворушення. А головню вони дуже помиляються у виборі засобів до краси. Всі зусилля, щоб підкреслити, поправити, додати із-зовні щось до гармонії й краси тіла, зокрема ж обличчя, дають результат дуже обмежений. Правдива краса приходить із нутра, походить від духа, і розквітається у розпромінюванні обожествленої душі. Тільки ця краса притягає, захоплює й підносить дух тих, що на неї дивляться.

— Яку губну помаду ти вживаєш? який шампон до волосся? як їх підстригаєш? лисівш? а твоя вага? який колір убрання тобі краще пасує?...

Ти маєш право ставити собі такі питання; але вони не мають бути єдиними у твоїй голові та займати всі години твоїх днів. Якщо хочеш бути справді гарним, ти мусиш шукати за іншими засобами краси, які дають кращі наслідки.

— Мила річ мати гарні тарілки. Але нащо воно здалися, як нема нічого, щоб накласти на них?

Гарні рамки на картину також подобаються всім; та хто ж дивиться на них, якщо нема картини в них?

Гарний жирандоль прикрашує кімнату; але увечорі він — ні до чого, якщо нема в нім світла.

Якщо Бог дав тобі гарне тіло, миле обличчя — дякуй Йому. Але навіщо служить краса тіла, якщо дух у ній мертвий?

— Твоє тіло — це твоя хата: ти її посідаєш, отож ти відповідальний за неї. Не дбай тільки про її зовнішній вигляд; *бо око Господнє бачить і всередині.*

— Роби те, що потрібне, щоб шанувати і зберігати охайність і красу твого тіла; але роби це, щоб бути присмним іншим, щоб вони мали від тебе враження впевненості, спокою й сили.

— Чим гарніші краєвиди, тим міцніша спокуса затриматись, щоб насолодитись ними, забуваючи мету подорожі.

Краса тіла — це дорога, що має вести до краси душі, а краса душі має вести до Бога. Не затримуйсь в дорозі: втратиш найважливіше, суттєве.

— Кольорова фотографія висвітлена — красива, бо світлом пройнята; не така вже вона, коли видрукувана на папері й немає життя в ній.

Так і красу міряється наснаженістю духа, що проникає матерію. І чим більше матерія проникнена духом, тим більше вона осяйна.

— Ти скажеш: той-то має руки носильника, — скупаря, — артиста...; той-то має обличчя жорстокої людини, — щиросерде або фальшиве, — одверте або скрите, — добре або злобне...

Маєш рацію: тіло, руки обличчя, виявляють дух, тому, хто вміє їх читати, виявляють вони живі риси душі (1).

(1) «...наш вигляд виявляє наші фізіологічні привички і навіть наші звичайні думки... Форма нашого обличчя, наших уст, повік і всі риси лица є визначені нашим звичним станом «плоских» м'язів, що знаходяться в товщі під шкірою. А стан тих

— Ніхто не може ухилитись від надзвичайної « моделюючої » сили своїх думок, своїх почуттів, всього свого внутрішнього життя, бо *душа є « формою » людської природи*, і оформлює тіло так, як геній мистця навів його твір і керує його пальцями.

Чи ти хочеш, чи ні, маєш обличчя твоєї душі.

— В небі наше тіло перемінене буде мати красу нашої душі.

Невинність дитини завжди притягає, незалежно від її одягу шовкової чи лахміття; але це — краса легкодосяжна, краса новоствореної душі.

Краса старушка завсіди вражає, бо це — правдива краса душі, що виявляється навіть через зморщене обличчя й худорляві руки.

— Якщо ти дбаш тільки про красу твого тіла, вона буде не тільки обмежена, але й шкідлива. Якщо ж дбаш про побільшення краси душі, то вся твоя краса буде розвиватись і розквітатись аж до безконечности.

— Черв'як із середини яблука доб'ється до лущини, і гнилизна із середини виходить наверх.

Якщо зло загніздиться в твоїм серці, воно просякне і твоє тіло і твоє обличчя.

— Є краса « звіряча » (тіла, фізична); вона викликає « голод » тіла, знижує до свого рівня тих, що її подивляють, і вкінці кидає їх у відчай, невдоволення.

Є краса « чортяча »: вона зваблює, вчиняє рабом і вводить в неспокій.

м'язів є визначений нашими думками. Без нашого відома, наш вигляд мало-помалу моделюється на стані нашої совісті. З роками він стає образом-фотографією чимраз точнішою наших почуттів, бажань, інтересів... » (А. Карель, *Людина — ство нестане*).

Є краса «Христова»: вона заспокоює, притягає до чистоти душі й веде по дорозі до Бога.

— *Найбільша краса цвіте тоді, коли ласка Божя проникає без перешкод людську природу.*

— Візьми очі якого-небудь святого і вклади їх у яке-небудь обличчя, навіть спотворене, і вони освітять його правдивою красою.

— Інколи Бог дозволяє, щоб святі відбивали своїм обличчям деякі риси Ісуса Христа. Але цей привілей є зарезервований тільки святим.

Якщо ти живеш у Христі, твої очі стануть очами Христа, твій усміх стане усміхом Христа, твоє обличчя стане обличчям Христа.

— Якщо хочеш мати гарний, приємний вигляд, стій хвилину перед дзеркалом, п'ять хвилин перед своєю душею, п'ятнадцять хвилин перед Христом.

СПОКІЙ

Метушня — це одна з більших хворіб модерного світу. Людина має забагато праці й хотіла б усе зробити. А тому що їй бракує часу на це, вона спішиться, біжить, нервується, попадає в роздратування або зневіру, і врешті стає сама собі нестерпною, знесилюється, вкорочує собі життя, не виконує того, що хотіла б і робить наполовину те, що мала б робити. Це — поразка цілого життя. Треба їй запобігти, її направити. Трошки панування над собою, трошки зорганізованості та Віри й оминеться метушню з усіма її наслідками.

— « У мене забагато праці! Клопоти придавляють мене! »

Ніколи не кажи цього.

І від інших вимагай, щоб не казали.

І не думай навіть про це: повіриш, що це правда, і наслідки будуть страшні.

— *Великі люди виконують десять разів більше праці, ніж ми, в десять разів менше часу, ніж ми. Чому? Тому, що вони вміють організуватись. Вони зберігають постійно спокій розуму й нервів, або квалітивно віднаходять його, та всім вством кидаються в кожную працю.*

— Не пиши в листах: « Не маю ні хвилиночки часу для себе... пишу тобі лише кілька слів... а бажав би... » Пиши негайно по-простому тих кілька слів, без опису твоїх неможливостей, твоїх бажань, твоїх надій... Заощади час і збережеш спокій.

— Не кажи гостям: « Не можу прийняти вас, хіба тільки на хвилиночку ». А потім тримавш їх десять хвилин, і під час того робиш щось інше. Попроси їх сісти, пожертвуй їм тих десять хвилин, спокійно, і намагайся робити враження, що в тебе не має нічого іншого до роботи.

— Хтось запрошує тебе до себе? Не кажи, що ти не можеш, що зайнятий..., бо, кінець-кінцем, призначиш на це якийсь день. Натомість кажи відразу: « Дякую! Дуже радо прийду... » і скажи коли прийдеш, навіть якби той день мусів бути досить далекий.

— Якщо хтось більше разів тобі, каже: « Я не хотів вам перешкоджати того дня... бо виглядало, що ви спшилися, були заклопотані... », це має бути важний знак для тебе, бо напевно й інші хотіли приступити до тебе, та відійшли ні з чим. А вони напевно потребували тебе.

— Ніхто не зв'яється людині заклопотаній, « зайнятій по вуха » працею, бо думається, що вона не має часу, не має « місця » в собі для нас.

— Якщо ти справді хочеш бути братом усіх, тримай відчинені твої « двері », май готову одну кімнату для гостей, навіть незнайомих.

— *Ти маєш багато часу, але ти вживавш його, щоб витратити.*

— Ти ніколи не заощадиш часу, якщо будеш робити більше речей нараз. Коли при столі наливавш якийсь напій, наповнюєш склянки одну по одній. В житті треба наповнювати хвилину одну по одній; інакше деякі будуть переповнені, а інші порожні.

— Повторяй собі постійно: — тепер маю говорити тільки з одною особою: з тією, що зараз стоїть переді мною; — тепер маю писати одного листа: того, що пишу; — тепер маю робити тільки одну річ: ту, що роблю...

Так ти швидше виконаєш те, що мавш робити, і дуже краще, і не знесилишся.

— Спати та відпружитись — це не є марнування часу; а також їсти, і то скільки кожний потребує. Треба пізнати себе добре й вживати стільки часу на сон і відпруження, стільки їжі, скільки потрібно, щоб утримати рівновагу сил ума й тіла.

Не їж менше, аніж потрібно, бо знесилишся.

Не їж більше, аніж потрібно, бо станеш обжорою.

Мавш виконати дуже важливу працю, а мушиш спати чи відпочивати? Офіруй твій сон чи відпруження Богові й будь спокійний: ти не марнуєш свого часу.

— *Час — це дуже гарний подарунок від Бога.* Він вимагатиме від нас точного рахунка з нього. Але будь спокійний: Бог — це добрий батько: як Він дає нам працю, то дає й усі можливості й засоби, щоб її виконати. Бог дає нам на кожну працю стільки часу, скільки потрібно, щоб її виконати, якщо ця праця є в його плянах.

— *Коли тобі бракує часу, щоб усе виконати, відклади все на бік і молися протягом кількох хвилин.* Потім установи собі порядок справ за їхньою важливістю під Божим оком. Те, що ти не можеш дійсно зробити, залиши, навіть якби люди настоювали, нерозуміючи тебе: видно що Бог не хоче від тебе тієї праці. Отож ніколи немає в тебе надміру праці.

— *Коли ти пізнав те, що Бог бажає від тебе, тоді відклади все інше набіж, і кинься цілий у ту працю.* Бог хоче тебе в ній, в тій годині, в тім місці, а ніде інде (1).

(1) Диви розділи «Вміти зосередитись»; «Жити своїм життям»...

ВМІТИ ЗУПИНИТИСЬ

Дуже багато сучасних людей терплять, в невдоволені із себе самих, бо не мають дозвілля або не вміють собі придбати трохи часу, щоб утихомиритись, приглянутись до себе самого, щоб пізнати себе, щоб зрозуміти себе. Уступаючи майже постійно різним напорам, модерна людина вже не відважується скупчитись і серйозно розглянути своє життя, бо явно їй зарізно побачила б відповідальності, котрих боїться. Біг, метушня, галас дають враження, що вона живе. А справді вона приголомшує себе, втікає від себе самої та кидається в інстинктивне життя. Модерна людина тратить свою людяність і стає звірем. Хотіти зупинитись — це перший акт, що дасть їй змогу повернутись до себе, віднайти свою « людяність », залишаючи « звіряче життя ».

— Якщо ти будеш цілий час « гнати » твоїм авто, знищиш мотор.

Якщо ти постійно живеш « під тиском », твоє тіло й дух перевтомляться.

— Якщо ти будеш бігти весь час, ти не зустрінешся з ніким (хіба зударися!); а ще гірше буде те, що себе самого не зустрінеш.

— Якщо хочеш зловити те, що є найглибше й найінтимніше в тобі, треба, щоб ти вмів зупинятись.

— Коли їється стоячи, травлення йде зле. Отож сідай, коли їси.

Не можна думати й розмірковувати в бігу. Отож сідай.

— Не очікуй, щоб Бог тебе затримав, щоб ти усвідомив собі, що існуєш та живеш і як маєш жити. Тоді буде вже запізно і ти не зможеш вже поправитись і за-слуговувати.

— Учитель, котрому учні « лаяють по голові », хоче покинути свою клясу.

Господиня, що не має в своїй хаті найменшого ладу, гидує тою хатою.

Людина, що вже « не має влади над собою », переходить мимо дверей свої особи, але не має відваги увійти до себе.

— Якщо ти спізнився платити квартирну плату, ти не бажавш стрінутись із власником будинку.

Якщо ти віддавна, через твою недбалість, не зустрі-часся з своїм приятелем, не дуже тобі приємно його стрічати.

Якщо ти боїшся зупинитись, це тому, що ти боїшся стрінути себе самого, це тому, що ти не привик до себе, ти вже не знаєш себе, ти боїшся твоїх докорів і твоїх глибоких та важливих вимог.

— Не мавш часу зупинитись? Будь щирий: є « по-рожні » хвилини у твоїх зайняттях. Не спішиєш напов-нити їх, слухаючи радіо, читаючи газету, розмовляючи з ким-небудь про що-небудь...

Чекаючи у стрижія, не бери відразу в руки жур-нал. Зупинись.

Ти в автобусі, стиснений людьми, колисаний шумом... Загальмуй твоє фантазування й роздумуй.

Вечеря не готова. Не виходи до сусіда « на кілька слів ». Застановись над собою, над тим, що відноситься до тебе.

Маєш вдома трохи часу: не пускай радіо, не накладай пластинок. Зупинись!

— Плавець підносить голову понад воду, щоб «набрати повітря».

Шофер зупиняється біля наливного пункту, щоб «наповнити».

Зупинись і ти, щоб усвідомити себе про себе, вібрати всі свої сили, упорядкувати їх, у напрямити їх, щоб ти уживав їх усіх, як і всі твої можливості для тебе й для інших (1).

— *Зупиняйтесь — це приглядатись до себе; а приглядатись до себе — це вже зобов'язуватись, це просякати духом своє життя, наповнювати його чимсь вартісним, великим.*

— Ти не пізнаєш і не зрозумієш уповні себе, хіба тільки у Божім світлі.

Ти не будеш мати добрих осягів у твоїй діяльності, хіба лише в злучі в Божою діяльністю.

Коли ти, зупинившись, стрічаєшся із самим собою, ти стрічаєшся з Богом.

— Під час твоїх днів використовуй усі нагоди, щоб зупинитись і злучитися з Богом: — коли чекаєш на автобус, — коли ровгриваєш мотор твого авта, — коли чекаєш три хвилини, щоб зварилося яйце, — коли чекаєш при телефоні, бо лінія зайнята, — коли маєш червоне світло на дорозі...

Не «вбивай часу», навіть якби це були тільки хвилини. Час — великий дарунок: Господь є в нім, запрошує тебе до роздумування й до постанови стати більше й глибше людиною.

(1) Диви розділ «Людина роздроблена...»

РОЗДУМУВАТИ І РІШАТИ — ЦЕ БУТИ ЛЮДИНОЮ

Важливе воно для людини зупинятись, але також і використати ті хвилини; це — необхідне для роздумування й рішень.

Модерна людина ціла «узовнішнена» стає щораз більше «безособовою»: автоматизми в ній заступають добре вільне рішення. Вона приймає їх без жодної реакції, бо вони не вимагають зусилля. Треба помагати людям виховуватись, освідомлюючи їх щодо їхньої відповідальності. Тому що вони — «люди», вони мають вповні прийняти своє життя; а вони його приймуть, якщо зуміють не тільки зупинятись, але й роздумувати, оцінювати і рішення самі.

Християнин не може вдовольнитись жити тільки як звичайна людина. Його погляд на життя мусить бути освітлений Вірою, і в тім світлі він має оцінювати і братись до праці. Про це будемо говорити в розділі «Правдиві розміри подій» та в «Перевірка життя».

Ми говорили окремо про ставлення людське й ставлення християнське, щоб ясніше доказати потребу роздумування та рішення навіть тільки на природнім рівні. Невже треба додавати, що для християнина не існує два рівні, два етапи: хвилини, які він живе тільки як людина, а інші — як християнин? Після його

хрещення, якщо він хоче жити своїм справжнім християнством, ціле його життя має бути в Христі, бо він — людина обожествлена.

— Ти біжиш в житті, але і життя біжить поруч тебе, і ви ніколи не зустрінетесь віч-на-віч.

Тому що життя міцніше від тебе, тягне тебе, і ти йдеш за ним, зносиш його без жодної реакції.

Часто ти зносиш твою працю: — вписали мене до інституту, що ж зроблю?; — ти зносиш твої дозвілля: « треба розважитись »; — ти зносиш твоє середовище: це привичка, всі так роблять; — ти зносиш твою родину: я собі їх не вибрав; я їх люблю, але часто зношу; це — нормальне; — ти зносиш твою мораль: треба робити це, а того « не можна робити »; — ти зносиш твою релігію: мене так виховали, пощо змінювати? — ти зносиш самого себе: — ти дієш без захоплення; тобою керує чутливість, може « настирлива думка »; ти дієш із пристрасти; — чуттєвість, гордість, зависть тобою водять...

Якщо життя бере верх над тобою, а не ти над ним, ти не є зріла людина.

— Іноді, якщо ти не зносиш життя, ти хочеш утікати від нього: — ти не приймаєш дійсності; ти мрієш, щоб вийти з неї; — ти не приймаєш твоїх обмежень (1); — ти не приймаєш невдач (що є межами, котрі ставить тобі життя); — ти не приймаєш інших, що кругом тебе.

Якщо ти не йдеш назустріч дійсності, якщо хитруєш з нею, або втікаєш від неї, замість зустріти її віч-на-віч і вживати її для твоїх цілей, ти не є людина зріла.

— Часто ти примушений прийняти життя таким, яким воно приходить до тебе, і ти не почуваш відповідальності за свої вчинки: — я ж примушений, — я не можу робити інакше, — це не моя вина...

(1) Диви розділ « Коли ж ти приймеш себе... »

Якщо ти не є спроможний взяти на себе відповідальність за свої вчинки, ти ще дитина, а не зріла людина.

— *Ти будеш вповні зрілий, коли рішишися регулярно зупинятись, щоб розглядати своє життя, оцінювати його очима твого духа, і потім свobodно рiшати, щоб цим жити.*

— Маляр час від часу перестає малювати і відступає від своєї картини, щоб іздалека її оглядати й аналізувати.

Зупиняйся у твоїм житті та оглядай, аналізуй його.

— Не дозволь собі жити навіть найкоротшу хвилину, не знаючи, чому ти нею живеш, не постановивши, як нею житимеш.

— Роздумувати над твоїм життям — це брати його у свою владу.

Все твоє життя має стати достовірно «твоїм» життям.

— *Жити своїм життям* — це не мусово жити інакше від інших людей (2); а часто, натомість, жити, робити як інші, бо зрозумілось, що так треба робити і рiшилось так робити і жити.

— Навіть, як ти примушений до такого діла, як мовчати в інституті, приходити точно на роботу до фабрики, до підприємства, послухатись такого-то настоятеля... зупинись, роздумай і бери добровільно на себе цей примус.

— Те все, чим ти живеш тому, що люди, приписи, події тебе примушують до нього з-зовні — це муштра, що може стати навіть рабством.

Але якщо ти вибиравш твою дію, або свідомо приймашш ту, що тобі пропонують чи до якої примушують, тоді ти дієш як людина.

(2) Так думає і робить юнак, що таким чином хоче виявити і закрити свою особистість.

— *Тільки свідоме діяння, тобто прийняте добровільно твоїм духом, побільшує, розквітає тебе, і робить тебе більше правдивою людиною.*

— Там, де є лиш інстинктовна реакція, потяг середовища, цілковита пасивність, ти введи роздумування й твоє особисте рішення.

Така мода! — Всі так роблять!... Може бути; але ти оціни і ріши сам.

Тобі подобалась та кінокартина, бо критика сказала, що вона — гарна;

Ти читавш ту книжку, тому що вона одержала нагороду;

Ти дивишся на таку телевізійну програму, тому що вона тобі подобається;

Ти читавш завжди ту передову статтю, тому що вона думає за тебе;

Ти читавш «дайджести», тому що є вже готові...
Не роби так! Зупинись, оціни, і сам виріши.

— Пожива стає для тебе кормом, якщо ти її добре пережувавш.

Твоє життя збагатить тебе, якщо ти особисто будеш оцінювати і рішати.

— Чим повільніше вода пересякає у кафеїник, тим краща кава.

Привикай проціджувати твоє життя через твій дух та твою совість, а будеш мати правдиво тривалі наслідки.

— *Живучи більш особисто, ти станеш менш особою, а більше людиною.*

Якщо ти допоможеш іншому роздумувати над кінокартиною, над статтею, над якоюсь подією, особою...

Якщо ти допоможеш йому «освідомитись» про якусь дійсну ситуацію, про подію, що відноситься до нього...

Якщо ти допоможеш йому стати більше присутнім в одній

і другій обставині його життя, ти побільшуєш його дух, ти даєш йому розквіт, ти скеровуєш його до Бога; бо кожне зусилля людини, щоб стати більше людиною, наближує її до Бога, котрий хоче щоб та людина, як і кожна, була вповні самосвідома й вільна.

— Якщо через роздумування, рішення та свідому діяльність ти вправляєшся, щоб жити не як автомат-машина, подолувати інстинктивність, і змисловість, і чутливість, але жити як зріла людина, не затримуйсь на твоїй дорозі, а доведь аж до кінця твій розквіт: *Бог-Отець запрошує тебе жити, як його син.*

— Якщо ти хочеш жити, як син Бога, треба дивитись на твоє життя й бачити його таким, яким Бог його бачить, так оцінювати його, як Він його оцінює, ангажуватись так, як Він бажає. Але щоб дійти до цього, треба тобі іншого світла, ніж те природне твого духу, тобі треба «перевірити твоє життя» у світлі Віри.

ВМІТИ ЗОСЕРЕДИТИСЬ

Деякі люди виконують в одній годині працю, на яку іншим потрібно чотири години; деякі розв'язують одну проблему, рішають, подолують перепони в кількох хвилинах, а інші про те саме вагаються кілька днів; деякі викладають ясно якусь тему, пишуть змістовного листа, нав'язують тісні контакти в кількох хвилинах; іншим потрібно кілька годин на те, та ще й недосконало їм вийде; деякі негайно входять у молитву-злуку з Богом, інші ж не можуть «скупчитись». Це буває тому, що — між іншими причинами — деякі люди вміють зосередитись так, що цілим своїм бством кидуються в завдання, що мають виконати в тім данім часі, а інші — це хронічно розсіяні, неспроможні зорганізувати і керувати своїми розбуяленими силами.

Людина тільки тоді доходить до успіхів, коли вміє зосередитись.

— Збільшувальне скло може спричинити пожежу, тому що воно вміє вловлювати промені й горяч сонця та спрямувати їх в одну точку.

Якщо ти вмієш зосереджувати свої сили, щоб кинути їх у бій, у відповідній хвилині та місці, ти не потребуєш багато війська. Вистачає зібрати їх негайно та всі.

— Суть зосередження не полягає в діянні, але в

« сутті ». Легко буде тобі зосередитись, якщо ти згармонізував та об'єднав у глибині свої сили (1).

— Уникай та відкидай те, що може іззовні тебе розсівати.

Не дозволяй на захаращення твої шафи, твого б'юра, твої торбини, твоїх кишень... це допоможе тобі не захаращувати твого духа.

Не роби більше речей зараз.

Обдумуй кожну проблему окремо, одну по одній.

Витягай якусь справу тільки тоді, коли друга вже закінчена й відкладена на бік. І берись до неї тільки тоді, коли справді маєш намір думати про неї й розв'язати її.

— Не « кидай оком побіжним » на ту книжку, на той журнал, на той лист, а читай один розділ, одну статтю, відпиши на листа або відклади на бік... і не трать часу ні сили на оте « я поглянув »... Увага, скупчення розгублюється, вичерпується й ослаблюється таким коротким « я поглянув », « я перебіг ».

— Хочеш зібрати гарні овочі з твого дерева? — Обтинай, прочищуй його.

Хочеш мати гарні рожі? — Обтинай деякі галузки.

Хочеш мати добрі результати? — Навчись обмежуватись; хотівши зробити все, ти нічого досконалого не зробиш (2).

— Якщо рукав на поливання городу подіравлений, до його кінця дійде мало води. Заткай діри, і будеш мати воду там, де ти хочеш.

Якщо ти « мрієш годинами », ти втікаєш від дійсності.

Якщо ти говориш « без розбору », ти марнуєш твої думки.

(1) Диви розділ « Людина роздроблена або об'єднана й уособлена ».

(2) Диви розділ « Безтурботність ».

Якщо ти реагуєш на одне «так» чи «ні», ти вичерпуєш свої сили.

...І коли треба буде, ти не матимеш у собі відповідного «тиску» волі, розуму, постійності.

— Хлопчик, котрого столик заповнений іграшками, кишені цукерками, а голова «камінсами», не може скупчитись над задачею.

Якщо ти хочеш затримати в собі, тільки для себе, деякі радості, чи болі, чи бажання, чи мрії... ти не зможеш зосередитись.

— Не можеш не мріяти? — Не можеш не говорити? — Не можеш опанувати твого зворушення? — Мавш рацію: не можна придавити «життя», але треба послужитись ним тоді, коли треба, і як треба. Не нищ нічого: класифікуй та упорядкуй усе, щоб можна його знайти і використати.

Як? Жертвуючи все Богові, спокійно.

— Все, що є в тобі — це жива сила:

Твій дух, твої ідеї, твоя уява, твоя чутливість, твої бажання, твої поштовхи, твої зворушення, твої прихильності, твої симпатії, твої захоплення, твої зневірення, навіть спокуси...

Але цей незвичайний динамізм, що вибухає на всі боки, іноді зле спрямований, а навіть розснажений. Якщо ти хочеш добре послуговуватись ним, треба раніше *все жертвувати Богові у беззастережнім довір'ї*. Коли ти не затримавш собі нічого, тоді ти зможеш усе зробити, тому що Бог дасть тобі своєчасно те, чого ти потребуєш для твоєї праці.

— Зосереджуватись не значить бігти за тим усім, що кишить в тобі, щоб силою тримати його нерухомим та на поготівлі. Зосереджуватись — це робити порожнечу... даючи все.

— Щоб утворити порожнечу — відпружись: твоє тіло, твої м'язи, твої нерви, а потім подаруй Богові твої сили, всі твої сили. Дивись на нього, на його безмежність; приймай його погляд на тебе, і берись, серйозно та спокійно, до того завдання, котрого та хвилина вимагає.

— Щодня так жертвуй себе Богові протягом кількох хвилин скупчення й мовчанки. Під час дня, головню, коли ти неспокійний, коли квапишся, коли ти обтяжений, відновляй твою жертву в любові впродовж кількох секунд, і ти сповниш добре свою працю.

— Якщо ти дієш неохоче, — якщо ти сповняєш твоє завдання як « панцину », — якщо ти живеш « тому, що треба жити »... твоя дія, твоя праця, твоє життя, накинени іззовні, будуть рабством; але *якщо ти зробиш твоїми всі ці діяльності, ти будеш діяти із нутра, і ти будеш людиною вільною, здатною до зосередження.*

— Зробити своєю кожною свою діяльність — це значить казати собі самому перед кожною з них, навіть найменшою:

Чим більше я зосереджуюсь, тим більше я підвищую мою вартість, бо наслідки моєї праці будуть певні, кращі, досконалі.

Я не є сам, але на безкрайній будівельній площі, де всі потребують мого вчинку, мого слова, мого контакту; з усіма я будує світ, я злучую людство, я його спасаю.

Чому дивитись мені так дуже на зовнішню вартість моєї праці, якщо я маю її виконати? *Те, що має правдиву вартість — це глибина й сила моєї любови.*

В серці цієї праці, цього завдання, цієї діяльності Бог уже діє: Він кличе мене зустрітись з Ним у ній, співпрацювати з Ним.

...Тоді « панцина » перетвориться у велитенське діло, і ти вже не будеш поділений, а глибоко присутній.

ЩОБ УСПІШНО ДІЯТИ

Деякі люди не мають довір'я до діяльності; інші ж кидаються до неї без роздуми й любови.

Бог не створив нас, щоб ми лежали на землі. Кожного з нас, хто та який би він не був, Бог запрошує до діяльності, щоб ми себе удосконалили та будували Царство Боже із царством людини. Але в різні роди діяльностей: діяльність звірини, діяльність людини, діяльність християнина.

Діяльність не може бути вповні успішною, хіба тільки тоді, коли вона стає діяльністю Ісуса Христа.

— Легко зруйнувати хату; збудувати — уже тяжче. Легко критикувати; діяти — творити — тяжче.

Якщо ти весь час будеш критикувати, не матимеш часу на працю.

— Легко укладати пляни; тяжко їх здійснити. Чи ж не краще в дати людям малі халупи-буди, ніж самі лише пляни палаців?

Твої добрі наміри — це ніщо, якщо ти їх не здійсниши.

— Деколи, тому що ти не можеш зробити багато, ти не робиш нічого. Чи ж не краще було б, щоб ти хоч дещо зробив?

— Член тіла, що не вживається, стає незграбним, атрофується.

Людина, що не діє, не тільки не поступає, але й відступає, занепадає.

Ти не можеш удосконалитись, хіба лише в діяльності, в праці.

— Дивись на людей, що кругом тебе. Вони рухаються, витрачають сили, говорять, реагують, борються, а вкінці знеохочуються, бо їхні досягнення є незначні в порівнянні до зусиль.

— То не інтенсивність руху, що дав добрий результат твоєї діяльності, а сила духу, що ти їй давш.

— Деякі люди: — в короткому часі, — кількома жестами, — короткою працею роблять багато.

Інші: — в довгому часі, — багатьма вчинками, — довгою працею роблять мало.

Різниця між цими двома групами — у якості « душі ».

— Діяльність звірини є інстинктивна.

Діяльність людини — обдумана.

Діяльність християнина має бути обдумана і просякнена вірою.

Часто ти дієш інстинктивно, як звірина; деколи роздумуєш; рідко дієш у вірі, як правдивий християнин.

— Чим більше ти обмірковуєш свою діяльність, тим більше ти ставш людиною, « собою » (1).

Чим більше живеш твоєю діяльністю у вірі, тим більше ти ставш сином Божим (2).

— Ти можеш допомогти іншим, щоб стали повнішими « особами », а потім християнами, помагаючи їм перейти поступово від інстинктивної діяльності до обдуманної, а від обдуманної до діяльності у вірі.

(1) Диви розділ « Роздумувати і рішати — це бути людиною ».

(2) Диви розділ « Перевірка життя ».

— Якщо ти хочеш діяти серйозно, приглядайся добре до дійсності.

По-людському — це мудрість: точно зміряй потреби, точно визначи, де і як мавш починати, які сили мавш вживати.

По-християнському — це оминати оману: якщо ти приглянешся до дійсності у світлі віри, Бог тебе освітить і, через конкретне життя, закличе тебе до дії.

— *Піддатись дійсності у вірі — це піддатись самому Богові.*

— Ти не можеш діяти по-здоровому й по-християнськи, якщо ти не оглянув і не осудив дійсності у вірі.

— Діяльність має бути для тебе виконанням пляну Божого, збагнувши його як слід і вірно, з його боку, не з твого (3).

— Ти хочеш мати добрі успіхи: — Ти сердишся за невзначні результати твоєї праці; — Ти терпиш, бачачи скільки то праці треба виконати; — Ти чуєш заклик і благання твого середовища та цілого людства...

Якщо ти хочеш, щоб твоє життя мало вдосталь найкращих результатів, заміни твою обмежену волю необмеженою Божою волею: Бог заступить твої кволі зусилля своєю безмежною всемогутністю.

— *Бог малими, незначними речами робить великі речі.*

Це ти, що обмежуєш свої можливості й успіхи, бо віриш у твою всемогутність.

— Якщо ти зникнеш, зможе появиться Ісус Христос і через тебе виконати задум Бога Отця.

(3) Диви розділ «Перевірка життя» і «Перевірка разом з іншими свого життя».

«ЖИТИ СВОЇМ ЖИТТЯМ» —
ЦЕ ВІРНІСТЬ
ТЕПЕРІШНІЙ ХВИЛИНІ

Всі люди, головно юнаки, хочуть «жити своїм життям». В основному, вони мають рацію, але в здійсненні їхнього бажання дуже часто вони себе обманюють. Деякі попадають в самообман: вони не живуть своїм життям, а вдоволяють вимоги своїх інстинктів або незліченні фантазії своїх бажань. Інші в розчаровані своїм минулим; а ще інші оздоблюють його найкращими прикметами. Деякі трясуться із страху перед майбутністю або приписують їй чародійну силу. Всі забувають жити теперішньою хвилиною, тією, що в їх руках.

Є тільки один спосіб, щоб не змарнувати свого життя: віддатись цілою своєю особою теперішній хвилині, відповідаючи безмежній Любові, що, в глибинах вства, кличе кожного.

— Люди лише кілька місяців живуть *повним життям*: вони пустують на крайчиках існування, а коли мають вісімдесят літ, то в тремтячих долонях знаходять лиш декілька дрібних хвилин правдивого життя.

Чому ж ти не повинен *жити вповні твоїм життям*?

— Ти завжди думаєш, що правдиве життя — то життя зовнішнє: Треба приготувати «свою майбутність»: іспити, звання, родину; потім майбутність своїх дітей, їхнє звання, їх родину; а згодом і свою старість: пенсію, хату...

Завтра я зроблю... завтра буду мати... завтра я буду...

Чому ж чекати до завтра, щоб жити? Колись «завтра» вже не прийде, і ти ніколи не будеш жити твоїм життям.

— Ти прив'язаний до твого минулого: воно здається тобі важливим, тому що ти ним жив; але воно минуло, і нині ти не маєш влади над ним.

Майбутність очаровує тебе, бо в уяві ти можеш творити його так, як тобі подобається; але воно ще не існує, і даремно ти тратиш час на це.

Теперішність є така маленька, так скороминаюча, що ти не давш їй вартости; але вона одинока в твоїх руках; *і ціле твоє життя — це, клаптик за клаптиком, хвилини теперішности.*

— Ти думаєш, що щастя, любов, радість, Бог — в майбутньому. Це — марево: Ти забуваєш, — а це трагічне, — що Бог коло тебе, точно там, де ти є, в тій хвилині, в якій живеш, і що Він офірує тобі все із своїх рук.

Не будь вічним мандрівцем, що лишає самого Бога на краю своїй дороги, щоб бігти за його зображеннями.

— Людина, *неспокійна, тягне за собою своє минуле і силкується вловити майбутність в тім же часі, що й теперішність.*

Вона хоче жити більше хвилин в тій самій хвилині. Та це — жалюгідне шарлатанство: таким чином вона тратить і нищить всі хвилини біжачи за кожною.

Якщо ти хочеш мати справжні результати в твоїм житті, склади минуле в Божі руки, залиши Йому і майбутність, а живи вповні, одною по одній, хвилинами теперішности.

— Не перетинай ані одної петлі у твоїм светрі, бо в нею всі інші пов'язані: перетнеш одну — починається серія... Їх цілість необхідна для цілого светра.

Не занедбуй та не нехтуй ані одної хвилини: всі вони безмежно цінні у плетінні полотна твого життя.

— Теперішня хвилина — легка, не розчавить тебе; — вона вузька, не лишає місця для неспокою; — вона переходить швидко і не втомляє тебе; — вона має « людські розміри »: ти можеш напрямляти і нести її; — вона єдино жива, вона кормить тебе; її глибина — безмежна, бо вона пересякнена Любов'ю.

— Не приймати минулого, не роздумувати над майбутністю із страху — це боягузтво й нікчемність.

Не жалувати за минулим, не боятись майбутнього, тому що дасться їх в руки Божі та уповається на Бога — це любов.

— Бог чекає на тебе в теперішній хвилині. Якщо ти увійдеш у неї так, як електричний дріт у притичку, тоді світло й сила перейдуть. Але у тій великій залі, де ти живеш, є тільки одна притичка, маленька, маленька...

— *Теперішня хвилина — це точка включення Бога в твоє життя, а через тебе у життя світу.* Але Бог не включається без твоєї добровільної згоди.

— Казати « так » Божому запрошенню, « благовіщенню » кожної хвилини, — це, для тебе, бути вповні присутнім твоєму життю, використати його найкраще, дійти до найвищих результатів, для тебе й для інших.

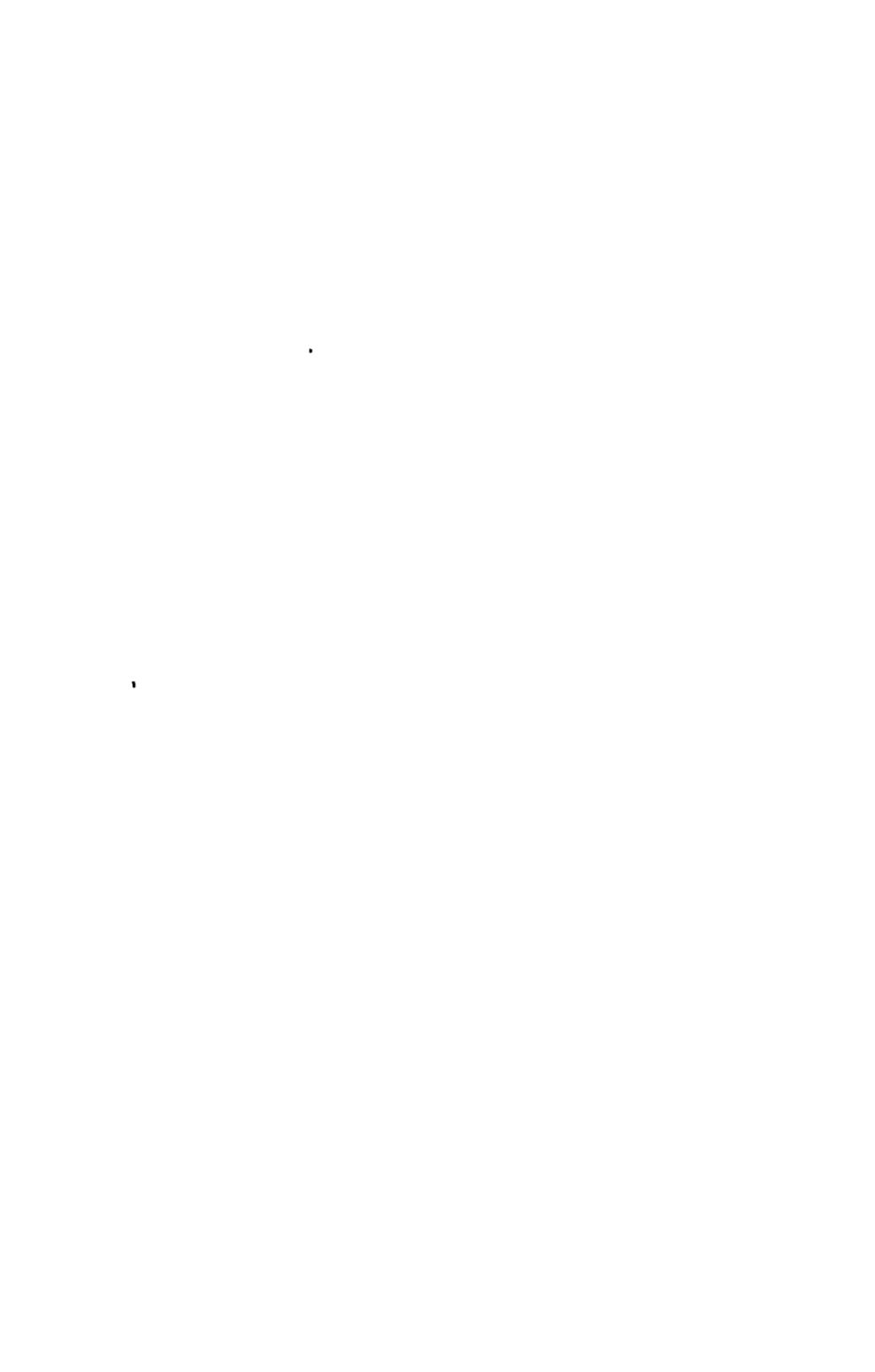
— Якщо ти кажеш « так » теперішній хвилині, ти уможливиюєш таїнственне народження Бога-Сина в тобі.

Якщо ти кажеш « так » теперішній хвилині, ти вможливиюєш удосконалення світу в Христі й через Нього.

Якщо ти кажеш « так » теперішньому зусиллю, ти вможливиюєш удосконалення відкуплення в Христі і через Нього.

— Найбільше і найкорисніше твоє добровільне «зобов'язання» — це «зобов'язання до теперішньої хвилини»: воно примушує тебе залишити цілковито минуле й майбутнє в руках Божих та віддатись цілковито на його службу. *Якщо ти будеш вірний такому зобов'язанню, житимеш повнотою твоїм життям і запевниш йому безмежні досягнення.*

У

3. ЛЮДИНА
ТА
ІНШІ ЛЮДИ

ХТО Ж ЦЕ «ІНШИЙ»?

— *Інший* — це той, кого зустрічаєш на твоїй дорозі; — той, що росте біля тебе, що працює, що радіє або сумує біля тебе; — той, що любить або ненавидить біля тебе; — той, про котрого ти кажеш «я б хотів його завжди бачити», або «я не можу його стерпіти перед моїми очима»; — той, про котрого ти нічого не кажеш, нічого не думаєш, бо ти переходиш мимо нього й не дивишся на нього, і не бачиш його...

— *Інший* — це той, з котрим ти мусиш злучитись, з'єднатись, щоб стати «тотальною» людиною, щоб стати «братом усіх»; — той, з котрим ти маєш злучитись, з'єднатись, щоб ти не змарнував твого життя, твого бства, та щоб спасти тебе з усім людством.

— *Інший* — це той, з котрим ти співпрацюєш щодня, щоб удосконалити і закінчити створення світу.

— *Інший* — це твій ближній, той, котрого ти маєш любити всім твоїм серцем, всією твоєю душею, всіма твоїми силами.

— *Інший* — це той, що «побільшує» тебе, це подарунок любови Христа.

— *Інший* — це той, перед ким ти будеш суджений.

— *Інший* — це посланець Бога - Отця, доказ любови Христа.

— *Інший* — це той, через котрого Бог виявляється, через котрого Бог запрошує, через котрого Бог збагачує, через котрого Бог міряє твою любов.

— *Інший* — це твій щоденний хліб, твоя щоденна жертва.

— Інший зветься Петро, Михайло, Надя, Олена... Він мешкає в тій, домі, що й ти; — працює з тобою в тій фабриці, що й ти; — іде тим самим автобусом, що й ти; — сидить біля тебе в кінотеатрі...

— *Інший* — зветься Ісус Христос.

Ісус Христос мешкає в тій домі, що й ти; — працює з тобою в тій фабриці, що й ти; — іде тим самим автобусом, що й ти; — сидить біля тебе в кінотеатрі...

КОНТАКТ З ІНШИМ — ЦЕ ПРИЙНЯТИ ЙОГО ДО СЕБЕ

Модерна людина бажає мати контакти, особисто чи групово, з іншими людьми. Такі контакти — з такою особою, з таким середовищем, з таким краєм — стали тепер дуже широкою амбіцією. Деякі кажуть, що ті контакти є вже потребою; інші ж — навіть обов'язком. Ми вважаємо, що ті контакти є й потрібні й обов'язкові.

Потрібні, бо людина вже не може жити осамітнена: вже стало банальним казати, що світ «зменишується» і що інтереси одних і других — навіть, якщо вони далекі в просторі й часі — дуже тісно пов'язані між собою.

Обов'язкові — бо людина не може дійти до своєї досконалості, якщо не змучиться-з'єднається з іншими людьми. А головне обов'язкові тому, що всі люди відкуплені Христом і всі стали в Нім синами єдиного Батька, отож і братами між собою.

В міру того, як модерні засоби переміщення, комунікацій та пізнання зближують людей, ці мають обов'язок контактуватися і глибше пізнаватися. Та чи то річ така легка увійти в контакт з іншим?

— Деякі люди, тому що стискають руки багатьом іншим, поплескують їх по плечах, п'ють склянку пива чи вина з ними, тому що живуть, говорять, дискутують з

ними... міркують так: « Я маю багато контактів, я знаю багато людей ».

Вони помиляються: *людина може бути осамітнена у лісі так званих контактів з людьми, якщо вона не відкрив, скільки може, своїх очей та серця, щоб бачити і прийняти своїх ближніх.*

— Чекаєш вже довго на автобус. Приїжджав і — переїжджав: « переповнений ». Це тебе дразнить... « Завжди таке на цій лінії!... »

Деякі люди подібні до тих автобусів: у них нема ніколи місця. Вони не затримуються на зупинках і швидко кружляють поміж тими, що чекають на них. Вони повні, що аж тріщать.

Чи ти по твоїй лінії не переїжджавш зашвидко і переповнений? А таки ніхто інший на твоїм місці не затримається на тих зупинках і в тих годинах, бо твоя лінія — одинока, як і розклад твого прибуття та відходу.

— *Якщо хочеш вправлятися у контактах, починай вправлятися у спостереженні. Щоб спостерігати, йди поволі, зупиняйся і будь по-мудрому цікавий і допитливий у тім усім, що помагає тобі пізнати краще людей: їх життя родинне, фахове, політичне; їх розваги...; їхні вподобання, бажання, труднощі, зусилля... Треба мати спрагу знання, пізнання інших, щоб їх зрозуміти й полюбити.*

— Щоб установити контакт, не вистачає бачити іншого. *Треба прийняти його.* А брак людей внутрішньо готових прийняти своїх братів, є більший ніж брак помешкань.

Будь завжди хатою, на котрій написано « вхід вільний ».

Щоб не було написів « Увага на псів! », котрі віддають: твій шорсткий характер, твоя гордість, твій егоїзм, твоя зависть, твоя іронія, твоя рівкість, твоя

неделікатність... Щоб інший не відступав, кажучи: « Я не мав відваги, я боявся, щоб мене не прогнав, щоб мене не висміяв, щоб мене але не зрозумів... ».

Щоб у тебе не вичікувалось на тебе: вільність у приступі (хочай тільки поздоровкатись і стиснути руку, усміхнутись, якщо ти справді не мавш часу присістись з кимсь; одна хвилина повної присвяти й уваги вистає, щоб « прийняти іншого »).

Щоб устаткування твого бюро було привітне: звичайне, скільки його потрібно, щоб не виявляло тільки твого смаку, твоїх ідей.

Щоб ти не вимагав винагороди: якщо ти даєш дещо, щоб це було справді « дане » і не було найменшого знаку, що ти хочеш щось за нього.

Щоб не було « контрактів », що зв'язують; ні, до тебе входитьсь, виходиться так, як кожний хоче, без формальностей, без зобов'язань.

— Що хочеш, щоб Христос сказав тобі колись: « Дякую тобі за той куток гостинності в твоїм серці », чи: « Іди геть! я не знайшов у тобі навіть каменя, на котрий поклав би мою голову, щоб відпочити »?

— Якщо ти приймаш іншого до тебе, то приймай його тільки на те, щоб відпочив собі.

Ти вдоволений, що на станціях є багажники, тому що не будеш тягати за собою твоїх клунків. Будь і ти добрим багажником для інших, щоб вони могли залишити в тебе свої клунки, для них затяжкі й незручні, та піти своєю дорогою облегчені.

— Ти не є в контакті з усіма особами, з котрими живеш, бо контакт — це не стріча тіл, а таємнича злука двох осіб, двох душ.

— Правда вартість людини міряється, між іншим, також і силою контакту; але сила контакту не знаходиться мусово у зовнішніх якостях, як привітність, ве-

селість, приємність розмови...; не тільки у внутрішніх якостях, як тонка чутливість, скупчення, увага. Радість і блага контактів користуються з тих усіх якостей, але вони — це тільки перші плоди правдивого контакту-злуки. По суті сила контакту міряється внутрішньою відданістю-самозреченням.

— *Якщо хочеш увійти в контакт з людьми, зроби пустиню в тобі, але на те, щоб інші прийшли і заселили її; заведи тишу в собі, але будь готовий, щоб інші наповнили тебе гамором.*

— На що натрапить у тобі інший, коли увійде до тебе? Якщо він стрінеться з Богом, через тебе, відійде успокоєний, покріплений, радісний... бо, кінець-кінцем, *правдивий контакт має провадити до Бога.*

— Щоранку, протягом кількох хвилин, стрічайся з Ісусом і в Нім, у «темноті» Віри, не пізнаючи облич, не чуючи слів, не стискаючи рук, приймай усіх тих, що стрінеш того дня; в Нім люби їх, і потім іди на дорогу, готовий на повну відданість, з чистішим оком, з чутливішим ухом, щоб схопити запрошення Бога, з більшим серцем, щоб більше прийняти.

— Дзвонять. — Стукають. — Подайте мені... Пані... чи ви вдома? Пане..., одне словечко з вами... або: книжка, журнал, радіо, кіно... або: усміх, замовчання, слово, що ранить, голова спущена...

Такі знаки дає Господь, так Господь запрошує до контакту.

ГОВОРИТИ З ІНШИМИ — ЦЕ ПЕРШ ЗА ВСЕ СЛУХАТИ

Люди потребують говорити. Їх душа, переповнена турботами, неприємностями... хоче висловитись. Слово — це носій душі, і дає змогу людям порозумітись, злучуватись. Мовчазливі люди дуже часто терплять, тому що не можуть висловитись. Боязливість, побоювання, що їх не зрозуміється, що нема готових їх вислухати, паралізує їх. І справді мало людей є готовими і схильними, щоб прийняти і вдоволювати своїх братів, бо мало людей вповні забувають про себе, щоб слухати інших.

— Людина потребує говорити, оповідати про себе; потребує, щоб її жалілось, заохочувалось, підтримувалось.

Вислухуй іншого, вислухуй невтомно, палко. Деякі страшно терплять, тому що ніколи не стрінули когось, що офірував би їм свою пошану і любов, слухаючи про їхні досягнення, жаління, надії... у повнім скупченні.

— Якщо хочеш бути милий особам, що ти стрічавш, говори їм про те, що їх інтересує, а не про те, що тебе інтересує, чи про твої справи.

— *Говорити з іншими — це, насамперед, слухати;* а мало людей вмів слухати, бо мало людей не є наповнені самими собою, і їхнє «я» гомонить у них так, що не можуть чути інших.

« То правда, пане, що ви кажете; *слухайте*, це якраз

мені трапилось... я... я... ». Інший говорив про себе, а цей думав про себе, а ще потім перервав тамтому, щоб говорити про себе!

— Не переривай іншому, щоб говорити про себе. Лиши нехай говорить про себе аж до кінця, аж доки хоче. Якщо тобі приходить охота говорити про тебе, чи ж це не тому, що ти думавш про тебе? А якщо ти думавш про тебе, ти вже не цілковито відданий іншим.

— Якщо ти говориш про тебе, нехай це буде в залежності від іншого, щоб його просвітити, заспокоїти, збагатити, а не щоб себе вивищити, щоб його затінити, пригнітити, придавити.

— Якщо інший перед тобою мовчить, шануй його мовчанку, а потім допоможи йому говорити. Питай його про його життя, його турботи, бажання, прикrostі...; *бо говорити з іншим — це часто випитувати його.*

— Уважай, щоб інший не відступав від тебе, не сказавши всього того, що хотів казати. Якщо він бурмотить собі « я застав його зайнятим, заклопотаним... », ти напевно не був уповні прихильний до нього. Якщо він зітхає: « Я не хотів настоювати..., він думав про інше... », ти справді не був присутній для нього. Але чи вернеться він?

— Ти неспокійний, заклопотаний різними турботами, і от хтось приходить і хоче говорити з тобою. Візьми спокійно твої клопоти, чорний настрій, твою нервовість... і офіруй все Богові (1). Вправляйся в тім, скільки треба, а вневдовзі станеш вільним, щоб приймати інших, вислухувати їх, злучуватися з ними. Це навіть допоможе тобі забути, а й розв'язати, твої клопоти і прикrostі.

(1) Диви розділ « Безтурботність ».

— *Іди назустріч іншим.*

Щоб увійшли до твоєї хати, в кілька сходиків: простягни твою руку.

Інший схиляється, щоб піднести свій клунок: простягни твою руку.

Щоб відкрити ту «рану», не треба тремтіти: простягни твою руку.

А простягнути руку — це усміхнутись, взяти за руку і...

«Як же там ваша дочка, син...? А та справа... як розв'язалась? А тоді що сталося?...». І у всі ті слова вклади всю твою душу, всю любов до Господа, що приходить до тебе.

— Коли нарив дозрів, проколюється його і видушується, а пізніше бандажується. Якщо інший має якісь труднощі, не спішишь дати йому негайну розв'язку. Делікатно допоможи йому «видусити нарив». Потім вистачить одне приязне слово, стиснення руки..., бо зло вже вийшло.

— Якщо ти вмієш слухати, багато прийде до тебе «випорожнитись». Будь уважний, зосереджений, говори менше, як можеш: раніше ніж ти скажеш твою думку, твою пораду, твій співрозмовник схоче відходити, про-світлений, вдоволений, щасливий. Підсвідомо він бажав не поради, розв'язки... але когось, кому він міг би звіритись, кому дати нести свій тягар.

— Якщо тобі доводиться відповідати, не думай про це під час того, як інший говорить, бо він хоче перше твоєї уваги, а потім твоїх слів. Ти уважай на Святого Духа: те, що переконує, не в, на першому місці, логічні докази і мудрування, а ласка Божа.

— *Правдивий діалог буває тільки тоді, коли ти став у глибокій мовчанці, у релігійній мовчанці, щоб прийняти іншого, бо в іншому і через іншого сам Бог приходить до тебе, і тільки віра може приготувати тебе до діалогу.*

ДИСКУТУВАТИ З ІНШИМ — ЦЕ ОБМІНЮВАТИСЬ ДУМКАМИ

Багато часу люди переводять на дискусіях, викладають на них багато аргументів, витрачають багато нервової сили.

Всюди дискутується: в хаті, в бюрі, у фабриці, в автобусі, у кав'ярнях, на зборах, комісіях... Часто «вичерпуються» в тих дискусіях, нервуються, стають лизими, ображуються, і дуже рідко тріумфує правда. Чому ж? Якщо ми справді на службі правди, як поширювати її довкола нас? Які ми маємо бути, щоб наші дискусії мали добрий результат?

— Чи ти зауважив, що по багатьох дискусіях кожний залишається ще міцніше переконаний, що він у правді? Чому? *Бо береться до уваги тільки аргументи, а не людей.* І так дискусія є не тільки обміном ідей, роздумувань, але також здебільша — боротьба між двома особами, а головно між двома чутливостями.

— У дискусії ти думай цілий час про іншого. Якщо ти «звалюєш його аргументацію», якщо ти «обертаєш навпаки його міркування», скажи собі, що дев'ять разів на десять, ти ображаєш людину, з котрою дискутуєш. Чи ти переміг? Ні! Ти таким чином помагаєш їй упевнитися в тому, про що в неї навіть не було певності. Ти примушуєш її шукати нових аргументів, переконливіших від попередніх. А ти далі дискутуєш, твоя логічність — безжалісна, ти пхаєш твого «противника» в останні

окопи. Вкінці він замовкає. Тепер ти — переможець... Та де! Ти не переконав його чутливості; навпаки. Тихо-тихо він скаже собі: «Так... але...» і від того «але» його упокорена чутливість, нині або завтра, знайде нові аргументи.

— Ти ображаєш іншого, коли засуджуєш загально: — «твій аргумент не вартує абсолютно нічого», — «ти цілковито поза справою», — «це ні в чому не відноситься до нашої справи».

Ти ображаєш іншого, коли іронізуєш: — «ти втікаєш від дійсності», — «ти, може, фантазуєш».

Ти ображаєш його, коли ти ставш лихим... навіть усміхаючись: — «ти говориш, як дитина, — «тобі голова крутиться», — «іди до шпиталю умовохворих».

Тоді вже не настоюй: раніше треба вилікувати рану. Щиросердо перепроси його. Якщо не маєш відваги до цього, намагайся якось інакше полегшити біль.

— Якщо інший тебе ображає, це тому що ти його образив. Затримайсь, відпружись, успокійсь, і перев'яжи твою рану.

— Якщо інший каже тобі: — «Я не спеціалізований», — «я високих наук не закінчив», — «я не маю досвіду...», — «я замолодий, щоб зрозуміти...» ти його упокорив. Навіть якщо твоя вищість є дійсна, треба, щоб тобі за неї «простили».

Привнай твою недосвідченість в одній чи другій справі, привнай вартість іншого вигляду справи: — «твоя опінія цікава; я надто інтелектуальний, не маю контакту з життям», — «я думаю вже, як старушок; твої погляди, завваги важливі, мене просвічують...» і таким чином інший перед тобою вже не буде бідний, що отримує, але рівний тобі, що має щось доброго й він.

— Хочеш дискутувати з іншим? *Починай здобувати його симпатію, прихильність; а якщо хочеш їх здобути,*

жертвуй ти сам йому твою приязнь. Інший здається тобі чужим, противником, ворогом: навіть на одну мить не уважай його за такого, а зосередься, молись і уважай його за приятеля, за брата, за Христа (1).

— Якщо ти і твій співрозмовник кинетесь усіма силами в дискусію, ви не зможете порозумітися. Раніш ніж будеш говорити, « відв'яжись » від справи, від аргументів, від розв'язки. Створи порожнечу в тобі. Твоя гордість та любов до себе це лихі порадики. Твоя чутливість вносить заколот. Треба приступати до дискусії без упереджень, у повній схильності до аргументів співрозмовника.

— Не приписуй однакової важливості різним проблемам і справам, та не борись з однаковою силою за: — найкраще мило, — найкращий мотор, — найкраще місце на електричну кнопку, — користі й шкоди телевізії, — проблему колонізації, расового розрізнення...

Раніше ніж будеш говорити, а головню раніше ніж зденервувшись, зосередься на хвилиночку та об'єктивно осуди важливість справи.

— *Завжди починай з позитивного.* Треба щоб ви могли сказати собі « так » замість « ні », бо інакше увійде в рух механізм опозиції та боротьби і « так » будуть ставати проти « ні », а « ні » проти « так ».

— Інший, говорячи, переходить межі своєї думки. Ти також. І тоді ви далеко один від одного. Але в дійсності ви мали б бути близько, ваші опінії не в протилежні, а, дуже часто, додаткові, одна одну доповнює. Намагайся збагнути той бік справи, що співрозмовник представляє тобі, якщо хочеш, щоб він міг зрозуміти той, що ти відкрив.

(1) Диви розділ « Хто ж це — інший? »

— Дитині дається молоко; дорослому — м'ясо; хворому — відвар. Якщо ти даси м'ясо дитині, вона його не схоче, не прийме. Чому ж не «міряти» кожному стільки правди, скільки він нині може прийняти? Будь терпеливий: коли ти хочеш дати забагато, рискуєш, що інший не прийме нічого.

— Всім доводиться змінювати думку, деколи навіть негайно; але рідко буває, щоб хтось змінював думку внаслідок аргументів іншого, котрий рішив переконати його. Отож, якщо ти з любови до правди рішив переконати когось, не кажи собі: «Я докажу йому, що він у помилці», але: «Я хочу допомогти йому відкрити правду».

— Дуже часто інший був би готовий прийняти правду, але він відкидає «твою» правду. Чому ж ти монополізуєш її? Вона існує і без тебе; майже кожного разу, як ти її собі «присвоюєш», ти закриваєш її й «через тебе» інші її не бачать.

— *Якщо хочеш мати добрий результат у дискусіях, забудь себе, шануй іншого, не будь багатирем, що дав милостиню убогому, але приятелем, що приходить до приятеля щоб злучитися з ним і з ним відкрити істину.*

— Йдеться про якусь релігійну істину? Тоді не забувай, що християнізму не доказується ідеями й аргументами, бо християнізм, перше ніж доктрина, є особа. Істина — це Ісус Христос (2). Ісуса Христа не дискутується, а приймається. «Дискутувати про релігію» — це, перш за все, свідчити й допомагати іншому зустрітися з Ісусом Христом та прийняти Його.

(2) Диви розділ «Людина короткозора і далекозорість християнина».

ВПЛИВАТИ НА ІНШОГО — ЦЕ МАТИ ДОВІР'Я ДО НЬОГО

Є багато людей благонамірених, що хочуть мати вплив на інших. Але, як воно буває, і у дискутуванні з іншими, вони вже на самому початку погано починають із їх співрозмовником. Найперше слід їм зважати на себе самих, а потім на те, що мають казати чи робити. Хто вони є і що думають про іншого? Хто міркує, що він вищий у всім, засуджує себе на неуспіх. Той, що тільки змилосерджується над іншим, нехай не приступав до нього: витрачить час і сили. Лише покірливий може мати добрі успіхи, бо він схильний любити іншого та відкрити у нім багатства, може бути, досі заховані, щоб Бог йому вділив.

— Якщо хочеш мати вплив на іншого, пам'ятай це золоте правило: « Не будь ніколи негативний а завжди позитивний ».

— Кожний є дуже чутливий на оцінку тих, що живуть кругом нього. Їх байдужість, їх брак довір'я, а ще більше їхнє превирство паралізують і засуджують на безчинність.

— Якщо ти хочеш мати вплив на іншого, починай по-щирому любити його; інакше не потягнеш його ні кроку вперед. Потім май довір'я до нього, навіть ризкуючи все; врешті ж подивляй його: завжди знайдеш у ньому щось гідне подиву.

— Люби, май довір'я, подивляй; але дійсно, конкретно. Ті почуття в твоїм серці не вистачають: треба їх висловити. Інший пояснює собі твою мовчанку, як догану; і чим слабший він є, тим більше мовчанка веде його до пригнічення і зневіри.

Він міркує: « Я маловажний для нього »; — « Він думає, що я нездібний, невдатний... »; — « Він мене не оцінює... »; — « Напевно я огидний для нього »... і в гіркості душі він робить висновок: « кінець-кінцем він має рацію ».

— Стрічаючи кого-небудь, не думай ніколи: « Я вищий від нього »; але: « Він вищий від мене в тім і в тім ». Уважаючи, що ти вищий, ти його понизиш, зневіриш; думаючи, що він вищий від тебе, ти його підбадьориш, покріпиш.

— Дуже часто інший має схильність бути тим, яким ти його оцінюєш і яким його представляєш іншим.

Якщо думаєш зле про когось, навіть не силкуйся мати вплив на нього: час і сили змарновані. Раніше виправ твою оцінку щодо нього.

— *Щира похвала має чудесну силу.* Якщо хочеш, щоб інший поступав, гратулуй йому щиросердо. Це завжди можливе. Приглянься йому, побач його прикмети, його дари, виявляй їх; багато з них є заховані в недбалости, з пригноблення. Освідоми його про них, і ти виявиш його йому самому, і спасеш його, бо Бог засуджує того, хто закопує свої таланти.

— Відкриваючи прикмети іншого та хвалячи їх, ти не є лицеміром, підлесником, але звеличником Бога. Коли ти у вірі приступавш до іншого, ти на дорозі до Бога, бо то Він, що дає свої дари кожній людині.

— *Май довір'я, май завжди довір'я до іншого, не зважаючи на заперечні докази, на невдачі.*

Якщо ти кажеш іншому: « З тобою не можна нічого вдіяти », він, в якого вже досить труднощів із самим собою, подумає: « Це правда... », і не буде силкуватись зробити хоч дещо.

Якщо іншому ти скажеш: « Зусиллям і терпеливістю ти напевно дійдеш до добрих результатів », він подумає: « Може він має рацію », і буде пробувати, буде силкуватись.

— Якщо інший вкрав щось, не повторяй йому безнастанно « Ти — злодій ». Краще кажи йому: « По суті ти не є злодій; те, що сталося, це тільки випадок (або овоч привички); але, силкуючись, ти можеш поправитись ».

— Якщо, незважаючи на все, ти мусиш докоряти, осудити якийсь ставлення, якийсь учинок, починай поширому хвалити щось доброго, якийсь поступ, якийсь успіх. Сам докір дратує, що більше закорінює ваду або пригнічує. Якщо хочеш, щоб докір був творчий, треба, щоб інший був приготований прийняти його.

Таким чином ти не схвалюєш зла, а тільки заохочуєш до добра.

— Не перегортай невпинно самий лише попіл, але схились негайно над живою іскрою, яка б маленька вона не була: роздувай її, роздувай, а запалиш вогонь... Тобто відміти в іншому найменше зусилля, найменший поступ і радій сердечно. Твоя радість, твій подив виявлять іншому його можливості. Він повірить їм, візьметься із більшим запалом до праці та до більших успіхів.

— Хочеш впливати на інших? Забудь про себе самого. Якщо вважаєш, що ти можеш зробити дещо, ти ставиш перепону. Ти можеш тільки приготувати землю, відчинити двері. Бог працює вже віддавна: це Він, що відкуплює і спасає.

Впливати на іншого — це йти назустріч всемогучій Любові, що перетворює його серце.

— Ти зневірений гріхом, якого не можеш не бачити в іншому? Повторяй собі із св. Павлом: « Де збільшився гріх, там перевершила ласка » (Рим., 5,20).

— Нема й не буде на землі нікого, хто упав би так низько, щоб вихопитись із безмежної Божої любові. Ти не маєш права не любити та недовіряти тому, котрого Бог любить та довіряє.

ЛЮБИТИ — ЦЕ ДАВАТИ СЕБЕ

Між людьми раз-у-раз говориться про любов, усе волає про любов, оспівує любов, і радіє і плаче із любови. З любови люди працюють, терплять ціле життя, обнімаються або боряться, дають життя або вбивають. Історія людства — це вражаюче шукання за любов'ю, померезжане чудовими успіхами та страхітливими невдачами.

Найглибше прагнення і стремління людського серця — це любити, і бути любленим, бо причиною існування людини є сама Любов: вона створена Любов'ю для любови, і не може розквітатись, хіба тільки в любові. Але дуже по-різному розуміється любов. Це причаровуюче слово, вживане криво і косо, прикриває поняття про життя такі далекі між собою, як біле й чорне, як життя й смерть.

Старатися вяснити суть любови, вказати її вимоги — це помагати людям на правдиву дорогу справжньої любови... навіть якщо вона знаходиться на кінці дороги тільки як ідеал, що провадить і приманює, та на землі ніколи не досягнеться.

— Голод між людьми — страшний: щороку вбиває мільйони людей. Нестача любови ще більше смертоносна: вона розриває людину й людство.

Дуже часто людина не вмів любити: їй здається, що любить, а натомість любить тільки саму себе.

— На довгій дорозі, що провадить до любови, багато людей затримуються, зваблені маревом любови.

Якщо ти зворушений аж до сліз, коли бачиш якесь терпіння;

Якщо твоє серце б'є сильніше перед тою чи тамтою особою, — це не любов, а чутливість...

Якщо ти « дався зловити » її лагідною силою або її чарівністю;

Якщо ти, очарований, залишався на її призволяще, — це не любов, а димісія...

Якщо ти, приголомшений, попадаєш в екстазу перед її красою й розглядаєш її, щоб нею насолоджуватись;

Якщо для тебе її дух надзвичайний і ти шукаєш за втіхою її розмови, — це не є любов, а захоплення...

Якщо всіми твоїми силами ти стараєшся « вирвати » її погляд, пестощі, поцілунок;

Якщо ти готовий на все, щоб мати її в твоїх руках та посідати її тіло, — це не є любов, а хтивість...

Любити — це не бути зворушеним через когось іншого, — відчувати м'якосерде почуття до іншого, — захоплюватись кимсь, — бажати когось, — хотіти посідати когось.

Любити, по-суті, це дати себе іншому, іншим.

— « Відчувати » не означає любити (1). Якщо ти, щоб любити, чекаєш на поштовх почуття, ти будеш любити дуже мало людей... і напевно не будеш любити твоїх ворогів. *Любов — це не інстинктивний крок, а свідоме рішення волі іти до інших і датись їм.*

— Зачасто ти граєш роллю Мізінчика: ти шукаєш, і знаходиш, завжди ту дорогу, що веде до тебе. Згуби себе, а будеш справді любити.

(1) Про місце почуттів у житті диви розділ « Не відкидати, а вившати ».

— Голод виводить тебе з хати, щоб купити хліба. Відчиняєш двері, щоб побачити захід сонця.

Виходиш назустріч приятелеві, котрого ти побачив через вікно.

Так бажання, подив, чутливість можуть вирвати тебе від тебе та кинути на дорогу любови. Але вони — це ще не любов. Господь дає їх тобі як засоби, — головню у злуці чоловіка і жінки, — щоб допомогти тобі забути тебе та вести до любови.

— Любов — це дорога в однім напрямі: вона починає від тебе, щоб провадити до інших. Кожного разу, як ти береш щось чи когось для тебе, ти перестаєш любити, бо ти перестаєш давати. Ти йдеш проти напряду дороги.

— *Те все, що ти стрічаєш, на твоїй дорозі, є створене, щоб дати тобі змогу більше любити:* — пожива, щоб розвинути життя, що ти маєш давати; — твій мотор чи авто, щоб ти скоріше доїхав, щоб тебе дати; — та пластинка, та кінокартина, та книжка, щоб тебе відпружити і настроїти, щоб давати ще більше; — твоя наука, щоб знати більше і тим краще служити іншим; твоя праця, щоб дати твою частину зусилля до будови світу, щоб заробити на хліб; приятель, щоб датись ти йому а він тобі, і оба разом, збагачені в душі, датись іншим; — муж, жінка, щоб разом давати життя; — дитина, щоб дати її на світ а потім іншим...

Виходи на дорогу. Приймай все те, що є добре, але щоб давати все. Якщо ти затримаєш щось чи когось для тебе, не кажи, що ти любиш ту річ чи ту особу, бо в хвилині, коли ти береш їх для себе — навіть на одну мить — любов умирає в тобі.

— Якщо ти зриваєш квіти, то на те, щоб їх офірувати улюбленій... бо квітка не є на те, щоб зів'яла в твоїх пальцях, але щоб дала радість або створила овоч.

Якщо ти не мавш відваги дарувати вірваній квітці, не зривай її.

Так і в житті: якщо ти почувався неспроможним стриматись перед якоюсь річчю чи особою і не взяти її тільки для тебе, не затримуйсь, а йди далі твоєю дорогою. *Щоб справді любити, треба вміти зрестись себе самого* (2).

Перевірй часто чи твоя любов — твої любові — правдиві й прозорі. Не тільки питай себе: « чи люблю я? », а з більшою застановою: « Чи я зрікаюсь себе самого? забуваю себе? жертвуюсь, даюсь? »

— Не думай, що ти любиш, тому що даруєш деякі речі, гроші, тому що стискаєш сильно руку, тому що цілуєш, а навіть тому що даєш трохи твого часу, твоїх сил... а не даєш тебе.

Любити — це не давати щось; любити — це, передусім, давати когось. Ти любиш тільки тоді, коли ти даєш себе самого, або коли себе цілого заховуєш у твоїх дарах, навіть дуже матеріяльних.

— Якщо твій пес прив'язаний, даремно ти кличеш його, щоб ішов за тобою.

Якщо ти прив'язаний до речей, до осіб, а ще більше до тебе самого, ти даремно кажеш, що даєш себе, що любиш.

Якщо ти прив'язаний до твоєї ручки, до твого знаряддя, до твоїх книжок, твоїх справ, твого діла, або до твого комфорту, до вигод, до твоїх зв'язків, твоїх приятелів тільки задля них, ти не зможеш давати і себе самого давати.

Якщо ти « прив'язаний », треба « відв'язатись », щоб могли любити.

(2) Але, щоб бути плодючим, зречення має бути « позитивним », має розцвітатись в жертву і дар. Диви розділ « Не відкидати, а вивішати ».

— Бути « відв'язаним » — це не бути байдужим; про- тивно: це оцінювати, подивляти, смакувати, любити стіль- ки, що не хочеться привласнити собі нічого і навіть на одну мить не хочеться переставати давати свої багатства іншим.

— *Правдива любов робить вільним, тому що « визво- ляє » від речей і від себе самого.*

— Любить більше той, що більше дав себе. Якщо ти хочеш любити аж до крайности, треба бути готовим дати все своє життя, тобто *вмерти для себе*, а жити тільки для інших, для іншого.

— Якщо думаєш, що любити — легка річ, ти обма- нюєшся. Кожна любов, якщо вона правдива, раніше чи пізніше принесе тобі хрест, бо по грісі — тяжко себе забути і вмерти для себе.

По грісі любити — це бути спроможним *розн'ятись за інших*.

— Якщо ти стараєшся одержувати, ти не одержиш нічого... Треба давати.

Якщо ти даєш, кажучи: « Таким чином я одержу », ти не одержиш нічого. Треба давати безкорисливо.

— Якщо ти будеш давати не очікуючи справді ні- чого, ти отримаш все.

— Найтяжче в любові — це ризик, зречення « у темну ніч », крок у смерть..., щоб дійти до життя. І тому так часто ти відступавш перед правдивою любов'ю. Ти ва- гавшся, обманений і приманений безпосередніми вигід- ними подарунками фальшивої любови. Ти боїшся, що не одержиш, і береш малий завдаток, що нищить тобі цілу величезну суму.

— *Якщо ти любиш, ти даєш себе.* Якщо ти даєш себе іншим, ти збагачуєшся ними. Таким чином любов

безмежно збагачує й побільшує того, хто любить, бо хто відлучується від себе, відкриває інших і злучується з цілим людством (3).

— Фальшива любов — егоїзм, схилення над самим собою — завжди приносять із собою розчарування, позбавлення глибоких прагнень людської особи, бо вона — це невдача, провал у розквіті, постаріння, смерть.

Правдива любов завжди приносить радість, бо вона — це розквіт особи, збагачення, удосконалення, дар життя.

— Той, що найбільше любив — це Христос; і це не тому, що Він відчував найбільший чуттєвий нахил, але тому що: Він найповніше дав себе, і це найбільше свідомо, і найбільше охочо, і найбільше даром.

— Якщо ти перестанеш давати, ти перестанеш любити.

Якщо ти перестанеш любити, перестанеш рости.

Якщо ти перестанеш рости, ти не завершиш себе, не розцвітеш себе в Бозі; бо любити — це ступити на дорогу, що веде до Бога і стрінуги Його.

(3) Диви розділ « Розміри людини ».

ЛЮБИТИ ІНШИХ — ЦЕ КЛИКАТИ ЇХ ДО ЖИТТЯ

Сучасна психологія вчить, що перша причина моральних збочень в майже завжди брак основного прагнення людської особи, яким є любов.

Соціологи, роздумуючи над майбутністю світу та лихами, які загрожують йому, питаються: люди будуть вміти любитися? Бо, здається, що головна, суттєва проблема ставиться в такому виразі: чи у світі сила любови, що дає життя, є більша від сили egoїзму, що приносить смерть. Щоб спасти світ, потрібно людей, щоб любили цілим своїм життям.

— Ти ніколи не зможеш згрішити в любови: гріх — це не любити, не досить любити, або зле любити.

— Ти можеш любити всіх людей, бо любити не означає «відчувати», а передусім «хотіти»; хотіти добро інших, всіх інших, усіма своїми силами (1).

— «Того-то... я не можу бачити!» Не трать ні спокою, ні надії: антипатія є інстинктивна. Приглянься їй добре, не заперечуй, що вона є в тобі інстинктивною реакцією твоєї чутливості; прийми її, як пробу для твоїх кращих сил, що мають її побороти; потім шукай в тім

(1) Диви розділ «Любити — це даватись».

іншим те, що є приємне й вартісне, і... старайся всіма силами хотіти його добро.

— « Я відчуваю велику прихильність до тої особи! » Тим краще: буде тобі легше любити її. Але ти не затримуйся на тій зворушенні: вимагай від твоєї чутливості дійти аж до дна твого ества, там де розум контролює і воля рішає. *Доки ти свідомо не вибереш і посвятишся іншому, ти ризикуєш взяти його на твою службу, а не « дати себе йому ».*

— Якщо між двома продуктами, майже однаковими, ти вибираєш один задля нагороди долученої до нього, не кажи, що ти волієш його тільки як продукт.

Якщо ти відвідуєш приятеля тільки тому, що відчуваш в цього вдовolenня, не кажи, що ти його любиш: *ти шукаєш за нагородою.*

— Не кажи: « Я вже більше не люблю його », бо тим виявляєш, що ти ніколи правдиво його не любив. Кажи краще: « Я вже не відчуваю чутливого прив'язання до нього ».

Але, якщо ти далі любиш того, що тебе розчарував чи навіть зло тобі вчинив, ти справді любиш його, бо *ти його любиш, а не ідею, що ти створив собі про нього, та користь, що ти сподівався мати із нього.*

— Хто любить іншого, приймає його без умов, любить його таким, яким він є, яким був; а також без жодних умов — таким, яким він буде.

— Якщо ти кажеш: « Цей для мене — все », і всі твої почуття, твої думки, твій час, твоя діяльність є дійсно змонополізовані ним, і ти недоступний для інших, твоя любов — фальшива.

Якщо ти кажеш: « Відколи я люблю його, моє серце побільшилось », і ти справді є більше уважливий, більше приступний та жертвованим для інших, тоді твоя любов є правдива.

— Ти не любиш другого, якщо його любиш тому, що він досконалий.

Натомість ти маєш: знаходити його завжди здатним удосконалюватись; — терпіти, тому, що знаєш, що він ще недосконалий; — хотіти, щоб удосконалився; — дати всі твої сили, щоб удосконалити його.

— Коли ти зробиш все, щоб твої брати могли наїстися, мали хату, працювали, могли вчитись, розважатись...

Коли ти будеш боротись, щоб всі були вільні й відповідальні...

Це ще не буде вистачальне, якщо ти не вмієш уважати на інших, приймати, слухати їх, якщо ти не даєш себе самого.

— *Любов завжди дає життя; егоїзм — смерть.*

— Ти покликаний до плідності, не тільки фізичної в родині, але до духовної плідності, через дар твоєї любови твоїм братам.

— Галузка, що відлучилась від дерева й впала на землю, вмирає; таке буває і з тим, що не є люблений: він бачить себе засудженим на самотність і на смерть. Прийде хтось, що має надію на нього, вірить в нього, дасться йому... і цей «засуджений» злучується з тою людиною, а через неї з усім людством. І цей засуджений повертає до життя.

— Всі «засуджені» на застій є «зле люблені».

Ніколи не кажи: — «З ним нема вже що тратити часу»; — «в такій стані, до якого дійшов!»; — «з нього вже не буде нічого»; — «це даремне... тратиться час...»; — «я вже все пробував!»

Може ти пробував усі способи, всякі системи, але ти не пробував любити даром, не очікуючи нічого, тільки тому, що інший є приємний, вартісний, тому що інші є безмежно люблені Богом.

— Люби твого брата — це таїнственно і глибоко пробудити його йому самому, виявити його йому, дати його світові, людям, Богові.

— Твоя команда ніколи не виграв, якщо ти будеш тримати м'яч тільки при твоїх ногах.

Ти ніколи не збереш плодів, якщо не кинеш зерна в землю.

Ти ніколи не розбудиш нового життя, якщо ти не даси твого життя.

ОДРУЖУВАТИСЬ

Скільки-то «молодят», виходячи з храму Божого, думав: «Нарешті ми одружились, дійшли до цілі... тепер нам тільки радіти!»

Вони думають, що в тій хвилині все починає, що вони не дійшли до мети, але щойно тепер починають дорогу. Вони не знають, що відтепер мають одружуватись щодня, щоб змогли стати «одно». Вони нічого тривалого й великого не здійснять, а й себе розчарують і обманять, якщо не дадуть собі взаємно, в Бозі й через Бога, безмежну любов.

— Коли ти пустив у рух по дорозі твій автомобіль, чи ти лишавш руль і педалі, тому що, тепер, машина їде?

Який би не був вік вашого вогнища, ви не в й ніколи не будете вповні одружені. Вам треба одружуватись щодня.

— Одружуватись — це приймати одне одного та з'єднуватись одне з одним на трьох «поверхах» буття: фізичнім, емоційнім, духовім (1).

Не грай ролі ні ангела, ні звірини: будь людиною.

— Щоб на щось служили: — стіл має стояти на ногах, — велосипед на колесах, — покрівля на хаті.

Шануй у тобі ієрархію твого вства, бо інакше твоя родина не буде міцно збудована, ні здорово зрівноважена.

(1) Диви розділ «Людина на ногах».

— Тілесна любов, залишена на себе саму, не може бути безпосередньо даром іншому, бо тіло без духа не може шукати іншого, а тільки самого себе. Якщо ти хочеш любити, треба щоб твоє тіло було люблене твоїм духом, а твій дух замешканий Ласкою Божою.

— Поцілунок, якщо не є знаком любови, не має жодної вартости. Ним ти кажеш іншому: « Я бажаю з'єднатись з тобою, я хочу тебе кормити, довести до ровквіту, побільшити, даючи тобі себе самого ».

— Статева злука — це взаємовідданість одне одному, свідомо і з любови, *щоб дати себе третьому — дитині*: отож та злука в своїй глибині, виключає егоїстичну насолоду.

— Щоб ти дав себе, треба: — щоб ти мав себе у твоїй владі, — щоб ти мав твоє тіло в твоїй владі, — щоб ти мав твоє серце в твоїй владі, — щоб ти мав твій дух в твоїй владі.

Ти ніколи не скінчиш здобувати себе, отож і давати себе, отож і любити. Ви ніколи не скінчите « одружуватись ».

— Не легко-то не брати нічого для себе, для свого тіла, для свого серця, для свого духа... не легко-то — справді любити. Але ви маєте ціле ваше життя, щоб могли одне одного любити (2).

— Наша жадібна природа, ослаблена гріхом, спонукує нас присвоювати собі речі й особи, а тікає від дару.

Нам потрібно Ласки відкуплення, щоб повернутись до правдивої любови.

— На дорозі твоєї любови завжди появиться хрест. Але з того хреста Христос запрошує тебе до злуки.

(2) Диви розділ « Ніколи не тратити охоти ».

Вмираючи собі самому, злучись з Його смертю, а Він злучить тебе із своїм Воскресінням.

— Ти ніколи не будеш досконалим закоханим, якщо не будеш часто приступати до Сповіді й Причастя.

— Ти стрічаш багато пар, що йдуть тримаючись за руку; не тяжка то річ злучити тіла.

Куди менше зустрічаш таких пар, що є злучені в серцях, бо любитися ніжно — це вже тяжче.

Але дуже мало зустрічаш тих, котрі тісно злучили те, що є найглибше в них, бо *дуже мало пар одружують свої душі*.

— Одружити душі — це з'єднати — через довір'я — всі свої ідеї, свої реакції, свої враження, свої непевності, свої каяття, жалі, проєкти, мрії, бажання, свої радощі, свої смутки, свою зневіру... увесь свій внутрішній світ і його переміни.

— Одружити душі — це, через обмін, створити в собі однакову — єдину — волю приймати і любити братів, стрінати Бога і злучитися з Ним.

Одружити душі — це бути прозорим одне для одного, стати разом перед Богом, як дві руки складені до молитви.

— Не обманюй ні іншого, ні себе. Виявись таким, яким ти є, бо тільки щирим довір'ям і звіренням ви зможете злучитись. *Якщо залишишся в укритті, ти не зможеш любити*.

— Те, що є в тобі, і назовні не видно його, має бути виявлене іншому. Рішитися любити — це рішитися відкинути свою особисту автономію, покинути свою самотність.

— Ви роздумуєте разом: — щоб вирішити, чи купити меблі, — щоб дискутувати ваш бюджет, — щоб приготувати ваші вакації...

Ви контролюєте здоров'я й ріст ваших дітей, їх поступи в науці.

Чи ви регулярно затримустесь, щоб контролювати поглиблення свого подружжя?

Чи нині ви більше одне, як учора? а чи завтра будете більше одне, як нині?

— Квіт дозволяє себе перетворювати, щоб стати овочем.

Овоч дозволяє себе перетворювати, щоб стати зерном.

Зерно дозволяє себе перетворювати, щоб стати живим деревом.

Якщо ти хочеш любити, треба щоб ти дав себе перетворити, бо через любов ви маєте взаємно допомогти собі й почати дивитися на все, відчувати, діяти, розуміти, молитись на новий лад; доповнюючий лад, що вас збагачує.

Через щоденний дар любови ви взаємно вчиняєте себе «плодючими»; не тільки фізично, але у всіх «поверхах»; ви погоджуваетесь на те, щоб народитися знову, чи краще, поволі «створюватись» та дійти до повноти людського бства. *З тієї причини правдива любов необхідно є не-розлучна.*

— Батьки, що розлучаються, четвертують своїх дітей, «розривають» себе самих, але не можуть «відодружитись».

— *Дорога любови йде від тіла до духа, від обмеженого до необмеженого, від дочасного до вічного.* Тому твоя любов має підноситись, ушляхетнюватись поступово, від привабливості й злуки тілес до привабливості й злуки сердець, потім до з'єднання душ, аж до безмежних глибин душі, в якій живе Бог.

— Якщо ти одружувашся лише з тілом, ти незабаром пізнаєш обмеженість і жадатимеш іншого тіла.

— Якщо ти одружишся тільки з серцем, ти незабаром його вичерпаєш і приваблюватиме тебе інше серце.

Як ти одружишся з « людиною », а ще більше з « Божою дитиною », тоді, якщо схочеш, твоя любов буде довічною. Бо безмежність, що перевищує чоловіка й жінку, дає їм змогу увіковічнити їх любов.

— Ніхто не стукає до порожньої й зруйнованої хати.
Ніхто не може пити води з просохлого джерела.

Ви будете здатні до любови, якщо одне одному станете невичерпним джерелом.

— Свідомо чи ні, любов бажає злучитися з Богом. Так і повне подружжя не може здійснитись, хіба лише в Тайні Подружжя, що є справді тайною Безмежної Любови Триєдиного Бога, котрий живе у двох людських істотах, злучених в одне.

— Якщо ви живете вашою Тайною Подружжя, ви стаєте, одне одному, безмежно цінні й невичерпні, бо даватимете одне одному Бога-Любов.

ЗГОДИТИСЬ НА СВОЮ РОДИНУ

Мало в таких людей, які не тратьять часу та духовної енергії на жаління й нарікання на те, що вони в такі, якими в, чи що не в такими, якими хотіли б бути (1).

Родина ж помножує нагоди для таких жалін і нарікань. Багато подруж міркують, що вони знищили своє життя, то й «знають» одне одного.

Прийняти іншого таким, яким він в, яким його відкривається день у день, перестати обвинувачувати одне одного, перемогти й забути вигадану невдачу — така має бути постійна воля й стремління обох, якщо хочуть мати успіх у своєму родинному житті.

— Чи не будеш уже ти будувати хати, тому що матеріял привезений не в такий, якого собі бажавш?

Не будеш виплітати светра, тому що взірець вишиванки інакший, аніж бажалося?

Проженеш в хати твою дитину, тому що вона не має того темпераменту й характеру, що ти бажав?

Перестанеш «будувати» твою родину, тому що твій муж не в таким, яким ти його вимріяла, тому що твоя жінка не в така, якої ти сподівався?

— *Якщо ти одружився з твоєю мрією, ти повіся немовби юнак. Не нарікай ні на кого, а тільки на себе*

(1) Диви розділ «Коли ж ти приймеш себе таким яким ти є?»

самого, і не обвинувачуй твоєї жінки, твого чоловіка, що вона не така, як ти її уявляв.

— Якщо ти розчарований і не проженеш твого розчарування, мимохідь ти його виявиш; а якщо ти його виявиш, ти віддалиш твою дружину, твого чоловіка, від себе; бо, щоб бути близьким, злученим, потрібно довір'я.

— Твої жалі й нарікання, навіть нікому невиявлені, — це мури, це рови, що роз'єднують, тимчасом як треба з'єднуватись.

— Ніколи не запізно справді одружитись з тим, з тією, що злучила своє життя з твоїм. Треба лише рішитись.

— Ти не можеш жити твоїм подружжям у трьох: ти, твоя дружина і твоя мрія. Якщо ти справді серйозно хочеш одружитись, розведись із твоєю мрією.

— Якщо ти не можеш збудувати собі замку, не сказано, що не можеш збудувати собі звичайної хати; але ти не будеш вдоволений і щасливий в твоїй хаті, якщо будеш мріяти про замок.

— Ти рішив прогнати твої мрії, залишити твій замок... Чи ти справді їх прогнав, його залишив — оті твої ілюзії? Ні, ти не можеш їх знищити до тла. А тоді?

Тоді починай ось як: — *Прости* твоїй жінці, твоєму чоловікові (бо ти ще ніколи їй не простив того), що вона не є така, якою ти її собі уявив...

Жертвуй Богові твоє розчарування, твою розбиту мрію й все те, що було в тобі: жалі, злопам'ятства, неввіру...

Прийми до дна дійсність її та твоєї родини.

— Йдеться не про «переміну твого життя», але про «переміну тебе». Переміниш тебе й життя твоє переміниш.

— Може ти не любив її, дійсно її, а бажав її *для тебе*.

Може й вона так само не любила тебе для тебе, але для себе... і ваші два егоїзми влучились, і ви попали в самообман, міркуючи, що справді себе любите.

— Навіть як чутлива прив'язаність позірно зникла, ти можеш її справді любити, ти можеш справді хотіти йому добра.

« Але вона... » « Але він... ».

Не осуджуй її, його, але себе. Якщо справді він тебе вже більше не любить, ти люби його ще більше, ще більше безкорисливо його для нього. Є дуже мало осіб, які довго не дали б себе перемогти правдивою любов'ю. Люблячи, допомагавш йому, їй, любити.

— Завжди собі міркуєш: « Він мене розчарував »... Міркуй собі ось як: « Я його розчарувала ».

« То він почав! » А може ти? Отож залиши оскарження і починай любити всім твоїм оновленим серцем.

— Якщо твоя склянка порожня, можеш її наповнити. Але якщо вона повна...

Це глибина твоєї душі, що може зміряти глибину любови, котру одержуєш.

— Ти кажеш, що в ньому — всі хиби.

Перше, ніж одружитися, ти кавала, що в нім — самі добрі прикмети. Як учора ти помилялася, так і сьогодні помиляєшся. — В нім — хиби й добрі прикмети, і ти мавш « одружитись » і з одними і з другими.

— « А то не моя вина; він змінився! »

А може ти сама змінилась? А якщо він змінився, чому дивуєшся? Ти одружилась з живою особою, а не з мертвою статуєю. *Любити — це не вибір одної хвилини, а вибір кожної хвилини.*

— Любити одного чоловіка, одну жінку — це любити вство недосконале, хворе, слабе, грішне... Якщо

ти дійсно його любиш, ти лікуватимеш його, підтримуватимеш, ти його спасеш.

— Любити, деколи, може означати і терпіти протягом усього свого життя. Хто пускається на дорогу любови, нехай раніше поміркує хвилинку й про це.

— *Свята Тайна Подружжя освятити вашу любов, вашу злуку; вона помагає вам здійснювати її щодня.*

У вашій родині тільки Христос спроможен подолати егоїзм та вкорінити в неї любов; але щоб Він прийшов до вас, Він потребує, як учора, так і нині, так і завжди, вашого « так ».

— Прийняти свою родину — це прийняти іншого, але також прийняти водночас і Ісуса Христа.

ТЕРПІННЯ — ТРАГІЧНИЙ ТВІР ЛЮДИНИ

У нас, навколо нас і скрізь по світі бачимо жахливу й непоступливу присутність терпіння й смерті. Людина, відколи існує, завжди зударялась з ними. Залишена на свої власні сили, щоб розгадати тайну свого вства та існування, людина зазнає лише невдачі й ще більше поглиблює ту тайну і раниць свій дух. Тільки християнська віра дає людині можливість приблизитись до тієї тайни і спасти її від розпачу. Але мир знаходиться тільки на кінці довгої дороги. Тому, хто терпить, не слід дивуватись, що його почуття є ближчі до богохульства, ніж до «хай буде воля твоя»; але він має вірити всіма силами, що Ісус Христос pomoже йому не тільки зрозуміти, але й радо прийняти терпіння для свого спасіння та спасіння світу.

— Чому рожа вколює руку, що її зриває?

Чому розбурхані води нищать цілі країни?

Чому витворена радіоактивність підриває людство в самім серці життя?

Чому тіло людини псується, коли його членам прищеплюється терпіння?

Чому серце людини терпить стільки — а може й більше — як її розшарпане тіло?

Чому люди взаємно завдають собі стільки жахливих терпінь?

Чому терпіння є невідлучним товаришем кожної людини?

— Якщо в твоїм авті якісь механічні частини недосконалі, або ти зле вживавш його, ти кажеш: мотор «терпить».

Якщо ти, відкинувши плян інженера, що збудував мотор, вводиш до цього такі переміни, що цілковито його спотворюють, мотора не пустиш в рух.

Так і люди, вводячи гріхом нелад у Плян Отця, ввели на світ терпіння і смерть.

— Через любов і послух, та через ласку Божу людина перед гріхом жила в гармонії: — в гармонії із собою, — в гармонії з іншими, — в гармонії з всесвітом...

Через егоїзм і гордість, покинувши Бога, людина засуджує себе на дисгармонію — на нелад, непорозуміння, ворожнечу — із собою, з іншими, із всесвітом. Злука, трудне з'єднання між тілом і духом, стало розбита. Розлука приносить із собою боротьбу, рани, смерть.

— Та не з Божої волі те, що людина терпить і умирає, але з волі самої ж людини.

— Заплата за гріх — смерть; натомість дар Бога — це життя вічне в Христі Ісусі (Рим., 6,23).

— Чи ж Бог не міг заборонити людині згрішити?
— Так, відбираючи їй волю.

— Чи професор любить свого учня, коли дав йому розв'язку проблеми, щоб не помилився?

Чи мама любить свою дитину, коли не вчить її ходити, бо боїться, щоб не впала?

Чи батько любить свого сина, коли заборонює йому вийти з хати на гуляння, щоб не наразився на небезпеку?

Чи Бог любив би людину, якщо б відняв їй можливість вибирати, жити, любити добровільно?

Якщо ти любиш, ти не мавш позбавляти інших їхньої волі, щоб не допустити до них зла, але прийняти для них ризик помилок, провин, терпінь.

Бог прийняв ризик гріха, тому що нас любить.

— Часто ти можеш бачити нещасні наслідки гріха: — твоя гордість «ранить» іншого, — твій егоїзм відбирав йому це й те, — твоя хтивість використовує й понижує його, — великі лиха: алкоголізм, розпуста... призводять незлічими терпіння тілесні й духовні, що й передаються без кінця; — винувата неувага упривілейованих народів, їх егоїзм чи расизм дозволяє на буди, на недостатнє харчування, на анальфабетизм...

— Не нарікаєш, що ти здоров; але ти мавш завдячувати твоє здоров'я іншим (твоїм батькам, тим, що приготвляють їжу...).

Не нарікаєш, що ти освічений; але твоє знання походить від твоїх професорів, від тих, що написали книги...

Чому нарікаєш на терпіння, мовляв, ти не «заслужив» собі його?

Якщо приймаєш солідарність у добрі та в його щасливих наслідках, треба також прийняти і солідарність у злі та його оwoчі — терпіння.

— Ти — одне з усім Людством та Всесвітом.

Ти віддихавш повітря: воно стає «тобою». — Ти асимілюєш сік землі: він стає твоїм тілом, твоїм вством.

Ти п'єш проміння сонця: воно кормить тебе і розвиває... Ти мавш користь з усіх зірок. — Ти мавш користь з усіх людей. — Ти мавш користь з усієї матерії та всіх думок.

Ти залежиш від усього та від усіх, але ти також мавш вплив на все і на всіх.

— У цім великім Тілі, в котрім найменший віддих несеться гомоном аж до останніх меж всесвіту, коли ти

через гріх вносиш нелад, не знаєш, в якому місці й як виявляється боляк терпіння.

А також, коли ти терпиш у своєму серці чи тілі, коли катаклізмами пустошать землю, не намагайся знати, де причина неладу. Прийми таємничу солідарність створіння, *але завжди пам'ятай, що кожний гріх, що приходить на землю через людину, приносить із собою якийсь терпіння.*

— Чи може Бог «радіти» в гріха, що є непослухом і відмовленням любови до Нього?

Як же Він міг би «радіти» в терпіння, що є неминучим наслідком гріха?

— Тому що терпіння є великим і глибоким неладом у пляні любови Отця, ти, так як Він, ніколи не мавш смиритись з ним, та з його наслідками. Роби все, що можеш, щоб подолати його.

Борись проти терпіння тіла: гігієною, харчуванням, лікарським забезпеченням, науковим і технічним поступом...

Борись проти терпіння людства: співвідносинами народів, справедливістю, миром...

Борись проти терпіння сердець: вихованням молоді, любов'ю...

— Коли з любови до людини ти виступавш на боротьбу проти терпіння, ти можеш бути певний, що ти злучувш твою волю з Божою волею.

— *Якщо хочеш мати гарні успіхи в цій боротьбі, нищ терпіння в його джерелі: в грісі.*

Але це джерело не може висхнути в серці людини. То й терпіння далі буде існувати.

А тоді намагатимешся ти, щоб воно придалося на щось, або опустиш перед ним руки?

— Нині люди чим раз більше використовують найнезначніші речі, навіть шкідливі рештки.

Віра роз'яснює тайну походження терпіння, але також і тайну його « використання-переміни » у спасінні для людства.

— Хочеш використати терпіння, неминучі рештки гріха?

Поспитай Ісуса Христа, як із терпіння Він зробив, через любов, головний засіб Відкуплення й Спасіння.

ТЕРПІННЯ — ПЕРШИЙ ЗАСІБ СПАСІННЯ

Бог не хотів терпіння, воно не в його твором, а твором людини. Вона тепер мусть прийняти цього невідлучного товариша, що добровільно вибрала собі через гріх. Терпіння було б жорстоким товаришем, якщо б Ісус Христос не прийшов спасти його від цього страхітливого абсурду.

Застрошений у Світі бунтом людини незміримий хрест своєю тінню покриває Людство і Всесвіт. Але любов Ісуса Христа до свого Отця й до людей зробила з того хреста засіб воскресіння.

— Терпіння є твоїм невідлучним товаришем, і смерть у хвилих часу чекає на тебе. Що ти будеш робити? — Бунтуватись? — Пасивно зносити? — Перечити, силкуючись забути і те, і те? — Нарікати перед усіма і мститись?

Як б не було твоє ставлення, ти не можеш заперечити ні відіпхати терпіння, ти не можеш ухилитись від трагічних обіймів смерті.

— Бачачи терпіння когось іншого, деколи може ти кажеш: «Добре йому так!»

Бог, тому, що є батько, що безмежно любить своїх дітей, не може ніколи тішитись терпінням. Він «терпить», коли бачить, що ти терпиш.

— Після гріха, що є: — неладом у ладі створіння, — бунтом людини проти Бога, — відмовленням любити Любов... Бог не залишив людину на себе саму; Він не залишив її на розпач, бо «Він так полюбив світ, що вислав свого Сина...».

— *Ісус Христос, прийшовши на цей світ, знайшов три «створіння», що їх Отець не створив: гріх, терпіння і смерть.*

Щоб знову дати людині мир і любов, а світові гармонію, Він мусів подолати гріх, терпіння й смерть.

— Про твого приятеля ти кажеш: — я маю його в моїм серці, — мені соромно за його вади, за його гріхи, — його терпіння — це моє терпіння...

Це всемогутня сила любови, що у всім злучує люблячого з любленим, приятеля з приятелем.

Ісус Христос, тому що любив людей безмежною любов'ю, злучив їх усіх в собі: — взяв усі їх гріхи, — терпів усі їх терпіння, — вмер так, як вони вмирають...

— Жертва своєї любови, у повнім значенні цих слів, Ісус Христос на хресті каже своєму Отцеві: «Отче, в твої руки віддаю духа мого»; його дух, обтяжено трагічною здобиччю: — гріхами людей: «Ось, Отче, я беру всю відповідальність за них, і прошу твого прощення; — терпіння людей з моїми, їх смерть з моєю: я офірую їх Тобі, як надолуження».

І Бог Отець дав Йому життя: це тайна Відкуплення.

— Мати приймає терпіння пологів, бо з її терпіння має народитись життя.

Але те, що людина не може стерпіти, що є їй ненависне, це — терпіти даремно.

Якщо ти хочеш, щоб твоє терпіння й терпіння всіх людей не пішло на марно, а послужило, треба, щоб ти злучився з Ісусом на хресті.

— *Через Ісуса Христа, Спасителя, терпіння даремне, абсурдне й неависне став першим засобом спасіння.*

— Це не є терпіння саме в собі, що відкуплює і спасає, але любов, що, в Ісусі Христі, проникає той дар терпіння.

— Ти не можеш любити терпіння: воно — лихо й після приходу Ісуса Христа; але ти можеш полюбити його тому, що воно дає тобі нагоду офірувати і спасати.

— Нині тобі болить голова, — твоє тіло нині зів'яло з утоми, — той колючий біль затемнює тобі зір, твої ж короткі хвилини перетворює в роки, — ти нестерпно безвладний, — та хвороба, то моральне й духовне терпіння, мале чи велике, тривале чи тимчасове, — праця прикра чи монотонна, прикре зобов'язання профспілкове чи політичне, — чутливість ображена, — невдача в твоїх зусиллях і терпеливості, принизливий упадок...

Всі твої терпіння Христос уже перетерпів, офірував; з його рук Бог Отець вже їх прийняв, як винагороду за гріхи; і через любов Ісуса Христа вони вже відкупили світ.

Тобі лишається, хіба тільки злучитися з Христом у їх глибині. Дивись їм прямо в очі: побачиш, що вони кличуть тебе, просять щоб ти: — добровільно ніс їх з Ним, — добровільно офірував їх з Ним... і ти добровільно спасеш світ з Ним.

— *Всі терпіння людства роздрібнюють у часі терпіння Ісуса Христа.*

Хресна дорога переходить через усі поля боїв та бомбардованих міст, через усі халупи, через шпиталі й фабрики, через вулиці твого міста, села...

Хресна дорога простягається через усі дороги людей; але як ти стрінеш Ісуса Христа і підеш його слідами, ця Хресна дорога заведе тебе до Воскресіння.

— Ісус Христос не виробив і не вибрав свого хреста. Він узяв той, що євреї, і всі люди клали Йому його на плечі.

Раніше ніж будеш шукати собі якоїсь покути, прийми щоденні терпіння. *Бери хрест серійного випуску, а не шукай за тим, що мав би бути на твою міру; тоді бо повіриш, що ти — сильний і кращий від інших.*

— Якщо ти ріжеш дерево тільки з приємності, щоб обтинати галуззя; — якщо ти загібавш зерно тільки для втіхи, щоб побачити як воно зігнє; — якщо ти б'єш твого сина, бо тобі подобається його терпіння... ти — дикун та небезпечний ровгвинчений.

Бо дерево обтинається, щоб росли кращі овочі; — зерно кидається в землю, щоб дало колосок; — сина карається, щоб виробити з нього кращу людину.

Так і християнське терпіння ніколи не в терпінням даремним, змарнованим, але завжди зреченням овочів диких чи гнилих, щоб зібрати гарні плоди.

— Терпіння на світі — це видимий знак гріха. Терпіння прийняте й офіроване — це, у Христі, видимий знак Відкуплення.

Нема гріха відпущеного й спокутуваного без терпіння офірованого Ісусом Христом.

— *Твої щоденні терпіння, прийняті вповні та офіровані Богові, в найкращою й найпліднішою апостольською діяльністю.*

— Не роби з терпіння — дорогоцінного каменя — знаряддя спортивного гартування, театрального засобу, щоб тебе запримічали, зненавиджену перепону на твоїй щоденній дорозі... воно — *знаряддя того, хто хоче з Ісусом Христом та з любови спасти людину і Світ.*

УДОСКОНАЛЮВАТИ І СПАСАТИ СВІТ З БОГОМ ТА ВСІМА ЛЮДЬМИ

Для багатьох людей праця, в таких обставинах, в яких її виконують, є « панциною ». Деякі християни вважали її за кару.

А праця — це шляхетна річ. Нею людина співпрацює з Богом для вдосконалення й довершення світу; і злучується вона з усіма людьми. Але гріх увійшов у працю та в світ праці, так як черв'як в овоч. Треба відкупити працю. Тільки християнин може ввести Ісуса Христа Спасителя у світ праці, а через працю і в створіння.

Працею людина бере участь у творенні та вдосконаленні світу, але також і в його відкупленні та спасінні.

— Бог дав світ людям, щоб ним завідували, щоб разом видобували з нього овочі, послуговувались ним для їхнього добра й розквіту, та офірували його йому, як знак пошани і вдячності.

— Рільник сіє зерно, але Бог його вирощує. — Бог дає каміння, а муляр будує... В кожній праці людина співпрацює з Богом.

— *У твоїй праці Бог є присутній.*

Працювати — це поспішати на стрічу з Богом, щоб творити з Ним. Таким чином праця може стати молитвою.

— Бог створив нас на свою подобу, створив нас

«творцями» (1)... Твою працею ти помагаш Йому, співпрацюєш з Ним у впорядкуванні й завершенні його творчости.

— Бог - Отець має таке велике довір'я до людини, що дозволяє їй на ініціативу, щоб перетворити світ. Він дає їй всі потрібні матеріяли, свою силу; але це людина, що впорядковує і будує так, як хоче і коли хоче.

— Твою працею ти завершуєш твоє єство: — Ти сам розвиваєш себе фізично, умово... Ти побільшуєш твою владу над речами... Ти стаєш щораз то більше творцем, тобто щораз то більше людиною.

— Твою працею ти злучуєшся з усіма людьми, бо людина ніколи не творить сама: вона потребує всіх інших, щоб жити і діяти й будувати.

Артист-живописець, щоб малювати картину, потребує, щоб брати-люди йому виробили кольори і пензлі; а вони, щоб виробити кольори і пензлі, потребують праці інших людей... щоб спекти одну булочку; — щоб пригвинчувати одну гайку; — щоб наповнити письмом одну сторінку паперу, людина потребує зусилля усіх людей землі.

— Перша ціль твоєї праці не має бути: — дати хліб твоїм дітям, — забезпечити твою майбутність, — заробити гроші... але служіння твоїм братам; а твої брати, взамін, дають тобі те, що потрібне для твоїх дітей, для твоєї майбутности.

— Часто праця розчавлює робітника, розділює людей, нищить світ і скеровує блага тільки на користь дечию, робить людину гордим суперником Бога...

(1) Коли вживаємо слово «творець» у відношенні до людини, то тільки в значенні «со-творець» (творець з Богом). Людина не може бути «творцем» в абсолютнім значенні слова (творити щось з нічого).

А праця має: — дати розквіт людині; — з'єднати все людство в одне зусилля, щоб зорганізувати і завершити світ на послугу людині; дати славу Богові...

— Бог, коли створив всесвіт, створив його добре: « І Бог бачив, що те все було добре ».

Все було гаразд: світ під володінням людини, тіло людини під володінням її духа, душа людини злучена з Богом в любові.

Це бунт душі проти Бога, що спричинює бунт тіла проти духа, і бунт світу проти людини.

Тепер все — нелад. Треба « направити » людину, « направити » світ.

— Бог сказав: « Наповняйте землю та підпорядкуйте її собі ».

Він сказав: « В болях будеш народжувати » (2), « ти будеш працювати в поті твого чола ».

Народження дитини та її виховання — завдання призначене більше жінці; « народження » всесвіту і його будова — завдання призначене більше чоловікові... стали тяжкими і прикрими задля гріха.

— Праця не є карою: — Виховання дітей не є карою, але ці дві « творчі дії » стали для людини болісні; а тому, що треба « направити », якщо ти хочеш, це терпіння може стати Відкупленням.

— Через те, що є первородний гріх, через те, що є повсякденний гріх людини, на землі не може бути « творчої дії » з повним успіхом, без злуки з відкупленням.

— *Правдива праця має приносити радість, бо кожне відкуплення розквітається у воскресіння.*

(2) Не тільки родити тілесно, але й психологічно, тобто виховувати.

— Праця має бути « відкуплена », « спасена ».

Єдиний правдивий її Спаситель — це Ісус Христос.

Твоя праця, щоб стала плідною й великою, потребує Ісуса Христа.

— Христос протягом довгих років був теслярем. Він почав спасати світ своєю працею.

— *Ти маєш ввести Христа Спасителя в людську працю*: — твоя душа-охрещеного; — твій розум-охрещеного; — твоє серце-охрещеного; — твої руки-охрещеного... мають спасати речі повсякденною твоєю працею там, куди Бог-Отець тебе вислав, як свого посла-місіонера.

Ними ти маєш боротись у світі праці проти несправедливості, знеособлювання, роздорів, ненависти...

— Ти маєш охрестити боротьбу робітників. Христос Спаситель, борючись проти гріха, випередив тебе в тім рукопашнім бою. Але, якщо ти хочеш стрінити Його та злучитись з Ним: — у профспілці, — на виборах представників, — в комітеті підприємства, — у підписі спільної угоди, — у страйку... ти маєш братись до того всього з душею переповненою Вірою, Надією й Любов'ю.

— Треба, щоб ти зробив із себе « нову людину » у Христі, щоб через твою працю й активність на полі трудівників земля стала « новою землею ».

— *Лінивість* — це відмовляватись співпрацювати з Богом для твого удосконалення та удосконалення світу.

— Китиця квітів, укладена по-мистецькому продавцем квітів, є дуже гарна; китиця незграбна, але укладена дитиною з великою любов'ю, для її мами, є дуже цінна.

Не має мати великої ваги для тебе будувати величавий світ, бути творцем геніяльного діла, або друкувати на машині маловажний лист в бюро, про котрий ніхто не знатиме.

Те, що вартує, це — найкраще виконувати на твоєму місці твою працю і вливати, скільки мога, відкуплення в ту частину створених речей, які ти мавш у твоїх руках.

— Не очікуй раю на землі: це була б омана, бо так, як ти будеш «завершений» хіба тільки в небі, так і всесвіт буде завершений тільки по воскресінню тілес.

Але борись всіма твоїми силами в праці й на полі праці, бо рай небесний має своє коріння на землі.

— Ти мавш змінити й прикрасити твоє тіло, але це є твоя душа, що дає йому правдиву красу.

У воскресінні твоє тіло буде перетворене в такій мірі, в якій світло Боже перетворить твою душу.

Тобі слід трудитися для світу, розбудовувати його твоєю працею якнайкраще; але він — це матерія, й очікує від тебе «душі».

У воскресінні створіння буде гарне із досконалости техніки, геніяльності мистецтва, але головні із досконалости любови тих, що працювали над ним і у нім.

ЗОВОВ'ЯЗАТИСЬ ЦІЛИМ ЖИТТЯМ, ЩОБ СПАСТИ ЦІЛУ ЛЮДИНУ

Зобов'язання, «ангажмент» — слово дуже вживане нині. Вживається його, щоб означити самопосвяту людей їхнім братам, гловно у боротьбі за більше людяні «структури» та умови життя.

Людина не може любити Бога, якщо не любить інших людей, своїх братів; а не любить своїх братів, якщо бачить їх у терпінні й не реагує. Чим більше світ іде вперед, тим більше зло вкорінюється в життя політичне, економічне, суспільне; в організації, в статуті, в закони...; в самі речі, в те все, що зветься «структури». Людина терпить від цього. Щоб її визволити, вже не можна вдовольнитись одинокою допомогою, навіть найщедрішою; треба вести боротьбу на рівні тих структур. Але християнин ніколи не має забувати, що своїм ангажментом має спасати людину і будувати Царство Боже на землі.

— Якщо ти залишиш тяжко пораненого на дорозі, не допомігши йому, ти будеш засуджений, тому що ти не порятував людини в небезпеці її життя.

Ісус Христос сказав що, якщо ти байдуже переходиш мимо твого брата, що терпить, ти не будеш мати життя вічного (1).

(1) Притча про доброго самарянина (Лк. 10,25-37); останній суд (Мат. 25,37,46).

— Знати: — що багато людей вмирає в голоду, — що багато людей живе в халупах, у бараках, або й цілком не мають хати, — що багато людей не має праці, багато має платню, з котрої не можуть вижити, — що багато людей є рабами в умовах своєї праці, — що багато людей не вмів ні читати, ні писати, — що багато людей вмирає із пошестей, багато старців, сиріт без жодної опіки... знати це все і нічого не робити — це підписати перед Богом свій засуд.

— *На землі нема багато способів любити Бога, а тільки один: пожертвуватись своїм братам.* А є багато способів пожертвуватись братам.

— Якщо ти старався розвинути твоє «внутрішнє життя», не розвиваючи також твого «зовнішнього» з твоїми братами, ти впадеши в самообман, бо ти не можеш розраховувати на злуку з Ісусом Христом в тиші твоєї душі, якщо ти залишаєш Ісуса Христа, терплячого й вмираючого коло тебе, і не допомагаєш Йому.

— Якщо Бог-Отець вислав тебе на світ і на ньому зберігає тебе, не кажи: «я маю особливе покликання», або: «я помагаю людям духовно».

В твоїм будинку, в твоїй дільниці, в твоїм середовищі праці... і т.д., твої брати чекають на тебе, і ти не можеш звільнитися з конкретної братньої любови.

— Це правда, що Бог може вимагати від декого більшої частини їх днів на молитву, адорацію; але — крім винятків, що слід було б перевірити — Він ніколи не звільняє з любови, що виявляється ділами.

— Монахи, що не піклувалися б людьми, і не тільки про їх духовну бідолашність, але також і матеріальну, були б монахами, що втратили правильне поняття про Бога та його любов.

— Не довіряй « втечі » у духовні висоти. Ти маєш, справді, безмежно рости, « у висоту » (2), але не переставай триматись землі (3).

— Те, що ти робиш, щоб конкретно влегшити терпіння твоїм братам, є запорукою достеменности твоєї любови до Бога.

— Якщо ти бачиш двох, що б'ються, ти розділяєш їх і силкуєшся поладнати справу їхньої сварки.

Якщо вода з крану отруїла людей, ти лікуєш хворих, але також стараєшся, щоб вода була очищена.

Терпіння людей походить з багатьох причин: ти маєш помагати твоїм братам, але також усунути причини їх терпіння.

— Не тільки поодинокі особи мають бути спасені, а ціле людське життя, і те, що його зумовлює: нинішня дійсність — політична, економічна, соціальна...

Ти маєш виявити твою братню любов, зобов'язуючись не тільки служити своїм поодиноким братам, але й послужити цілій людській спільноті, діючи на « структури ».

— В твоїм підприємстві твій товариш заробляє ледве на життя; ти — дуже добре. Річ дуже похвальна, що твоїми великими жертвами йому допомагаєш; а іншим товаришам? а причини таких заробітків?...

Якось досконалість любови в особистих відносинах деколи може успокоювати твою совість і закрити тобі незміримо завдання зрілого зобов'язання у цілій людській спільноті для справедливіших і людяніших « структур ». Ти невдоволяйся « якоюсь », а « повною » досконалістю.

— Ти — свідок крадіжу. Якщо ти не робиш нічого, щоб це не траплялося, і потім не даєш про це знати,

(2) Диви розділ « Людина на ногах ».

(3) Диви розділ « Розміри людини ».

ти — співучасник того крадіжу й заслуговуєш засудження.

У світі — ти свідок браку любови, несправедливости, що спричинюють всякого роду терпіння великій частині людства. Якщо ти не кажеш нічого, якщо ти не робиш нічого, ти — співдіяч несправедливости.

— Світ є такий спотворений у своїм структурах, що ти деколи є примушений співпрацювати із злом: — робітник у фабриці зброї мусить виробляти бомби; — торговець мусить продавати алкоголь; — вїйт — записувати тільки цивільне подружжя; — підприємець, щоб одержати замовлення, мусить «всунути в руку»...

Це все не може лишати тебе безтурботним; ти не можеш прийняти ті лиха, хіба тільки зобов'язуючись боротися проти них.

— «Старайсь скільки ти можеш», не тільки зараз улегшати кожне людське терпіння, але подолувати його причини; не тільки подолувати його причини, але й улегшати його цієї ж миті.

Ніхто не є справді добрий, ні справедливий, ні правдивий, доки не рішився, скільки дозволяють йому його можливості, посвятитись постійно всім своїм вством тим двом завданням (4).

— Якби всі люди мали їсти досита, мали свою хату, свій холодильник, свій автомобіль...

Якби всі люди були добре освічені, мали працю за своїм фахом...

Якби вчені й техніки опанували землю, лікарі здолали всі хвороби...

Якби суспільство було політично, економічно, соціально... добре устроєне, світ був би раєм, де люди жили б щасливі?

Ні, якщо б не змінилось серце людини.

(4) Із «Правила життя Емауських Товаришів».

— Ти маєш боротись усіма своїми силами за більше людяні структури й умови життя, але не попасти в самообман про їх спасительну всемогутність.

— Раніше треба змінити: людину, ментальність, чи структури? — Ти працєю, щоб змінити все разом.

Але не забувай, що, кінець-кінцем, треба дійти до людини, починати від неї, бо то людина, що творить структури.

— *Зло в людині є так глибоко закорінене, що вона не може його вирвати без Божої помочі.*

Світ потребує християнина (що є людина-Христос), потребує тебе, щоб перемінити людину і структури.

— Людина — це « одне єство »: треба — в тім самім старанні — спасти її цілу разом, а не нині її тіло, завтра її душу.

— *Ти маєш спасти світ: це твоє покликання, бо ти — людина.*

Ти маєш спасти світ у Христі: це твоє покликання, бо ти — християнин. Але якщо ти зобов'язуєшся, то в тім самім зусиллі, у праці й боротьбі, що ти — людина-християнин — спасеш світ і спасеш його у Христі.

— *Всі твої зобов'язання і почини мають починати і розвиватись у Вірі.*

— Ти член великого Тіла людства.

Ти — член великого Христового Тіла Таїнственного.

В кожнім тілі кожний член виконує свою ролю.

Не фантазія, ні твій смак мають провадити тебе у виборі твоєї ролі й зобов'язання, але воля відповідати якнайкраще на бажання й очікування Бога-Отця.

— Дивлячись на дари, що Господь тобі дав, місце, куди він послав тебе, особи, між котрими Він провадить твої кроки... ти відкриваєш своє завдання, своє покликання, до котрого Він тебе призначив.

— *Якщо ти живеш у спільноті, проси помочі й контролю від своїх братів: це ж всі разом ви маєте спасти світ.*

— Багато слабодухих і боязливих, і, взагалі, егоїстів сідають собі, щоб не маршувати.

Краще забрудитись трохи у марші, ніж вмерти сидячи.

— Вартість зобов'язання не походить від його людської ваги чи оцінки, але від ступеня твоєї самопосягати і любови, що ти вкладаєш в нього.

— Зобов'язатись, достовірно й творчо, припускає, що ти освітлений вірою, — підтриманий надією, — розпалений любов'ю... включаєш тебе й твою діяльність у задум Бога-Отця.

Тоді ти по-правді зможеш казати *«Отче наш, Ти що є на небесах, нехай прийде царство твоє»*.

ТВИЙ БРАТ ТЕРПИТЬ І ВМИРАЄ

Убогство нерозвинених країн — жахливе, а невідомість і нечутливість розвинених — тривожна: мало що роблять вони, щоб спасти своїх братів. Цей брак любови копає щодня глибший і ширший рів між упривілейованими і потребуючими. Світ ризкує попасти завтра у хаос. Християнин не може не вічуги відповідальности, що має за всіх людей: Господь приказав любити інших, як себе самого.

Цих кілька сторінок написано по розмовах з абе П'єром.

— Ми знаємо тепер, що на світі два на три з наших братів недостатньо харчуються, що мільйони не мають хати, не вміють ні читати, ні писати тощо.

Якщо ми не зробимо того всього, що можемо, щоб їх спасти, їхнє вбогство нас осудить і засудить.

— « Що ти зробив? — сказав Господь; — кров твого брата кричить із землі аж до мене » (Бут., 4,10).

— Щоб спастися від наївника, нація мобілізує всі свої сили: економічні й людські.

Якщо третя упривілейована частина людства не змобілізує всіх своїх сил, економічних й людських, щоб спасти дві інші частини від злиденности, вона загине.

— « Тільки одна війна є вповні справедлива: війна проти убогства » (абе' П'єр).

— Тому що ми даємо трохи, ми спасаємо багато людей.

Але тому, що ми не даємо всього, ми не дозволяємо тим людям жити пристойно, а головню гідно, тобто жити із своїх рук, а не з нашої милостині.

Тоді ті люди озброяться, щоб знищити нас. Ми не любили їх, вони будуть ненавидіти нас.

— Тому, що ми даємо трохи, вможливуємо деяким людям дійти до якоїсь культури.

Але тому що ми не даємо всього, ми не дозволяємо їм знайти у самих собі засобів, щоб подолати їх убожество.

Тоді ті люди будуть знати, що вони терплять, що й далі будуть терпіти, і вони збунтуються.

— Рідко бувають такі люди, що ненавидять тих, що їх справді любили, тобто тих, що жертвувалися вповні безкорисливо, не тільки матеріально, але навіть забуваючи найменше своє бажання вдячності.

— *Ознака занепаду якоїсь особи, — якогось суспільства, — якоїсь Церкви помічається в тім, коли вони на першому місці служать сильним, багатим, замість дати першенство терплячим, бідним.*

— Нечутливість і незрілість упривілейованих народів — страхітлива: вони витрачають мільйони, щоб спасти одну вмираючу людину, згублену на засніжених вершках гір або шукають за одною жертвою корабельної катастрофи, а в тім самім часі не дбають, що мільйони інших людей вмирають з голоду, котрих спасла б пригорща рису.

— Якщо батьки сваряться, гніваються, то в кого знайдеться сила, щоб їх погодити і з'єднати? Піклування і самопожертва їхній хворій чи вмираючій дитині.

Люди наших часів не з'єднуються ні в їх дільниці, ні в їх місті, ні в нації, ні в цілому світі, хіба лиш як вони з'єднують свої сили, щоб помагати і спасати своїх терплячих братів.

— Тібі ж миті, як людина з свого добробуту робить ціль свого життя, вона призначає себе на занепад і на смерть.

Людині західного світу, що стала рабом потреб чим раз то більш вимогливих та гнітючих, треба дати вартісну ціль життя, бо інакше вона загине: — або сама від себе, через внутрішній розпад, — або від незліченної армії терплячих, що збунтуються і стануть непоборні.

— Головною ціллю боротьби і життя нинішнього світу має стати не тільки справедлива рівність соціальних класів, але також жахлива відсталість величезних народів.

— «Людина не спасеться, хіба тільки якщо стане спасителем» (абе' П'єр).

— Хто б ти не був, читачу цих рядків, навіть якщо ти бідний, ти є упривілейований, бо живеш в упривілейованій країні. А кожний привілей — це відповідальність.

Привілей грошей і матеріальних благ, — здоров'я, — культури, — виховання, — віри...

Чим більші й важливіші є твої привілеї, тим більша твоя відповідальність, і тим більша буде твоя кара, якщо ти не даєш їх для спільного добра.

— Уяви собі: ти з різних незвичайних обставин не знаєш, що один твій брат живе, але в злиднях і загрозі смерті; ти не є відповідальний за його життя.

Але одного дня ти дізнаєшся про його терпіння; якщо ти не робиш всього можливого, щоб його спасти, ти сам себе засуджуєш перед людьми і перед Богом.

— Невже ти сказав би: «Цього тижня я не бив моєї жінки, не всипав отрути в її каву... отож я люблю її»?

Тому й не кажи: «Цього тижня я не зробив нічого злого мсєму ближньому... отож я люблю його».

— Господь наказав нам не тільки «не робити зла ближньому нашому» (погани можуть так жити), але наказав любити нашого ближнього, як нас самих.

— «Якщо 'любити нас самих' не означає 'служити йому раніше ніж нам', коли він бідніший від нас, то що воно може означати?» (абе' П'єр).

— «Треба служити іншим раніше ніж нам, якщо вони терплять більше від нас» (абе' П'єр).

— Якщо ти можеш бути щасливий без інших, якщо твої сучасники можуть бути щасливі без інших, — то будете засуджені: ти і твої сучасники, бо «любитимеш ближнього твого, як себе самого» не є євангельською «порадою», але наказом. Порадою є: «іди, продай усі твої достатки та йди за мною».

— Те, що ти маєш більше ніж потрібно, щоб жити пристойно, не є твоє, а інших. Якщо ти тримаєш його, ти — злодій.

— Якщо ти даєш, посередньо чи безпосередньо, те, що маєш більше від твоєї потреби, ти не є милосердний... і гідний подяку; ти сповняєш тільки твій обов'язок, і більш нічого.

— Давати твої надлишки не означає обов'язково «роздавати»; можна також «пустити їх в обіг», щоб давали користь іншим.

— Не в тому річ, щоб хотіти за всяку ціну, щоб усі люди були однакові, але треба боротись проти надмірної нерівності, «навернути» тих, що збирають багатства, і так шкодять своїм братам.

Люди мають поділитись, обмінятись своїми багатствами, в любові.

— Якщо ти бачиш, що хтось топиться, не гайнуй часу на «проповіді»: «Це його вина... міг був навчи-

тись плавати...». Витягни його з води і навчи його плавати.

А як він не хоче навчитись, ти ще не звільнений від свого обов'язку: треба його переконати й допомогти йому хотіти.

— Не кажи ні про кого, ні про яку людину, ні про який нарід: « Це його вина, якщо він у злиднях: треба було йому 'виплутатись', як це я зробив ». Такими словами ти засудив би самого себе.

Бо ти не мавш права брати те, що належить іншому, тому, що він менше здібний від тебе, тому що має менше матеріяльних можливостей, чи навіть якби був лінивий чи розпусний.

А якщо ти здібніший від нього, якщо в тебе більші матеріяльні можливості, якщо ти відважніший, чесніший... тоді ти всіма твоїми силами мавш помагати йому, щоб став здатним порятувати себе матеріяльно й духовно. — Тим-то любов твоя ніколи не скінчиться.

— Тому що ти не є « особисто » відповідальний за убовство світу, а « спільно », ти не є особисто відповідальний за злиденність, матеріяльну й духовну, відсталіх своїх братів; проте ти відповідальний разом з іншими, з упривілейованими.

Але спільна відповідальність зобов'язує до дійсної участі в спільнім зусиллі.

— Не кажи: « Я не можу зробити нічого », бо ти можеш багато зробити.

Не уявляй собі надзвичайних вчинків, а будь ясновидючий на можливості, що повсякденне твоє життя тобі приносить.

Приймайся серйозного зобов'язання у своєму середовищі: в боротьбі через професійні, політичні, родинні... організації. Так посередньо чи безпосередньо будеш боротись проти убовства і для « піднесення » людства.

Регулярно жертвуй скільки мога твоїх грошей на

організації, що працюють над піднесенням потребуючих і відсталих.

Намагайся пізнати особисто і поширяй між іншими знання про жахливе убожество відсталих народів. Публічна opinia стає чим раз більше сильною, і вона всім тягарем має пробудити сумління осіб та народів багатих і розвинутих.

Щодня в твоїй молитві згадуй всіх терплячих людей.

— Наказ є для всіх, порада — для декого.

Від деяких самітних або від деяких родин може вимагатиметься більше.

Вершок любови — це «стати одним з них», між найбільше терплячими, щоб з ними, в їх біді, відкрити засоби і силу Спасіння.

— На страшнім суді перед «усіма народами», що скаже тобі Господь?

«Я голодував, і ти дав мені їсти; я мав спрагу, і ти мене напоїв; чужинцем я був, і ти мене прийняв; нагий я був, і ти мене одягнув; хворий, і ти навідався до мене; у тюрмі був я, і ти прийшов до мене...», або: «ти не дав мені їсти, не дав мені пити...» (Мт., 25,31-46).

В тім проблема доброго результату або прогайнування твого життя (та багатьох народів); якщо цього ти не знаєш, все інше — тільки омана.

4. ЛЮДИНА
Й ЇЇ ЖИТТЯ
У ХРИСТІ

ЛЮДИНА «КОРОТКОЗОРА»
І «ДАЛЕКОЗОРИСТЬ»
ХРИСТИЯНИНА

Сучасна людина, якщо вона почне роздумувати, стає неспокійною, і навіть стривоженою, перед нинішнім світом. Вона пізнає його чимраз краще, опановує його із запалом, але не в спроможна дати йому якийсь глузд, якесь значення. Тільки християнин у Вірі розуміє тайну світу.

Але багато «віруючих» зводять Віру до людської віри: для «чесних християн» віра — це сукупність добрих норм; для кращих християн віра — це збірник законів морального життя; для побожних — виконання релігійних обрядів. Але для кого вона в тим Світлом, що освітлює все життя та напрямлює його аж у найменших його подробицях?

— Там, де ти бачив тільки звичайну краплину води, вчений через мікроскоп бачить світ живучих істот.

Там, де ти бачив тільки якусь «річ», поет, художник бачить знак дійсності значно більшої, дуже гарнішої.

Там, де людина бачить тільки живі особи, події, наслідки випадкові, християнин бачить дітей Божих, що ростуть, і царство Боже, що будується.

— *По приході Божого Сина на світ, земля просякла небом, і кожна річ, кожна надія, кожна особа, має подвійне обличчя: земське й небесне. Тільки християнин може бачити всесвіт і людство у повноті їх істини, бо він має*

Віру, цю далекозорість, котрою може пройти через зовнішній вигляд світу і збагнути його в своїй всецілості. Отож Віра не є обмеженням, але розширенням, розквіттом; через неї ти замінюєш свою короткозорість на всевідучий зір Божий.

— Твої змісли дають тобі тілесне пізнання: — твій розум — розумове пізнання: — але Віра дає тобі Христове пізнання.

Христовим пізнанням, вщепленим на твоїм, ти можеш пізнати Бога, всесвіт, людей і себе самого, так як Бог знає їх і себе самого.

— Ти сам не можеш здобути безмежний скарб Віри. Вона — це дар Божий, це чудовий дарунок Ісуса Христа в твоїм хрещенні через посередництво Церкви: «Що ти хочеш від Божої Церкви? — Віри». Ісуса Христа дано тобі, щоб проник Він ціле твоє єство та підніс до безмежних висот твій розум; але ти мусиш зберігати його приязнь і приставати, злучуватись, з'єднуватись з Ним чимраз тісніше і глибше. Вірити — це злучуватись з Христом, щоб бачити все так, як Він бачить.

«Я — світло світу. Хто йде за мною, не блукатиме в темряві, а матиме світло життя» (Ів., 8,12).

Є деякі християни, що кажуть: я маю «мою» віру; — я вір'ю в добро: вчу моїх дітей добрих засад; — Віра «потрібна в житті», головно в нещасті, в біді; — я маю «мою» совість; — я — віруючий: молюсь, ходжу до церкви, сповідаюсь на Великдень, пощу...

Інші думають, що вже не вірять або не так то дуже вірять: — я вже не вірю, як раніше вірив; — віра вже не каже мені нічого; — я не відчуваю нічого: моя віра зникла; — я маю деякі сумніви щодо віри; — я втрапив віру...

Оті християни спотворили Віру, і в'януть у сумнівах або живуть в обмані та блуді. Вони не знають, що це — Віра.

— Віра не є: враженням ні почуттям, якимсь оптимізмом у труднощах життя, почуттям певности.

Віра не є думка, особистий погляд, правило морального життя, переконання обґрунтоване розумовим міркуванням і доведенням, очевидність наукова, звичай традиційний, переданий вихованням.

Віра передусім — це ласка (одержана як зародок в Хрещенні), *тобто дар Божий*. Ця ласка веде нас до *стрічі-злуки з одною живою особою — з Ісусом Христом*. Вона допомагає нам здобути певність, що Він казав правду, що його свідчення — слова і життя — є вірні.

Покріплена шією певністю, Віра полягає у прийнятті Його « погляду », Його « поняття » про нас, про інших людей, про речі, про ціле людство, історію, про самого Бога, також і в зобов'язанні стосовно до того « погляду-поняття ».

— Істина для християнина це — Особа, Христос: « Я є істина ». На цім світі знак нашої злуки з тою Особою є злука з Церквою, бо Церква — це Христос, що продовжує своє існування на землі.

— *Розум може вести тебе шмат дороги до Віри, але не може дати тобі Віри*. Бо справді, хоча розум каже, що вірити — це річ добра і розумна, жодне розумове міркування не доводить до Втілення Бога в Христі, до одности Божої природи в Трьох Особах, до Божого усиновлення людей, до завершення тайни створення у будові цього моста чи у народженні цієї дитини, до завершення Тайни Відкуплення у цім хворім, що лежить у ліжку.

— *Уява й чутливість ще більш неспроможні дати тобі чи збільшити твою віру*. Не тривожся тому, що не відчуваш нічого. Тільки тоді ти ввійдеш справді у Віру, коли ти згодишся нерозуміти нічого на людський лад, не відчувати нічого. Якщо ти хочеш розуміти і бачити

так, як Бог розуміє й бачить, треба зрестись розуміти і бачити як людина.

— Рекляма може привести до більшого збуту того чи того товару, але вона не може дати тобі Віри.

Рекляма залежить від техніки; Віра, тому що є даром Божим, залежить від молитви.

Рекляма нападає на тебе, гнітить твою вільність. Віра, тому що вона є особистою відповіддю людини Богові, вимагає повної свободи.

Щоб допомогти твоєму братові, не треба доказувати, але любити і любити; не треба переконувати, але передавати Слово і бути свідком.

— Якщо ти хочеш стати справжньою людиною і довести своє життя до справжнього успіху, не вдоволяйся «коротким зором» людини. Іди до Христа, злучися з Ним, вправляйся, щоб думати так, як Він, реагувати так, як Він, «бачити» так, як Він бачить, жити так, як Він живе. Він дасть тобі свої очі й ти побачиш та спізнаєш правдиве значення життя і світу, а потім ти будеш «довічним видючим» з Ним і в Ним.

ЩОБ «РОЗУМІТИ ДОБРЕ» ВІРУ

Віра — це дар Божий. «Ніхто не може прийти до мене, — каже Христос, — якщо мій Отець, що послав мене, не притягне його до мене» (Ів., 6,44). Але що Віра є також особистою відповіддю людини, ця може, з ласкою Божою, співпрацювати, щоб її розвивати, щоб її побільшити. Це все здійснюється у вірності Христові через Церкву. Вірити більше і глибше — це більше і глибше приставати до Христа, з'єднуватися з Ним через Євангелію, молитву, Святі Тайни та щоденне життя.

— Віра, одержана в Хрещенні, — це зерно; але зерно є на те, щоб перемінилось у рослину, в дерево; а дерево має давати овочі.

— Твоя Віра має рости, але не: — шукаючи безперестанно нових «причин аргументів», щоб вірити; — «уявляючи» собі доброту, силу, любов Божу; — намагаючись «відчувати» присутність Божу; — переконуючи себе нібито міцніше віриш.

Твоя віра буде розвиватись, якщо підеш за Христом, не тільки з релігійною діяльністю, але з буденністю твоєю, з цілим твоїм життям: «Якщо хтось хоче бути моїм учнем, хай іде за мною».

«Має вартість тільки та віра, що діє любов'ю» (Гал., 5,6).

— Твоя віра може зменшуватись; може і вмерти. Як? Якщо ти залишавш Христа і повертавш до ідолів.

Які ж твої ідоли? — твоє тіло: така й така пристрасть...; — твій розум: прив'язання до таких-то ідей...; — твоя чутливість: симпатія надмірна до...; — твоє багатство; — котре? — твоя одіж? — твій телевізор? — твоє авто? — твоя автоматична пральня?

Або: діяльність тільки тому, що ти любиш «робити щось», — праця тільки для заробітку, бо ти хочеш накопичити грошей; — боротьба робітників — тільки тому, що ти любиш заколот, бо запальчивий ти, бо «ненавидиш» несправедливих.

Ти не можеш служити двом панам. Треба вибрати. Віра — це вибрати Ісуса Христа... і все інше, але для Ісуса Христа та для Царства Отця.

Якщо твоя віра зменшується, це тому, що ти думавш тільки про тебе і не хочеш зобов'язатись та жертвуватись.

— *Маєш труднощі у Вірі? Які?*

Перепопи інтелектуальні? — Не борись проти ідей: іди до Ісуса Христа, і у його світлі будеш роздумувати спокійніше та з кращими результатами.

Перепопи від Церкви? — Чому зударяєшся з іконами, свічками, рясами, попередженнями, засудами?... Іди до Ісуса Христа. Господь живий в Євангелії, в Євхаристії об'явить тобі, що Він той самий Живий і в Церкві.

Перепопи моральні? — Благай Ісуса Христа: Він тобі pomoже і простить у Тайні Сповіді. Твоя Віра віднайде свою ясність. Бо, якщо хочеш бачити ясно, треба вичистити твої окуляри; якщо хочеш бачити далеко, треба вийти з твоєї хати.

— *Не бійся:* якщо ти щиросердий і щедрий, твої кризи у Вірі — це кризи розвитку. Перепопи тоді — це нагоди до вищого піднесення; так як гребля затримує воду і примушує її підноситись, щоб дати їй нову і більшу силу. А чим більше ти поступатимеш у Вірі, тим більше неясностей знаходитимеш, бо на землі Бог завжди буде

« неясний ». Людське світло неспроможне Його відкрити; воно навіть є перепоною, найтендітнішою перепоною, бо як ти почнеш « дивитись » по-людському на особи, на події, на світ, твій зір Віри затемниться.

— *Не будь рахитником у Вірі.* Розвивайся гармонійно і не вдоволься — в дорослім віку — Вірою, що годиться юнакові, чи може... і дитині.

— Юнак відкриває, що він — самотній, що він — великий світ, відізнаний від матеріального і зовнішнього світу. Він обсервує себе, аналізує, тремтить, і, вбагнувши себе та стаючи паном себе самого, поволі впевняється. Зайнятий самим собою — собою, як проблемою, як загадкою — раптом підносить очі, і — дорослий — відкриває світ та своє активне місце в світі.

Майже завжди в тім самім часі у Вірі він стрічає Христа, особу історичну, але й живу, з котрим можна нав'язати зносини на рівні своїй особистості, а навіть злучитись у найінтимнішій приязні.

Віра дорослого, зберігаючи і розвиваючи ту глибоку злуку, має відкрити тайну Цілого Христа: Христос — центр історії і « надхненник » її; центр світу і працівник у нім через свого Святого Духа, щоб здійснилось Царство Отця.

— Якщо ти будеш жити вірою дорослого, не існуватиме для тебе проблема « поділу » твого життя: з одного боку християнське життя, з другого — звичайне. Буде лиш єдине велике спокійне зусилля всього твого єства, щоб злучитись, у Христі, з Ним, через Нього усіма твоїми найменшими словами, найменшими ділами, із задумом Бога Отця, з тим пляном, що розвивається і здійснюється у світі.

Твоє життя буде справді успішне тільки тоді, коли ти зможеш щиро сказати: « Моє життя — це Христос ».

БОГ ГОВОРИТЬ ЧЕРЕЗ ІСУСА ХРИСТА

Людина ніколи не зможе удосконалитись, ані вдосконалити світ, якщо не стрінеться й не злучиться з Ісусом Христом.

Релігія людини доти буде пустопорожнім жестом або розпливчастим почуттям, пошуком за чесністю, або традиційною соціальною звичкою, доки не пересякне аж до дна Ісусом Христом. А Христос живе в Євангелії. Він чекає на нас, щоб розпочати з нами таїнственный але величний діалог.

Багато християн не має успіхів у своєму «знайомстві» з Євангелією. А це тому, що їм бракує постійності, духа посвяти і, може, ще більше тому, що не знають, як приступити до Святого Письма. Не можна «приспосувати», занурити, затопити Євангеліє в людські поняття. Людям треба показати Євангеліє таким, яким воно є, та навчити їх, як мають його бачити-подивляти, щоб накормитись ним.

— Євангеліє набридає тобі? — ти знаєш тільки деякі уривки з нього, почуті невиразно в храмі на Службі Божій. Час від часу ти розгортаєш Євангеліє і «нічого не знаходиш у нім»?

Євангеліє не є чарівницькою книгою, котру читається лиш деколи, щоб знайти в нім розв'язку на тяжчі проблеми і ситуації.

Ти читаєш Євангеліє регулярно, вірно, тому що тобі

так сказали робити, і це ні до чого тебе не доводить?

Причина в тому, що ти береш Євангеліє, як звичайну книжку, і не шукаєш в ній того, що маєш знайти в ній.

Якщо приступаєш до Євангелії, як науковець (1), історик, активіст.

Якщо на першому місці шукаєш зворушень, думок, релігійних рецептів, моральних законів... Ти обманюєшся, тож незабаром розчаруєшся: ти подібний до християнина, що дивиться на чашу а не пізнає в ній Тіла і Крови Христової.

— Якщо ти приступаєш до Євангелії, як до книги написаної людьми, то знайдеш в ній тільки людські ідеї. Якщо ти приступаєш до неї, як до твору подиктованого Святим Духом, то її слова стануть в тобі та в твоїм житті насінням вічності.

— Хочеш справді пересякнути Євангелією?

Треба, щоб ти приступив до неї побожно й даром, щоб слухати і бачити Христа живого, що нині звертається до тебе своїм життям і своїми словами.

— Свідомо чи несвідомо ти маєш спрагу Євангелії.

Повна тиша страхає тебе, бо як віддалюєшся від людей, чуєш лише твій голос; а цей монолог непокоїть і жахає тебе.

Мова людей розчаровує тебе, бо їх слова вмирають і не наповнюють твої тиші.

Ти потребуєш слова, щоб понеслося гомоном аж до безмежності.

Шануй і плекай ту спрагу, бо в тобі вона є тою частиною творчої любови, що кличе до Любови-Бога, щоб з'єднатись з Ним. Та спрага — це спрага Слова Живого і безконечного, що є в Євангелії.

(1) Це не виключає потреби наукового вивчення Євангелії. Але тоді маємо інший підхід, що не служить прямо для духовного життя.

— Ти кажеш: « Я говорю до Бога. Він не відповідає мені ». Ти помиляєшся. Споконвічно Він кличе тебе до діалогу.

Ціла історія людства позначена зусиллями Бога, щоб увійти в розмову з людиною. « Багаторазово й багатьма способами Бог говорив колись до Батьків наших через пророків. За останніх же оцих днів він говорив до нас через Сина » (Євр. 1,1-2).

Ти жалієшся на мовчання Бога; а то ти, що не слухавш Євангелія, де Він говорить.

— *В Євангелії Бог починає розмову з тобою. Відповідай Йому. Лиш таким чином зможеш обмінятись думками з Христом живим.*

— Щастя закоханого полягає в тому, що він може поступово об'явитись любленій особі. Так і Бог, безмежно закоханий в людину, об'являється їй у Святім Письмі. Могти звіритись людині спричинює Йому безмежну радість. Чи ти вважавш на довірчі слова, що тобі каже Ісус Христос?

— Чи ти не читав би листа, що прийшов від твоєї нареченої? Чому ж не читаєш Євангелії, що лежить в твоїй шафці?

Нині листоноша приніс для тебе листа від Божого Сина. Що каже тобі Ісус Христос на оцей твій день?

— *Ісус Христос лишив Церкві своє Тіло, але також і своє Слово. Ісус живе в Євхаристії; а в Євангелії Він говорить. Приступай до Євангелії, так як приступавш до Євхаристії. Безнастанно ти можеш черпати із Слова: воно ніколи не вичерпається, бо « Слово Боже — живе », каже святий Павло (Євр., 4,12).*

— Нащо тобі здався телефонічний апарат, якщо він не є злучений із централею?

Нащо придалось читати Євангелію, якщо ти раніше

не молився, щоб через віру прищепитись, злучитись з Богом?

Ти не можеш зустрінутися і злучитись із Господом та зрозуміти Його Слово, якщо раніше ти не попросив Отця, щоб став Він твоїм провідником, а Святого Духа, щоб був твоїм перекладачем.

— *Ісус Христос не говорить тією мовою, що ти; і тому не легко тобі зрозуміти Його.*

Ти говориш про досягнення; Він каже: через хрест.

Ти говориш про вплив на світ; Він каже: вибираючи останнє місце.

Ти говориш про могутність; Він каже: ставши дитиною.

Ти говориш про багатства; Він каже: стаючись бідним.

Ісус Христос не має тих ідей, що ти, тої самої ментальності, того самого способу життя, тих самих методів, тих самих оцінок...

Тяжко порозумітись, якщо не говориться тією самою мовою! Будь готов на переверот у твоїм світогляді, оцінках, ...методах...

— Не тікай від Євангелії. Якщо ти кажеш: « Той-то зробив би добре, якби прочитав принаймні такий уривок з Євангелії... », ти не зрозумів нічого, бо Господь звертається до тебе.

Якщо ти не кажеш: « Господи, дякую »; « Господи, прости », « Господи, ось я — на твоє розпорядження »... Слово Боже не дійшло до тебе, хоча було спрямоване до тебе, хоча ти був його ціллю.

— Тому що ти регулярно читаєш ту газету, робиш своїми її ідеї.

Тому що ти подивляєш ту людину, думаєш так, як вона.

Тому що ти любиш того приятеля, уподібнюєшся до нього і наслідуюєш його.

Якщо ти будеш мати інтимність з Євангелією, поволі ти набудеш погляд, почуття, ідеї, оцінки, ментальність Христа.

Той, що є інтимний з Євангелією, мусово стає подібний до Ісуса Христа.

— « Проголошувати Євангелію цілим своїм життям » (о. де Фуко) не означає проповідувати, вийшовши на стіл, у фабриці, в бюрох, в школах; а — бути так до розпорядження Святого Духа і так проіннятим Євангелією, щоб усі твої почуття, твої думки, твої оцінки, твоя ментальність перетворились в почуття, думки, ментальність Христа. Чим більше ти подивлятимеш Євангелію, тим більше будеш ставати євангельським, апостольським.

— Ти не кажеш: « Я наївся і не відчуваю більшої сили в собі ».

То й не кажи: « Вже від тижня я кормлюсь Євангелією, і ніщо не змінилось в моїм житті ».

— Що ж ти очікуєш на першому місці від твоєї любови, як не того, щоб бути любленим? Подарунки придуть пізніше. Будь безкорисливий з Євангелією. Подивляй їй даром; лиш намагайся, щоб не втікати, не ухилятися від Любови.

— Якщо штучно шукаєш за «пристосуваннями» Євангелії до твого життя, то знайдеш тільки людські рецепти. *Дозволь, натомість, щоб Святий Дух сам натхнув тобі, коли потрібно, ту роль, котру Христос хоче сповнити через тебе.* Якщо ти будеш уважний і вірний, побачиш, як часто почувеш його натхніння. Це означає « жити Євангелію ».

— На зустрічах, в дискусійних гуртках пам'ятай, що найважливіше не є « пояснювати Євангелію », « обмінятися думками » про той чи інший вислів; але у вірі спільно зібрати те, що Святий Дух допоміг відкрити (2).

(2) А це є обумовлене попереднім розважанням.

— В роздумуванні й подивлянні Євангелії буде вас двох.

Ти, щоб скупчитись і приготуватись прийняти Христа.

Святий Дух, щоб тебе провадити до Христа і перемінити тебе в Нього.

Якщо ти кажеш: « Я нічого не можу, Євангелія не приносить мені нічого », то думаш тільки про *твою* роль, або оцінюєш роль Святого Духа людською вагою й оцінкою.

Ніколи не трать відваги ні надії.

Якщо ти сумлінно старався, Святий Дух напевно доведе до гарних успіхів.

— Приступати до Євангелії — це, перш за все, приготувитись до прийняття Божого діяння в тобі, бо ти не є християнином тому, що любиш Бога, але тому, що ти віриш, що Бог тебе любить.

— Біжи до Євангелії. Не відмовляйся від зустрічі з Богом.

ЗАДУМ БОГА ОТЦЯ У СВІТІ

Той, що бажає вповні жити своєю вірою, не може допустити, щоб вона була обмежена вузькими границями деяких релігійних практик, виконанням головніших приписів морального закону. Він хоче, щоб його віра осягнула міру зрілості, даючи значення його існуванню, навіть в найменших подробицях, як також існуванню людства й всесвіту.

Він прагне жити своєю релігією (релігія означає: злука людини і світу з Богом) у всім своїм житті, стрічаючи Христа скрізь і завжди, навіть в центрі того конкретного існування, де він є « посланий » не як у пастку, але на зустріч з Любов'ю в кожній хвилині.

Щоб дійти до такого життя віри, тій людині треба бачити в новий спосіб своє життя, життя своїх братів і свого середовища; а це нове бачення у вірі й надії вимагає відповіді любові. Та людина має відкрити « задум Отця у світі », « правдиві розміри подій », і вправлятися у « перевірці життя ».

Дозволяємо собі переписати тут центральну сторінку з книги « МОЛИТВИ », без якої інші сторінки не мали б глузду, бо погляд у вірі на світ, що його ця молитва хоче висловити, освітлює щоденну дійсність у її основній правді.

Тільки той, хто щодня намагається при-

вднатись до того Божого погляду на життя, перейде через зовнішній вигляд речей і увійде у величаву « Святу Історію » Людства та Всесвіту ».

Господи, я хотів би підвестись дуже високо:

Вище від мого міста... Вище від світу... Вище від часу...

Я хотів би очистити мій погляд і позичити від Тебе твоїх очей.

Тоді я бачив би світ, людство, історію, так як їх бачить Отець.

Я бачив би у тім чудовім перемінненні матерії, у тім вічнім кипінні життя — Твоє велике Тіло, що народжується під подувом Духа.

Я бачив би гарну, вічну ідею любови твого Отця, котра поступово здійснюється: Все вібрати в Тобі, небесні і земні речі.

І я бачив би, що, нині як і вчора, найменші подробиці беруть у цьому участь: Кожна людина на своїм місці; кожне угруповання; кожний предмет.

Я бачив би ту фабрику і те кіно; — дискусію спільного договору й прокладення нового шляху...

Я бачив би нову ціну хліба і гурток юнаків, що йде на забаву; дитину, що родиться, і старушку, що вмирає...

Я бачив би найменшу частинку матерії й найменше тріпотіння життя, любов і ненависть, гріх і ласку, що беруть у цьому участь.

Захоплений, я зрозумів би, що переді мною розгортається Велика Авантюра Любови, що почалась на світанку всесвіту; — Свята Історія, котра, за обіцянкою, не закінчиться, хіба тільки у славі по воскресінню тіла, тоді, Ти станеш перед Отцем і скажеш: « Все здійснене: я — Початок і Кінець ».

Я зрозумів би, що все є злучене, що все є самотнім

рухом, всього людства і всього всесвіту, прямуючим до Тройці, в Тобі й через Тебе, Господи, Ісусе.

Я зрозумів би, що ніщо з речей, з осіб, з подій не є незначне, байдуже, нерелігійне, але все є святе й в своїх початках від Бога, і що все має бути посвячене людиною, піднесеною до Божих висот.

Я зрозумів би, що моє життя, непомітне дихання у тім Великім Тілі, є кінечним скарбом у задумах Отця.

Тоді, ставши на коліна, я подивляв би, Господи, тайну цього світу, котрий, не зважаючи на незліченні і страшні невдачі гріха, є довгим силкуванням любови до Вічної Любови.

Я хотів би, Господи, підвестись дуже високо; — вище від мого міста; — вище від світу; — вище від часу.

Я хотів би очистити мій погляд і позичити в Тебе твої очі.

ПРАВДИВІ РОЗМІРИ ПОДІЙ

Як життя світу, так і кожна подія, що є тільки частиною того життя, має в собі глибоке значення.

Тільки християнин, що має віру, може відкрити те значення; але треба жити, вправлятися в тій вірі й бути готовим виконувати її вимоги.

— Я не уважав! — Минеться! — Що ж зробиш: так має бути! — Так мало статись! — Така вже доля!...

Ти не маєш права вживати таких висловів. Ти блудиш. Ніщо з того, що є й що стається, не є банальне, безвартісне. Новий світ будується. Всесвіт був хаосом, безладним, і ось він став великим будівництвом: це розвивається Царство Отця. Люди були розділені, розпорошені, а ось стають вони одним Тілом: це містичний Христос, котрий росте!

Подія — це одна з хвилин тої великої історії.

— Найменший камінчик, манюсінський листочок трави є дорогоцінні, бо Бог є присутній в них своєю дією. Найменша частинка життя є неоцінима, бо воно переповнене всією тайною Христа.

— Важливість події не походить від її ширини та блиску її «поверхні» людської, але від її безмежної глибини.

— Твоїм щоденним, щохвилинним хлібом є подія. В Євхаристії Ісус запрошує тебе з'єднатись в Ним через

його Тіло; в Євангелії — з його Словом; у події — з його Діяльністю.

— Прислухайсь до події: вона шептатиме тобі, чого бажає від тебе Господь.

— *В події Бог викладає тобі своє Євангеліє мовою життя.*

— Якщо глибина події є безмежна, її ширина безкрайна, так як людство, бо найменша подія досягає і вражає всіх людей, твоїх братів, без обмежености часу і простору.

— Відповідаючи події ти давш у застав щастя або нещастя цілого людства.

Подія — це заклик людей, знак людей, запрошення людей; — вона також: заклик Бога, знак Бога, запрошення Бога.

Уважаючи на подію, ти уважавш на людей і на Бога.

Твою присутністю в події ти ставш на розпорядження людей і Бога.

Твою діяльністю в події ти давш людям і Богові відповідь любови в житті.

— Якщо ти не є міцно злучений з людьми та з Ісусом Христом, якщо твоя діяльність не є пересякнена безмежною дієвістю Божою, це тому, що ти не злучуєшся з Богом у події; може навіть тому, що ти не бачиш « тайни під подією ».

Щоб ти відповів вповні по-християнському, треба щоб ти почав управлятись бачити подію у світлі віри.

ПЕРЕВІРКА ЖИТТЯ

Той, що два рази в тиждень, і навіть що вечора (1), сам або з родиною, якщо одружений, перевірює своє життя у світлі віри, може бути упевнений, що поступово дійде до правдивого зрілого християнського життя.

— Як людина, ти не живеш уповні твоїм життям (2).

Як християнин, скільки твоїх звернень до Христа, розсіяних або заінтересованих — « Господи, офірую Тобі те, що я зробив; Господи, допоможи мені... » (здійснити те, що я рішив...) — не становлять правдивого життя у вірі.

— Якщо хочеш відкрити твоє життя у світлі віри, оцінити і зорганізувати його у мирі та надприродній дійсності Надії, жити його в злуці з Ісусом Христом і твоїми братами у Любові, треба, щоб ти щодня перевірявав його в іншому світлі, як світло людських успіхів і досягнень.

— Спортсмен вправляється. — Робітник і технік вивчає ремесло. — Мистець багато вправ виконує, щоб дійти до найкращого твору... Невжеж не слід тобі поводитися так само, щоб жити правдивим християнським життям?

— *Перевірка життя* не є: іспитом совісти (3), —

(1) І, якщо можливо, писемно; так вимагається в Католицькій Акції від юнаків.

(2) Диви розділ « Жити своє життя »; « Роздумувати і рішення — це бути людиною ».

(3) Іспит совісти — це погляд звернений на совість, щоб змирити моральну вартість наших вчинків. Перевірка життя — це погляд на життя щоб подивляти І.Хр., котрий у нім нас спонукує.

контролею твоїх постанов, — вправою « уваги », — за-
собом уособлення твоїх вчинків... а є: — *новим погля-
дом і сприйманням твого життя, відмінним від погляду
твоїх змислів чи розуму; це погляд і сприймання у вірі* (4).

— Якщо твоє серце замкнене, ти можеш приступати
до Пресвятої Євхаристії й не досягнути приязні Ісуса
Христа; — ти можеш читати Євангелію й не чути слів
Ісуса Христа; — ти можеш перевірювати твоє життя
й не бачити Ісуса Христа, що тебе запрошує.

Раніше ніж почнеш переглядати твоє життя, проси
Бога, щоб очистив твій погляд, щоб дав тобі свої очі.

— Астроном не обсервує всесвіт за одним разом, а
обмежується до маленької частини неба.

Вчений у своїм мікроскопі ізолює бактерії, щоб їх
пізнати.

Якщо ти хочеш мати успіхи, зосередь твій погляд на
частини твого життя.

— Нині ти стрінув Михайла. Що Христос хотів від
тебе у вашім стисненні рук?

Ти увійшов до автобуса. Що очікував Христос від
тебе і від тих людей зібраних там через кілька хвилин?

Ти перечитав таку-то новину в газеті. Що сказав
тобі Христос у тім проміжку життя?

При кінці твоїх годин праці пропонують тобі додат-
кові години. Як реагують твої товариші? Через них і
через ту подію який знак робить тобі Ісус Христос?

...твоя сусідка сказала... в твоїй футбольній команді
внеділю... у радіо кілька хвилин тому... профспілка...
хлопець пекаря... вчора в хаті, що стоїть перед твоєю
хатою... на прогулянці внеділю... і т.д., і т.д.

(4) Диви розділ « Людина короткозора... ». Отож перевірка
життя не ставиться на рівні людського роздумування, а на рівні
християнської контемпліяції. Перевірка життя рівняється до роз-
важання в аскетичному житті.

— *Подія має бути першим предметом твоєї перевірки життя*; вона є першим місцем, в котрім Ісус Христос запрошує тебе до співпраці з ним; місцем, в котрім ти маєш приднатись до Нього, питати Його і зобов'язатись до виконання Його бажання щодо тебе і твоїх братів.

— Кожна любов починається безкорисливим спогляданням. Отож перед якоюсь подією ти починай поклонятися Ісусу Христу, що живе в твоїм житті й у житті Світу.

— *Через подію Бог дає тобі знак. Треба, щоб ти відкрив наміри Господа щодо тебе та твого середовища.*

— Щоб зрозуміти чужинця, треба засвоїти собі його мову, зрозуміти його ментальність, його спосіб життя.

Щоб зрозуміти знаки Божі у твоїм житті й у житті світу, засвій собі думки, слова, життя Ісуса Христа.

Щоб дійти до правдивих перевірок життя, роздумуй постійно над Євангелією (5).

— Не завсіди ти зрозумієш, що Бог хоче від тебе, бо його голос деколи не перейде через людську тупоумність та через тягар гріха. Проси прощення і, у темноті Віри, кланяйся Йому та молись.

— *В Євангелії Бог говорить до тебе і чекає на твою відповідь.*

У житті Він звертається до тебе і запрошує до діалогу.

Твоя перевірка життя має перейти в молитву:

в молитву-поклін: це чудесне, Господи!

в молитву-подяку: дякую, Господи!

в молитву-каяття: прости, Господи!

в молитву-просьбу: вчини, Господи!

— Якщо Бог говорить тобі через подію, це на те, щоб запрошувати тебе до діяльності з Ним.

(5) Диви розділ «Бог говорить через Ісуса Христа».

— Через перевірку життя діяльність для тебе вже не буде застосуванням людських технік, розшуком «засобів» апостоляту, але відповіддю, у вирі життя, на Божі бажання.

— Треба послухатись Бога через подію.

— Якщо ти вірно перевірюватимеш твоє життя: — відкривш не тільки Христа історичного, але також Цілого Христа, якого велике Містичне Тіло росте в людській історії; — вкладеш твоє життя у цілість задуму, що Отець має про Світ; — будеш жити життям Христа, злучуючись у події, з його Тайнами, що розгортаються й здійснюються в часі; — вправлятимешся в готовості за допомогою постійного розшуку Божого бажання щодо тебе; — увійдеш з братами, через діяльність, у здійснювання творчого і спасительного задуму.

...Тоді щодня все більше ставатимеш *Християнином-зрілим*.

ПЕРЕВІРЯТИ СВОЄ ЖИТТЯ В ГУРТІ

Людина не є самотня, а живе « в людстві »; християнин ще менше самотній, бо живе і розвивається « у Церкві ». Той, хто живе тим братерством в гурті, здійснює бажання Отця, котрий хоче бачити своїх синів злучених в одній родині. Отож особиста перевірка життя має кінчатись перевіркою життя в спільності, головню якщо гурт, як ось Католицька Акція, є уповноважений офіційно в місії для якогось середовища.

— Твоя спільна перевірка життя ставиться на лінії твоєї особистої перевірки, але вона розцвітається взаємною відповідальністю членів та й спільною відповідальністю за якесь середовище.

— Спільна перевірка життя не є: зустріч воратарок, що оповідають собі події життя; — судова установа, щоб судити інших; — спільний перегляд виконаної праці; взаємна перевірка постанов... А є: *спільним розгляданням, у світлі віри, одної події, що відбувається в середовищі, в котрім один член спільности працює.*

— Тому що кожна подія є Божим запрошенням, перевірка тої події має довести до відповіді діяльністю: відповідь особиста, відповідь спільности, відповідь середовища (1).

(1) Не тільки діяти, але й інших привести до дії.

— Якщо хочете стрінути Бога, треба вам приготувитись до стрічі. Кожна перевірка життя ґрунтується на скупченні, має родитись в покірливій благальній молитві і завершитись у подяці.

— Перед якоюсь подією *перевір найперше твоє ставлення, і щойно відтак ставлення твого середовища.*

Перед твоїм зобов'язанням супроти дії, не гайнуй часу на вияснювання, а ще менше на виправдування, але *відразу перевір твоє християнське ставлення щодо того твого зобов'язання.*

— Ти кажеш: « Це не дає мені нічого ». Воно не дає тобі нічого, бо й ти не дав нічого. Не приходи, щоб одержувати, але щоб давати.

— Не будь ні мовчазним, ні балакуном, а говори стільки, скільки треба, щоб дати себе нести іншим; і слухай інших, щоб знайти потрібні овочі та щоб злучитися з іншими.

— Якщо хочете, щоб ваша спільна перевірка життя була успішна, треба щоб ваша особиста перевірка стала постійною реакцією у вашім особистім житті.

— Церква офіційно уповноважнює й зобов'язує гуртки Католицької Акції до продовження євангельської місії Ісуса Христа. Якщо береш участь в однім із тих « Рухів », *ти і твої брати представляєте Церкву у вашому середовищі, а ваше середовище — у Церкві.* У вашім гуртку Святий Дух на особливий лад є присутній, щоб вам допомагати пізнати бажання Отця щодо вас та вашого середовища.

— Перевірка життя в гурті — це місце дане Провидінням для зустрічі життя твого середовища з Церквою.

— Священики потребують перевірки життя мирян, щоб здійснити своє посередництво.

— У вашій спільній перевірці життя починайте від признання багатств середовища: природна діяльність осіб, братерство, бажання справедливості... те все, що, збережене перед людськими очима, є діяльністю Бога, котрий творчо діє у світі. *Так буде у вас менша спокуса розгортати вашу діяльність, а буде більше готовости до співпраці з Господом.*

— Ти не можеш вдовольнитися тим, щоб *бачити* подію у світлі віри, *признати* її, як знак Божий, *діяти* у відповідь Йому; треба, щоб ти у твоїм середовищі помагав твоїм братам перевірювати їхнє життя, бо також і вони запрошені Господом до серця події.

— Чим більша буде духовна прозорість групи, тим глибше відчуватиметься відповідальність за середовище через перевірку життя, і тим більші будуть можливості успіху Божого Об'явлення між твоїми братами; бо Господь є близько них, є у їх житті, але треба світла Віри і сили Любови, щоб вони признали Його та йшли за Ним.

МОЛИТИСЬ — ЦЕ СТАТИ НА РОЗПОРЯДЖЕННЯ БОГА

Між людьми, які не моляться, або мало чи зле моляться, є такі, що не вірять в молитву і думають, що інші зайняття корисніші й більше потрібні мають займати нас; є такі, що приписують молитві чарівницьку силу і «вживають» її, щоб дійти до вдоволення всіх їх бажань, навіть найбільш матеріальних; вкінці є й такі, що хотіли б добре молитись, але виглядає їм, що не можуть або що не вміють. У всіх тих випадках здається, що не розуміється молитви у її правдивому змислі, тобто у змислі Віри. Людина, пересякнена бажанням успіху своєї молитви — деколи мимо своєї волі — оцінює молитву у світлі людської користі, і так засуджує себе на незрозуміння молитви, а ще більше на неможливість жити своє життя у справжній постійній молитві.

А такі наш світ модерний невідкладно потребує, щоб люди техніки були також людьми молитви, адорації, бо інакше техніка їх ув'язнить і розтрощить.

— Ти не кажеш: «Вже непотрібно виявляти мою любов моїй жінці... вона ж знає, що я люблю її». То й не кажи: «Мені неспрібно говорити Богові; Він знає, що я люблю Його».

— Ти не кажеш: «В мене нема вже часу побути ані

одної хвилинки з моєю жінкою, поговорити з нею, поцілувати її... Це не має значення; я ж для неї працюю». — То й не кажи: «В мене нема часу на молитву; але це — ніщо: я жертвую мою працю, а праця — це молитва.

Любов вимагає безкорисливо перебувати з любленим. Якщо ти любиш, ти муши знайти час, щоб виявити твою любов.

— Молитись — це затриматись; це давати свій час Богові щодня, щотижня.

В наших часах неділя стала днем, що зберігається для себе, стала днем для нас. Забулось, що це день призначений Богові.

— Наречена, що одержує чим раз менше листів від нареченого, розуміє, що її любов у небезпеці.

Якщо ти більше вже не «листуєшся» з Богом, твоя любов до Нього в небезпеці.

— Якщо ти вже більше не молишся, ти вже не будеш признавати ні чути Ісуса Христа у твоїм житті; бо, щоб Його бачити і чути, треба дивитись на Нього, слухати Його у щоденних зустрічах з Ним.

— Молитись — це, в першій мірі, звертатись до Бога. Якщо ти вже більше не молишся, ти звернешся до себе самого.

— Молитись — це встановлювати зв'язок з Богом. Якщо ти вже більше не молишся, станеш самотнім; а (тому) що людині потрібно якогось Бога, ти вибереш собі себе самого за Бога.

— *Якщо ти живеш далеко від Бога, поступово дійдеш до такого висновку: мені живеться добре без Нього.*

А якщо ти житимеш без Нього, мало-помалу ти забудеш Його.

А якщо ти забудеш Його, повіриш, що Він не існує.

— Той, хто завсіди старається одержати щось від того, котрого любить, не є закоханий, а торгівець. — Твоя молитва дуже часто є «торгівлею» з Богом... ти хочеш, щоб вона принесла тобі «зиск».

— *Дуже часто, може й надуже, молитись для тебе означає просити. А молитись — це, перш за все, стати безкорисливо перед Богом: «Отче, Ти що є на небесах, нехай святиться ім'я твоє».*

— Дуже часто для тебе молитись — це одержувати. А молитись — це також давати, жертвувати. Жертвувати життя світу, своє життя, себе самого.

— Якщо ти не стараєшся одержати «щось» в молитві, принаймні хочеш відчутти якесь вдоволення. А часто, розчарований, ти залишаєш всяке зусилля: «це не доводить ні до чого», — «мені здається, що говорю до нікого», — «я не відчуваю нічого»...

За винятком окремої ласки, ти не можеш відчувати чогось в молитві; а молитись — це стати в присутності, це сконтактуватись з Кимсь, що не підупадає під наші змисли.

Ти не зможеш достовірно молитись, доки будеш очікувати якоїсь насолоди від молитви.

— Молитись — це, дуже часто, вгодитись відчувати невдачу перед Богом.

— Коли ти: знесилений втому, — обтяжений відповідальностями і турботами, — зайнятий до краю працею, — роздратований вимогами інших... приневоль себе затриматись і подайся до великої димісії перед Богом; — прийми людську безплідність перед Ним; «трать твій час» безкорисливо у Його присутності.

Така твоя поведінка — це акт віри, адорації й любови, що є основою молитви.

— *Треба хотіти молитись; а хотіти молитись — це вже молитва.*

Пробуй бути присутнім перед Богом, пробуй ще, весь той час, що ти призначив на молитву, і ніколи не кажи: «я не можу молитись», — «я не вмю молитись»... бо безнастанно пробувати молитись — це вже молитва.

— Не уявляй собі надавичайних умов для молитви. Не кажи: «якби я мав час!» — «якби я не мав турбот!» — «якби я міг бути на самоті!»

Певно, ти маєш старатись знайти найкращі зовнішні умови; але навіть якби ти був у найдальшій пустині, у найглибшій тиші... головна перепона і далі існувала б: ти і цілий світ ідей, образів, почуттів, пристрастей... що є у тобі.

— Ти неухважний у твоїх молитвах? Це не повинно тебе дивувати, бо цілковите зосередження — виімкове. Не трать сили на «прогнання» твоїх неухважностей: вони повернуться знову. Натомість приглянься їм добре, і які б вони не були — тяжкі турботи, дурниці, чи навіть мерзени підлоти — жертвуй їх Богові, просячи.

— Не має великої ваги твоє теперішнє становище, твій стан. Бог чекає на тебе. *Ніхто й ніколи не є звільнений, ні виключений із молитви.*

— Що сказав би ти про любов, вияви якої залежали б: від доброго травлення шлунка; від стану чутливості; від численних успіхів або невдач людських, якими посіяне життя?

Щоб твоя молитва не залежала від твоїх настроїв, але була нормальна й постійна.

Бог є завжди присутній, завжди люблячий, і завжди чекає на тебе.

— Пропонуй кільком артистам виконати той самий твір: їх твори будуть дуже відмінні.

Обсервуй кілька родин: вияви їхньої любови є різні.

Так і молитви різні й відмінні, бо залежать від культури, віку, вдачі. Не легковаж жодної: всі вони є вартісні як засоби; але не забувай їх цілі.

— Ти грішиш цілим твоїм єством. — Ти любиш цілим твоїм єством. — Треба, щоб ти також молився цілим твоїм єством... Нехай молиться твоє тіло, нехай молиться твоя душа, але шануй ієрархію вартостей (1) і не відокремлюй жесту тіла від духа.

— Діти тої самої родини не можуть зробити кращої приємності батькам, як коли збираються, щоб справляти їх іменини чи уродини.

Також спільна молитва і літургічна (публічна молитва Церкви) не є довільна, але нормальний вияв почуттів синів Божих, злучених і напрямлених до того самого призначення любови.

— *В міру того, як поглиблюється любов, чим раз менше потребується жестів і слів, щоб висловитись, але чим раз більше потребується мовчанки.*

Також і твоя молитва спроститься. Не думай, що твоя молитва не буде глибока, якщо ти не маєш охоти говорити; навпаки, твоя молитва стане кращою, якщо буде в тебе що раз то більше охоти тільки «дивитись», тільки любити в мовчанці.

— Часто жалієшся, що тебе не вислухано.

Ти перемінюєш ролі. Ти хочеш від Бога: щоб Він чинив твою волю, щоб Він виконав твоїй плян, щоб Він став на твою службу, тобі на послуги.

Молитись, натомість, має цілком протилежне значення, а саме: просити у Бога, щоб чинити його волю, щоб виконати його задум, щоб усіма своїми силами стати на його послугу, на його службу.

(1) Диви розділ «Людина на ногах».

— Ти не мавш твоєю молитвою силкуватись перемінити Бога, приказувати Йому; а перемінити себе самого, підпорядкуватись Йому, стати на Його службу.

— Якщо хочеш почути музику із твого радіо, треба ввімкнути його, потім наставити на відповідні хвили.

Якщо хочеш увійти в контакт з Богом, треба молитись, тобто стати на його розпорядження, і дати Йому змогу передати тобі ласку і любов.

— Нема чогось надто гарного й цінного, щоб дати в подарунок тим, яких справді любить. Бог-Отець, тому що його любов є безмежна, не може обмежити свій подарунок до матеріальних речей. Він дав безмежний подарунок: самого себе.

І тому ти не можеш просити у Бога, щоб виграти на лотерії, щоб перейти на іспитах, щоб одержати підвишку платні..., хіба лише за умовою: «Якщо Ти, Господи, вважаєш, що я більше любитиму Тебе і моїх братів-людей».

— Май довір'я. Завжди май довір'я. Ти знавш, що Отець не може не хотіти твого добра. Ти знавш, що, якщо Він не вислухає твої молитви, бо не вийшло б добро з цього, таки його Любов відповість на неї в інший спосіб.

— *Бог потребує твої молитви. Він не може дати, якщо ти не просиш Його, бо Він безмежно шанує твою свободу.*

Це Він, що безнастанно в тишині благає тебе. Задовольни його любов.

— Ти можеш помножити людську любов на землі. Ти можеш перемінити світ від верху до низу. Але це не послужить ні на що, якщо ти не молишся, бо молитись: це дозволити, щоб Воля Божа поступово запанувала в тобі, на місці твоєї волі; це дозволити, щоб Лю-

бов Божа проникнула тебе, замість твоєї любови; це ввести через тебе між людей задум Отця і Його Любов.

— *Молитва, постійна і щира, неодмінно запевнить добрі наслідки для твого життя і цілого Світу.*

СПОВІДЬ — ТАЙНА ПОКАЯННЯ

Якби сповідь не існувала, треба б її вигадати... І люди, слідом за Господом, видумали її, але на своєму рівні. В Америці в деяких фабриках, щоб покращити продуктивність, дали «світських сповідників» на послугу робітникам: хто хоче визволитись із своїх клопотів чи провин, звіряється тій людині.

А чим є марксистська «самокритика», як не зізнанням, перед усіма, своїх провин, щоб одержати прощення? Також багато листів довірних є часто «сповідями» та пошукуванням «духового провідника». Вкінці, є чим раз більше людей, які не хочуть клякнути перед священиком — представником Бога, — а сідають собі спокійно на фотель психоаналіста.

Серце кожної людини кишить численними пристрастями і є захованим вмістилищем незліченних провин. Чи людина хоче, чи ні, вона мусить відчувати це. Якщо вона заперечує існування Бога, все таки не може заперечити і знищити зло; а якщо не хоче бачити в цій моральну проблему, ризкує дійти до психічного розкладу. Чим більше людина відступить від священика, тим більше потребуватиме психіатра; але психіатр не принесе їй правдивого миру, того, що Ісус Христос нам дав: «Я даю вам мир, але не так, як дав світ».

Християнинові грозять дві небезпеки у його наставленні до Сповіді: в його очах вона або

знецінена, зведена до застарілого обряду, до которого він приступав деколи, спонуканий залишком зовнішньої лояльності; або він признав потребу, із неясної боязні та щоб повернути собі мир єдино людський. В однім і другім випадку такий християнин стратив глибоке значення Сповіді, знижуючи її на ступінь людського жесту, замість бачити в ній — через Віру і творчий знак Тайни — зустріч з Ісусом Христом Спасителем.

— Коли йдеш сповідатись, ти перш усього міркуєш:
— «Що я йому скажу?» Потім: — «Що він буде думати?» Вкінці: — «Що він мені скаже?»

Натомість перш усього слід тобі ось як міркувати:
— «Кого я йду стрічати? Що я одержу?»

— Надаєш багато ваги гріхам, які «давеш», а дуже мало — Любові, яка тобі є дана.

— Якщо Ісус Христос прийшов на світ, терпів, помер і воскрес, це було головно мірою щоб подолати гріх.

Коли ти сповідався, приймаєш Тайну Покаяння, а приймати Тайну Покаяння — це зустрічати Ісуса Христа і злучитись з Ним у таїнстві його смерти та його воскресіння.

— *Через первородний гріх люди відлучились від Бога і поділились між собою.*

Через хрещення вони злучуються з Ісусом Спасителем і, у Ним, стають знову синами Отця і братами між собою.

Кожного разу, як ти приймаєш Тайну Покаяння, ти злучуєшся з Ісусом Христом, «прогартовуючись» знову у твоєму хрещенні, відновляючи так, чи посилюючи, зв'язки перервані чи ослаблені в твоїм Отцем, з твоїми братами.

— Щоб встати в ліжка, треба щодня відновляти своє зусилля. Щоб працювати, мусиш щодня брати твоє знаряддя. Щоб любити, мусиш щодня себе жертвувати.

Твоє відкинення гріха і твоє прив'язання до Ісуса Христа не є, на жаль, остаточні: треба тобі часто повертати через Тайну Покаяння до джерел твого хрещення, щоб відновляти твій вибір.

— Нащо мені сповідатись? та ж знову впаду в ті самі гріхи!...

Якраз задля того тобі й треба сповідатись, бо приймати Тайну Покаяння — це набувати всю переможну наснагу Воскресіння.

« Але я її знівечу... » — Ні, бо, якщо ти знову впадеш, то принаймні це станеться як підносишся вгору.

— Ісус Христос своєю смертю придбав тобі прощення твоїх гріхів; отож ти не мавш його здобувати, але прийняти.

— Батько блудного сина очікував цього свого сина, щоб простити йому. Але треба було, щоб той син вернувся.

Бог потребує тебе, щоб внести своє спасіння в твоє серце й у світ.

— Кожний одержує стільки любови, скільки його серце може вмістити. Кожний одержує стільки ласки, скільки його душа може прийняти. — Те саме безмежне спасіння є готове для всіх, але міра участі в нім залежить від настроєння й волі кожного.

— Чим більше визнаєш себе грішником; чим більше будеш уболівати над твоїми недоліками любови; чим більше будеш відчувати спрагу прощення... тим більше спасіння одержиш.

— Як же ти можеш шукати іншої розв'язки твоєї проблеми з математики, якщо ти раніше не розпізнав, що ти зблудив?

Як же ти хочеш навернутись, якщо ти не пізнав, що ти зблудив дорогу? — Ісус Христос уже взяв твої гріхи на свій хрест. Але, тому що ти вільний, нині ти добровільно мавш їх дати Йому.

— Твої гріхи мають переходити перед очами твоєї совісти, мають бути признані, прийняті, щоб було можливо їх подарувати Христові Спасителеві.

— *Сповідь* — це таїнственный обмін: ти даєш усі твої гріхи Ісусові Христові; Він дає тобі усе своє спасіння.

— Якщо ти щороку не перевіряєш твого бюджету, буде тобі тяжко знайти твої помилки.

Якщо ти іспитуєш твою совість тільки раз у рік, не знайдеш усіх твоїх провин.

— Деякі особи, тому що не є делікатні, не подобаються іншим і про це не зоглядаються.

Якщо ти не бачиш твоїх провин, це тому, що не вважавш, а головню тому, що твоя любов не є глибока і прониклива.

Якщо хочеш як слід робити добрий іспит совісти, стань, перше, у присутності Бога, а потім у себе самого.

Гидкість гріха мірється у відношенні до Бога, а не до тебе.

— Тільки застосовуючи серйозно перевірку життя (1), ти зможеш краще пізнати себе. Відкриваючи запрошення Ісуса Христа у твоїм житті, ти ясніше побачиш твої відмови від тих запрошень.

— Ти відмічаєш те, що злого накоїв. Але й шукай за тим, що доброго ти не вчинив.

— *Чим більше ти будеш любити, тим більше відкриєш твоїх недоліків у любові.*

(1) Диви розділ «Перевірка життя».

— Гріх — це розрив з Богом, а також і з твоїми братами в Церкві. — Твій поворот не може бути тайним у твоїм серці, але публічним приступом і помирнням з Церквою.

— Ти не сповідався тільки Богові, але й Святим та братам; священник, є заступником Ісуса Христа і свідком Церковної спільности.

— Невже ж ти відкинув би скарб, тому що тобі не подобається рука, котра тобі його подає? — Особа священника не має значення: але він у своїх руках тримає смерть і воскресіння Христа.

— Тобі дозволено вибирати собі сповідника; але не маєш права перескочити ані одної сповіді, тому що священник тебе залякує або не подобається тобі.

— В Церкві добро або зло з серця одного з її членів відбивається по цілім тілі.

Приймаючи Тайну Покаяння ти даєш усім твоїм братам новий приплив сил чистоти й любови.

— Ті, що живуть довкола тебе, перші відчують ті нові сили, які ти одержав від Сповіді. Ти передаєш їм Христа Спасителя.

— Чим більше ти будеш злучений з твоїм середовищем через уважливість, знання і любов... тим більше зможеш, через Тайну Покути, нести гріхи цього середовища Христові... і тим більше зможеш нести твоєму середовищу спасіння Христа.

— Якщо ти борешся проти браку справедливости у світі праці, — любови в родинях, — братерства в парохії, — миру в світі... Якщо ти борешся проти невістачальної платні, проти халуп, анальфбетизму, голоду у світі... не забувай, що всі ті лиха є оwoчем гріха, і

що кожний гріх, щоб був знищений, потребує Відкуплення.

— Якщо сповідався і не борешся проти гріха в тобі та на світі, ти не подолавш зла; якщо борешся проти зла в тобі й на світі, а не сповідався, ти не досягнеш перемоги...

Єдиний засіб, що має певні й дійсні можливості подолати гріх, це — боротись усіма силами, але приймаючи до себе — через Тайну Покаяння — Ісуса Христа, єдиного переможця зла.

НІКОЛИ НЕ ЗНЕВІРЯТИСЯ

Що відбирає відвагу людям, котрі боряться проти гріха? Чи те, що вони примушені боротись з труднощами і, дивлячись на ту боротьбу людським оком, не мають ніякої надії перемогти? Чи те, що несподівано знаходяться переможеними, а міркували, нібито, нарешті, перемога уже в їхніх руках? В однім і другім випадку люди забувають про всемогутність Бога та його Любов.

Зневіра — це серйозна шкода для нашого життя; бо вона відбирає нам сили, час, і, тому що в правдивим браком довір'я, віддаляє нас від Бога, самотнього нашого спасителя.

Християнин не може мати жодної дійсної причини для зневіри.

— Тобі скучно й непокоїшся; — ти « переживуєш жалі й каяття »; — ти « кидаєш все ».

Ти більше не віриш у зусилля: « Навіщо боротись? » — « Я ніколи не зможу досягнути... » — « Я не бачу жодного поступу... » Зневіра сковує тебе, паралізує тебе. Вже не ти керуєш твоїм життям. Перестав жити.

Ти зневірений? А це тому, що ти мав довір'я тільки до себе і на себе, а тепер пізнаєш з болем, що не можеш розраховувати на себе. Якщо ти будеш мати довір'я до Бога, жалітимеш за твою провину, однак не будеш зневірятися: бо Божя могутність і любов до тебе є однакові після твоєї провини, як і перед нею.

Зневіра є завжди доказом завеликого довір'я до себе, до своїх сил, і замало до Бога, до його сили й любови.

— Не силкуйся штучно уникати свої труднощі, свої лихі привички, свої несподівані гріхи.

« Якби я міг був не зробити цього! » — « Якби було можна повернутись назад! » — « Якби я міг починати знову! » — « Це не нормальна річ, щоб я мав стільки труднощів! » — « Це несправедливо! » — « У мене така вдача... що робити?! »

Якщо хочеш подолати гріх, треба тобі, передусім, признати зло, що є в тобі. Не крути, не виправдуй себе, не намагайся ставити греблю, забувати, заперечувати... Таким чином ти його не знищиш. Прийми цю нинішню провину, прийми також і завітнішу спокусу, тиранство тої привички, ті приводи до гріха, котрих ти не можеш оминати. Ісус Христос не прийшов, щоб вирвати нам спокуси, ані щоб знищити можливості грішити, а прийшов, щоб простити нам наші гріхи.

— Зміркуй: навіть святі не були звільнені від боротьби проти зла у них самих. Святий Павло писав до Римлян: « Я не роблю того, що хочу, а те, що ненавижду... Не роблю добра, що хочу, а зло, котрого не хочу... Коли хочу чинити добро, негайно зло стає біля мене. В моїм серці люблюсь Божим законом, але в моїх членах я бачу інший закон, що поборює закон мого духа і робить мене в'язнем закону гріха, що знаходиться в моїх членах. Несчастний я! Хто визволить мене з того тіла, що потягає мене до смерті? » (Рим., 7,15-24).

— Для Бога правдива вартість людини не походить від маленьких її спокус, від малого числа її упадків, чи навіть відсутности тяжкої провини; а походить передусім від повного довір'я до всемогутности Спасителя, від її любови та її волі у постійнім зусиллі.

— Доки в тобі залишається трохи пригнічености, смутку, невизначности душі, твоя віра у прощення Боже не є повна; бо це прощення має принести тобі мир, радість. Коли блудний син вертається додому, його батько хоче, щоб усі забули те, що сталося, і приготував бенкет, *щоб усі раділи*. « В небі є більше радости задля одного грішника, що кається, ніж задля дев'яноста дев'ятох праведних, що тривають у їх праведності ».

— Ісус Христос є строгий супроти гріха, але добрий супроти грішника. Якщо ти — жертва гріха, Господь приходить до тебе, щоб іще більше любити тебе і спасти. Це тайна безмежної любови. Дозволь, щоб Господь тебе « виробляв »: Після твого гріха ти будеш більше злучений з Богом, аніж перед гріхом. Так ото кожна провина є знаком, запрошенням, щоб офіруватись Ісусу Христу Спасителю.

— Ти відчувавш чим раз більшу слабкість, яканебудь спокуса бере верх над тобою; — Ти відкривавш у собі чим раз більше себелюбства, гордості; — Ти ясніше бачиш в своїм житті багаторазовий брак любови, вагання, відмови... *Не зневірюсь, радій: Господь прийшов для тебе*. Якщо ти кинешся в його рамена, Він може, Він хоче тобі простити, спасти тебе.

Бо як хочеш, щоб Він простив тобі, якщо ти не хочеш щоб Він спас тебе? якщо ти не даєшся спасати?

— Не думай здобути душевний спокій за допомогою чим раз то більшої упевнености в собі, з-за свого чесного життя, своєї вигідної чесноти. Така безтурботність була б найгіршою оманю, бо тоді ти не потребував би Господа і ти був би самітний, страшенно самітний і дуже наражений на небезпеки упадків.

« Я не прийшов для праведних, але для грішників ».

— « Я прийшов спасти те, що загинуло ». — « Не здорові потребують лікаря, але хворі »... Це Христові слова.

— Головно не трать відваги і надії а-за упадків у нечистоту. Фізична порожнеча, що вони спричинюють, психічний неспокій, що їх супроводжає, враження всемогутньої тиранії інстинкту вносять заколот у твою оцінку і викривляють твою винуватість. Не ці провини є найтяжчі, а провини проти віри, проти надії, проти любови, справедливости.

— Привичка обмежує твою вільність, отож і твою відповідальність за гріх. Якщо вона паралізує тебе, треба тобі терпеливо й постійно знову здобути твою вільність.

— Пізнання твоєї слабости не зневіряє, якщо водночас ти пізнаєш чим раз краще всемогутність і безмежність Божої Любови.

— *Любов Божя ніколи не залишить тебе; це ти, що не віриш достатньо у неї і відступаєш від неї.*

— Страшна то річ зостатись на землі, коли ти упав; та не менше страшне є сидіти на краю дороги, гадаючи, ніби вже дійшов до мети.

Твої провини мають завести тебе до правди про твою слабість; вони дають тобі нагоду стати дитиною і розпочати нову дорогу, вхопившись за руку Отця.

— « Господь передо мною завжди; тому, що Він у мене по правиці — не захитаюсь... тим-то й радується моє серце, і душа моя весела; і тіло моє спочине безпечно » (Пс. 16).

СЛУЖБА БОЖА В ІСТОРІЇ ЛЮДСТВА

Ніколи наш погляд віри не буде надто широкий ані надмірно глибокий, щоб зрозуміти, що це є Служба Божжа. Але маємо обов'язок робити все, щоб не «звужити» нашого поняття про неї у рамках наших маленьких ідей. Служба Божжа — це тайна Віри. Вона — центр долі нашої та світу. Вона, для християнина — вдине Джерело, з котрого для нього випливає спасіння. У ній Ісус Христос щодня спасає людство та всесвіт.

— Чим є для тебе Служба Божжа? — Довгі хвилини, що тебе нудять? — Традиційна привичка, котрої не заважаєш позбутись? — Мусова «панщина», щоб не тривожити твоєї совісті?... Або: — Нагода для благодійної зупинки, щоб скупчитись і розадумувати? — «Акт побожності», як інші?

Що ти робиш на Службі Божій? — Обсервуєш священика, що є твоїм приятелем, або котрого критикуєш? — Слухаєш і оцінюєш співи, критикуєш або подивляєш перебіг «церемоній»? — Розглядаєш в деталях одяги... присутніх?

Або: ти «розважаєш»? — засвоюєш собі якусь науку із проповіді? — користаєш з нагоди, щоб «помолитися»?

Або ще: розуміючи трохи Службу Божу, бо маєш звичай «бути» на ній: — ти розчарований, тому що не співає такий то священик, бо він «має гарний голос»? — волівши іти до такої то церкви чи каплиці...? — не

«здається тобі, що ти був на Службі Божій», бо...?

Так, на різних ступенях, люди знижують Святу Жертову Служби Божої до рівня самого лише людського обряду, або роблять з неї одну з «побожних практик», щоб кормити свою особисту побожність.

— Ти забувавш відкрити скриньку дорогоцінностей.
— *Ти переходиш мимо суттєвого.*

Ти думаєш, оцінюєш і поводишся, як людина між людськими речами; а в Службі Божій це людина обожествена, *син Божий, яким ти є*, має «*відправляти*» і здійснювати з цілою Церквою центральну подію людської Історії, поворот всього людства до Отця через найбільшу жертву Ісуса Христа, Бого-Чоловіка.

На Службі Божій ти входиш у повноту тайну віри (1).

ВІДКУПЛЕННЯ СВІТУ

Все людство, кожна особа і всесвіт — овочі Божої Любови — не могли мати добрих успіхів та вічно розквітатись у радості, хіба тільки повернувшись до Отця в жесті всецілої любови.

Гріх, як первородний, так і наші особисті, — це відмова створіння віддати себе і всесвіт своєму створителеві. Людина, що живе для себе, а не для Бога (і для інших з любови до Бога), офірує світ сама собі, а не Богові. *Вона робить себе Богом, збиває з дороги світ, вводить в нього нелад, нестійкість, терпіння й смерть* (2).

— Без гріха людина у радості була б офірувала Богові й своє життя й існування Світу. — *Після гріха ця*

(1) Пригадуємо тут те, що ми казали вже в передмові: в цих розділах не маємо наміру дати вичерпне повчання про кожний аргумент, а тільки деякі роздуми про певні вигляди тих аргументів.

(2) Диви розділ «Терпіння — трагічний твір людини».

офіра вимагає відірвання від себе, що став болючою жертвою.

— Вже від початків людина, розкаяна й неспокійна, старається віднайти дорогу Любови, нав'язати знову з Богом перший Завіт-союз, офіруючи Йому жертви, що були істотно недосконалі.

— Одна людина — Адам — спрямував ціле людство і, через нього, Світ увесь до того, щоб відмовитись жити для Бога. Інша людина — Ісус Христос — підписує своєю кров'ю новий Завіт-союз, спрямовуючи ціле людство до життя для Бога.

— Тому що Ісус Христос є Бог, тому що Він є Людина, вібравши в собі всі терпіння, все життя людей, взявши всі їхні гріхи, Він — Спаситель — офірує своєму Отцеві жертву досконалу. Отець приймає цю жертву і, через воскресіння Ісуса Христа, дає довід свого прощення грішному людству. *Тим новим життям, даним знову Ісусові Христові Людство буде жити вічно.* Спасіння це воістину здійснення правдивої пасхи (3) (сповнення), упевнений вхід в « Обіцяну землю » — Небо.

— Ісус Христос, Голова Людства, Брат усіх людей, Голова Таїнственного Тіла, увійшов до неба тріюмфуючи. Через Нього людина злучується знову з Богом; через Нього навіть матерія злучується з Богом; Людство і Всесвіт, крокуючи за Ним, поступають нестримно до воскресіння. Ісус Христос воскреслий заради своєї жертви, є запорукою нашого тріюмфу. Він — дорога: вже ніхто не може зупинити всесвітнього поступу та підйому до Бога усіх створінь.

(3) « Пасха » означає « перехід »: жиди святкували « перехід » через Червоне море, котрий означав визволення з єгипетської неволі. Правдива « пасха » християнина — це його визволення з неволі гріха через Ісуса Христа.

ПОВТОРНА ТАЙНА ОДИНОКОЇ ЖЕРТВИ ІСУСА ХРИСТА

Коли тебе понесла товпа, то це не означав, що йдеш свідомо й добровільно твоєю дорогою.

Ти — вільний, люди — вільні. *Щоб дати їм змогу пристати добровільно до Спасіння, Ісус Христос винайшов засіб, котрим дає свою єдину жертву всім людям усіх часів і місць.*

Тому що Він не міг творити її знову під кривавим видом Голготи, на Останній Вечері, Він установив таїнственный вид, що зветься Служба Божа (4).

— Службою Божою, повторною Тайною Єдиної Жертви Ісуса Христа, Церква, за посередництвом своїх священників, вводить в простір і час, «робить сучасною» жертву Ісуса Христа на Хресті, щоб кожний особисто і всі разом могли:

офірувати її безнастанно Отцеві в дусі богопочитання;

влучитись тісно в нею, офіруючи себе самих, людство і всесвіт;

«присвоїти» собі Відкуплення, придбане Ісусом Христом, приймаючи його тіло, принесене в жертву й воскресле.

ЖЕРТВА ВСЬОГО СТВОРІННЯ

— *На Службі Божій хліб і вино, що їх ти жертвуєш а цілою «Церквою», означають поворот усього створіння до Творця: — пшениця, щоб рости, кормилась землею, вловлювала промені сонця та всіх вір... хлібороб посіяв ту пшеницю, механік сконструював машини... рудокоп ще раніше видобув руду, інженер...*

(4) «Тайна» в християнській вірі має тут значення «вирішеного знаку», символа, що здійснює, що означає; це знак, символ діючий.

Зібрані в тих кількох змелених зернятках і в тих кількох краплинах вина: — всесвіт є присутній у його таємничім зусиллі на шляху до життя: — все людство є присутнє у його надзвичайній праці удосконалення себе й світу.

Цілий всесвіт, все людство, разом, одне залежне від другого, солідарні в просторі й в часі, все створіння є в марші до великої мети, обвантажене всіма гріхами і всіма терпіннями, тріпотливе всім людським життям, радістю, любов'ю.

— *Офіруючи хліб і вино, а й те, що вони собою представляють, ти признаєш, що вся ота матерія, це все життя, головно твоє життя, належать Богові.* Ти відлучуєшся від них, ти жертвуєш їх.

Рука, що простягається в приязному жесті, представляє й зобов'язує ціле тіло й цілу душу.

Уста, що відчиняються до поцілунку, виявляють і зобов'язують цілу любов.

У Службі Божій: ти — рука, уста і серце всього людства; — ти є той, хто дає змогу матерії і цілому всесвіту сказати Творцеві... ось я для Тебе; — ти є той, хто шепче з твоїми братами, і може замість твоїх братів... ось ми перед Тобою, ось наші терпіння, наші зречення, наша любов, все наше життя для Тебе.

— Той, хто більше наповнює чашу присутньої хвилини; — Той, хто глибше проникає матерію духом через щоденну свою працю; — Той, хто розвиває скільки може своє тіло, своє серце, свій дух; — Той, хто побільшує любов, вирощує її, через виховання, дає розквіт новому життю у своїй родині; — Той, хто зобов'язується всіма силами, щоб піднести людство до більшої справедливості, вільності й миру; — Той, хто щодня стає щораз то більше братом людей і речей; — Той, хто менше наповнений собою, більше готовий дарувати себе, може прийняти і вмістити в собі тим більше речей, тим

більше подій, тим більше братів, життя, світу... Тільки той може більше офірувати Христові Посередникові-Спасителеві.

— Спаситель очікує, щоб людина, вільна і любляча, роздрібнювала в часі, вповні злучуючись з нею, ту офіру життя, що Він на хресті в повноті й досконало жертвував Отцеві.

— *В дорозі твого існування ти мавши жити, хвилину за хвилиною, твоїм життям щоденним, як постійною офірою.*

ОСВЯЧЕННЯ

— Твої руки заслабі, щоб донести твою жертву аж до Бога.

Твоє серце не є достатньо чисте, щоб офірувати все, не затримавши нічого собі.

Ти потребуєш того, що Церква вибрала, щоб говорив до Бога, щоб був устами Бога, щоб був видимим Христом у Церкві й у світі.

Ти потребуєш, щоб він сказав над твоєю і над офірою людства: *« Це є моє тіло, це є моя кров »*.

— В Освяченні ти поручавш хліб і вино Ісусові Христові, щоб Він їх обожествив.

Спаситель — устами священика — робить найбільшу переміну: сама суть матерії перемінюється і переходить поріг відкупленого Людства. Хліб і вино стають не тільки людиною, але Людиною-Богом. Через Ісуса воскреслого вони входять у Воскресіння.

З хлібом і вином, життя, котре ти офірував, Людство, котре ти з твоїми братами представляєш, цілий Світ, усе є взяте Ісусом Христом та офіруване, відкуплене і спасене.

— Людина, яка позбавляється якоїсь речі, щоб дарувати її своєму братові, робить жертву.

Той, хто офірує свої гроші, свій час, своє життя, робить ще більшу жертву.

Той, хто офірує все своє життя, робить найбільшу жертву.

А що ти охрещений, мавш безмежний вплив на Отця, бо ти, як член Церкви, мавш надзвичайне право офірувати Йому безконечний скарб: досконалу Жертву його Сина Ісуса.

ПРИЧАСТЯ

— Ти офіруєш Отцеві Жертву Христа, а Отець запрошує тебе до злуки-участі в твоїм Відкупленні, злучуючись з самим твоїм Спасителем, ідючи Його.

— Завдяки Божаристій смерть і воскресіння Христа не є вже лиш подіями минулими, що колись сталися в історії.

Ісус Христос не є вже людиною тільки одної країни, одної раси, одної соціальної класи, одного лише часу в історії. Він сам, як і його жертва, став сучасником кожного з нас.

— Бажання любови — це всеціла злука: розтаяться одне в однім. Ісус Христос постановив бути увесь в усім своїм Відкупленні під видом хліба, щоб ти кормився його Любов'ю і перетворився у Нього.

— Якщо ти приймаєш Ісуса померлого й воскреслого, то це на те, щоб прийняти відкуплення в твої члени, щоб виволитись із гріха, щоб перетворити твоє життя людини в життя сина Божого, в життя Христа... але також, щоб ти ніс відкуплення у ціле твоє середовище, в твою діяльність, в твої зв'язки.

— Ти єдиний і невідступний в тім місці, де ти є, в тім часі, коли ти живеш.

Ісус Христос потребує тебе, щоб дійти до тої частинки матерії й життя, до того клаптика світу, до тої хвилини історії, в котрій ти живеш.

Якщо, причащаючись, ти є активно присутній у всьому житті, в котре ти включився, ти стави щепом Божої любови в тій великій дереві, яким є Світ, ти наново стави устами того чудового тіла Людства, але цим разом, щоб кормити його Вічним Життям, ти є тим, через котрого воно росте, розвивається, стає щораз то більше Тілом Таїнственным Христа.

— Ти не можеш належним чином причащатись: — якщо свідомо й добровільно не стараєшся розвивати все твоє єство; — якщо тяжко прогрішуєшся у твоїх професіональних обов'язках; — якщо ти не хочеш працювати, а живеш тільки в праці інших; — якщо егоїстично відмовляєшся від зобов'язань у боротьбі за справедливість і мир; — якщо не хочеш любити і не даєш життя, яке ти міг би дати; — якщо свідомо відступаєш від деяких твоїх братів... бо коли ти причащаєшся, ти злучуєшся не лише з Тілом Ісуса Христа, але й з цілим його таїнственным тілом, тобто з усіма твоїми братами-людьми, з тими що на землі та в небі, з цілим всесвітом.

— Через Ісуса Христа Відкуплення досягає свій добрий наслідок, але ти ставиш йому перешкоду, бо не влучуєш цілого твого життя в досконалу жертву Спасителя, і не приймаєш цілого Спасителя Ісуса Христа, щоб внести Його в ціле твоє життя.

— *Служба Божа — це таїнственна дія переміни Світу в Ісуса Христа:* — через неї все християнство, ціла Церква в поході потягає вперед за собою всесвіт і людство; — через неї все підноситься до Бога. «Ти мавш влучити твоє життя у всецілу жертву, злучити в найвищому ступні твою діяльність і діяльність людей в діяльністю самого Бога-Чоловіка» (Лєбре).

— Коли все буде завершене; коли людина з Богом доведе все створене до нового завершення; коли Христос буде « увесь в усіх »; коли Його Таїнственне Тіло дійде до « дорослого чоловіка »; коли Відкуплення дане всім і всьому, і Христос уже візьме, з'єднає, присвоїть і напярмить до самотньої правдивої мети... тоді Церква перестане повторяти смерть і воскресення Христа, бо тоді Він сам прийде; *тоді цілий Христос стане перед Отцем із своїми пробитими, але прославленими, руками; тоді почнеться Дія вічної подяки у віднайденій Любові...* і Людство, Всесвіт осягнуть вічну успішність.

БОГОРОДИЦЕ ДІВО, РАДУЙСЯ!

Чому зустріч і знайомство з Пресвятою Богородицею стали тяжкими і незручними деяким нашим сучасникам? Чому інші, натомість, спотворюють свою набожність до неї так, що в усім бачать діяльну її руку, і приписують такій чи іншій практиці силу майже чародійну? Забагато дитячих ідей, сумнівної богослов'ї, наївності заслонюють, і навіть спотворюють, особистість Марії; але також багато сердець захаращених, багато гордих духів між нами не приймають її безконечної могутості в неможливостях.

Марія є в центрі людської історії; Вона провадить вперед Світ мовчазливим з'вднанням своєї непорочної любови з задумом Отця.

— Пресвята Богородиця не є «модерною» в очах багатьох наших сучасників; але нинішній світ потребує Її, щоб Вона пригадала йому ті цінності життя, про які він забуває.

— Кругом тебе люди посміхаються із непорочности, якщо не ставляться з презирством до неї.

Марія не є модерною, бо Вона — непорочна.

Але Марія є свідком духовної родючости непорочности. Силою Святого Духа Вона стала Матір'ю Божою і, у Христі, матір'ю всіх людей.

— Якщо ти злучишся з Святим Духом, поза тілом,

і напевно більше як тілом, ти помножиш на світі життя і любов.

— Щоб упорядкувати і перемінити створіння, щоб спричинитись до поступу людства, є потрібні — міркуєш — наука, техніка... атомна енергія...

А Марія немає: ні блискучих жестів, ні велемовних слів, ні гарячкової діяльності, ні завзятої боротьби, ні крові своєї пролитої...

Але кажучи « так » Богові протягом цілого свого життя, Вона дала Світові Христа і з Ним спасла Світ!

— В епосі електрики, автоматичних машин, міжпланетарних ракет... Марія нагадує тобі безмежну силу чистої жертви, безкорисливої любови, внутрішньої готовости на заклик, мсвчанки.

— « Так » Марії подвійне: згодження на Воплочення, і згодження на Відкуплення.

Тому, що Вона вповні посвячена на службу Царства, тому що Вона вповні чиста, в Ній нічого не протиставиться Воплоченню й Відкупленню.

В серці Людства, яке прямує до свого обожествлення в Христі, Пресвята Діва є діяльною силою в усіх її спроможностях.

— *Слова любови є смішними і безглуздими в устах без любови.*

Вервиця здається тобі біднесенькою, безвартісною молитвою в модерному світі, так багатому на різновидні вирази.

А вервиця — це слова, це розмова любови: дивитись, подивляти, вдивлятися у таїнства Христові, шепотяти ті самі привітання й ті самі просьби до Тієї, що нам дала Ісуса Христа.

— Ти з усіма твоїми сучасниками не маєш рації: *Марія — наймодерніша, Вона — перша з жінок усього світу.*

Вона прийшла на чолі незліченної гущі людей, що йдуть назустріч Богові, якого ми втратили; — Блискучий клинок чистоти людства; — Серце жертвоване Любові; — Повна вільність у « подружжі » людини й Богові... Вона — це перша жінка, що остаточно відновила з Богом Злуку безмежної Любові.

У своїй душі та в своєму тілі Вона є місцем зустрічі природного з надприродним, обмеженого з необмеженим, людини з Богом.

Вона — перше створіння « перетворене », бо перша прийняла вповні стан людини відкупленої, перша стала зразком нової людини, якою ми всі маємо стати.

— *Марія мовчазно підноситься й ступає в Історію, як дійсність нетуземного, а вічного нашого призначення й нашої мети.*

Вона живе в небі своєю душею, серцем, і тілом, — і так Вона увела там трохи нашого тіла і крові, трохи тієї матерії, що також очікує свого внебовзяття.

Вона перша з наших сестер: — вона чекає на нас; — вона потягає вперед Людство; — вона потягає вперед Усесвіт...

— *Ісус Христос, Син Бога, є також Сином жінки з нашого роду.*

Так, завдяки Марії, Він належить до нас; через Неї Він також стає « один з нас ».

— Марія є Мати Бога. — Вона також і твоя Мати.
— Ти мавш за маму Матір Бога.

— Ісус Христос через Марію ввів у триєдину любов серце одної матері з землі.

— Шукай у Євангелії ту « добру » Діву Марію, Матір Ісуса, вірну, скромну і терплячу. Люби Її, молись до Неї.

Але, освітлений вірою дорослої людини, шукай та-

кож за тією « великою » Пресвятою Дівою, Матір'ю Церкви, Матір'ю Таїнственного Тіла Христового, котре подорожує до нового життя у Христі, Матір'ю кожного з нас і цілого Людства.

— З Ісусом Христом, завершуючи його Таїнственне Тіло в цілому Людстві, з Ісусом Христом завершуючи роздавання його Відкуплення протягом цілої Історії... Марія продовжує свою творчу діяльність у Світі. Вірна Обручниця Святого Духа, Вона знаменує своїм вічним « так » найменші ласки свого Сина.

— Жодне життя не може з'явитись, якщо немає Матері, щоб його дала.

Жодна дрібка Божої ласки в тобі не може виникнути без присутності плідної любові Марії.

— Якщо ти борешся в любові за мир, за справедливість, Марія підтримує твої зусилля, бо Вона завжди присутня там, де треба давати життя в Христі.

Якщо ти терпиш задля матеріальної вбогости твоїх братів, задля їх моральних злиднів; якщо ти трудишся, щоб їх визволити, Марія бере участь в твоїм труді, бо, де сторчить хрест, там Вона біля нього стоїть, готова на все, аби лиш у Христі розцвіталось Відкуплення...

— Марія має бути твоєю подругою у твоєму діяльному зобов'язанні супроти братів, бо ти ніколи не пошириш любові і життя без її матірньої діяльності.

— Чому не цінуєш Пресвятої Богородиці, якщо Вона перша спроможна довести до повних успіхів твоє життя в Христі? — Якщо Вона перша спроможна довести і втримати Людство в поступі братньої любові? — Якщо Вона перша спроможна потягнути все створіння до прославлення в Христі?

Ти не цінуєш Її тому, що нині в Історії людей, так

як учора в історії її Сина, Вона мовчить, стає непомітною...

— *Вона мовчить, але Вона є присутня.*

Кажі Їй, щодня, на кожному кроці твого життя, якнайпростіше, якнайсердечніше: «Богородице Діво, радуйся!»

ДОРОГА ЛЮБОВИ ВЕДЕ ДО БОГА ... ЩОБ ЛЮБИТИ СЕРЦЕМ ІСУСА ХРИСТА

Кожна любов, якщо вона справжня, ставить людину на дорогу, котра веде до Бога, бо святий Іван нам каже, що «кожна любов народилась від Бога» (1 Ів., 4,7-8). А якщо на природнім рівні любов уже має в собі обіцянку вічності, вона потребує — щоб увійти в надприродний ступінь — щоб людина свідомо і добровільно відкрила цілком своє серце любові Христа. Таким чином християнин має надзвичайну спроможність, через ласку любови, любити Бога і своїх братів так, як сам Бог любить себе і своїх синів.

— Людина не може бути: голодом без корму, спрагою без напою, питанням без відповіді, любов'ю без любови... Людина, терплячи, шукає за своїм завершенням.

— Коренем твого бажання любити і бути любленим є неповність твоєї істоти, невисначальність. У любові ти шукаєш твого ровквіту, розширення. Але це вічне шукання й бажання повноти валишить тебе незадоволеним, доки ти не сповнишся безмежною Любов'ю: Богом.

У людськім бстві бажання і стремління до любови — це повсякчасне бажання і стремління до Бога.

— Тому, що любов відриває тебе від тебе, вона приближує тебе до Бога, бо в житті кожної людини є тільки два полюси притягання: вона сама або інші й Бог.

— Ти не можеш не бути всеціло звернений до любови, бо споконвіку думає про тебе Любов; а любов викликає, родить любов.

— Ти — думка Божої любови. — *Твоє життя має бути відповіддю любови.*

— Велике об'явлення Ісуса Христа оце: — Бог є Любов; і також, що велика пригода — існування Світу і Людей — це історія любови та кінцевий, успішний наслідок не може бути хіба лиш овочем любови.

— В тобі й в інших справжня любов — це знак присутности Бога, бо Бог є присутній в кожній любові, так як сонце є присутнє в кожнім своїм промені.

— « Любов походить від Бога, і кожний, хто любить, народився від Бога і знає Бога. Той, хто не любить, не знає Бога, бо Бог — Любов... Той, хто перебуває в любові, перебуває в Бозі, а Бог перебуває в нім » (1 Ів., 4,7-8,16).

— Ти можеш іти слідами Бога у Світі, розгадуючи жести правдивої любови. — Ти можеш впровадити Бога між людей, забуваючи про себе, щоб сіяти любов кругом себе. — Ти можеш вести інших до зустрічі з Богом, допомагаючи їм дійсно любити своїх братів.

— *Кожного разу, як ти любиш, стави свідком любови, і мовчазливо сповіщай Ісуса Христа.* Прийде день коли треба буде сказати, що Любов — це Христос.

— Кожний поступ у любові — це завжди поступ на дорозі до Бога.

В житті важні етапи любови — це нагоди дані, щоб приступити до злуки з Христом: шукання юнака за любов'ю; відкриття самопосвяти іншим; приязнь; заручини; одруження; материнство і батьківство; зобов'язання дорослого в боротьбі за кращий світ...

Потім, на тих великих етапах, численні запрошення до дару: відмова дружити з бандою, відмова від флірту, від такої то забави; страйк, роздавання летючок, приклеювання афіші; відповідати на нескінченні питання дитини, направити їй іграшку; це й те в хаті зробити не зважаючи на втому... і цілий час безнастанні запитання Любови, що пропонує жити для любови і з любови.

Ти будеш суджений, чи ти був вірний Богові в щоденній любові.

— Дорога любови приходить від Бога і завжди веде до Бога; але — якщо ти гадаєш, що ти осягнув ціль твоєї любови, — якщо зупинишся на дорозі, — якщо силкуєшся вловити для тебе предмет твоєї любови... тоді твоя дорога до Бога переривається, бо ти береш за Бога те, що ним не є. Ти ставш ідолопоклонником. Малі божки закривають єдиного Бога. Якщо не почнеш знову твого маршу, ти засуджуєш себе на вічне невдоволення і — а це є куди страшніше — ти нищиш можливість твого розквіту і завершення.

— *Бажання любови є стати одне з тими, кого любить.* На людському полі — і в тім полягає трагедія людини — така злука не може бути всеціла.

Якщо хочеш справді любити, треба щоб ти прийняв Бога до себе, а Бог тебе злучить з тими, котрих ти любиш.

— Чи вдоволишся обмеженою любов'ю? — Буду любити аж до того дня... Я люблю, але тільки до... Любов хоче безмежності, і тільки Бог може дати безмежність.

Ти не можеш любити справді й всеціло, хіба лише відкривши всю твою любов усій Божій любові.

— Поспитай твою любов, чи вона любить Любов? Якщо так, знатимеш, що вона спроможна любити тебе безмежно. Якщо ні, ти дізнаєшся, що твоя любов є відтята від безмежного.

— *Ти надто малий, щоб осягнути і обняти Бога в любові.*

Твоє серце замале, щоб любити твоїх братів так, як Бог їх любить.

А таки Бог бажає, щоб ти любив Його і твоїх братів безмежною любов'ю.

— Інші й цілий світ очікують від тебе не тільки любови, але Божої любови. Твоя любов не має бути « природною », але « надприродною ».

— Ти потребуєш цілого Відкуплення Ісуса Христа, щоб спасти твою любов від себелюбства. *Ти потребуєш цілої любови Ісуса Христа, щоб перемінити твою людську любов в надприродну.*

— Надприродна любов — це, через ласку, таїнственна можливість любити так, як сам Бог любить: любити « серцем Христа »: — Бога — твого Батька, людей — твоїх братів.

— Якщо ти хочеш любити більше, прийми більше Любови до тебе, дозволяй, щоб Любов чим раз більше любила в тобі й через тебе.

— *Роби так, щоб через тебе Бог любив твоїх братів.*

— Якщо ти любиш когось іншого людською любов'ю, ти злучуєш його з тобою. Якщо ти любиш іншого надприродною любов'ю, ти злучуєш його з Христом.

— Якщо ти любиш з Христом і в Христі, ти побільшуєш його Таїнственне Тіло, поширюєш Царство Отця.

— Не вистачає « робити милостиню »; *треба бути « любов'ю ».*

— « Люби, і роби те, що хочеш » (Св. Августин).

З М І С Т

<i>Від Видавництва</i>	5
<i>Людина в небезпеці</i>	7
<i>Успіх</i>	12

1. — ЛЮДИНА

Людина на ногах	17
Розміри людини	22
Людина роздроблена або об'єднана й уособлена ..	27
Не « відкидати » а « вивищати »	31
Жінка	36
Тільки егоїст нищить своє життя	41
Юність — приготування до любови	48
Людина та її підніжжя	53
Людина досконала — це людина обожена через Ісуса Христа	59

2. — ЛЮДИНА ТА ЇЇ ЖИТТЯ

Коли ж ти приймеш себе таким, яким ти є?	67
Приймай радість	71
Убивчі турботи	75
Безтурботність	79
Бути вільним!	83
Дбання про красу	88
Спокій	92
Вміти зупинитись	95
Роздумувати і рішати — це бути людиною	98
Вміти восередитись	103
Щоб успішно діяти	107
« Жити своїм життям » — це вірність теперішній хвилині	110

3. — ЛЮДИНА ТА ІНШІ ЛЮДИ

Хто ж це «інший»?	117
Контакт з іншим — це прийняти його до себе.....	119
Говорити з іншим — це перш за все слухати.....	123
Дискутувати з іншим — це обмінюватись думками..	126
Впливати на іншого — це мати довір'я до нього..	130
Любити — це давати себе	134
Любити інших — це кликати їх до життя	140
Одружуватись	144
Згодитись на свою родину	149
Терпіння — трагічний твір людини	153
Терпіння — перший засіб спасіння.....	158
Удосконалювати і спасати світ, по-божому і спільно .	162
Зобов'язатись цілим життям, щоб спасти цілу людину .	167
Твій брат терпить і вмирає	173

4. — ЛЮДИНА Й ЇЇ ЖИТТЯ В ХРИСТІ

Людина «короткозора» і «далекозорість» християнина	181
Щоб «розуміти добре» віру	185
Бог говорить через Ісуса Христа	188
Задум Бога-Отця у світі	194
Правдиві розміри подій	197
Перевірка життя	199
Перевіряти своє життя в гурті.....	203
Молитись — це стати на розпорядження Бога.....	206
Сповідь — Тайна Покаяння	213
Ніколи не зневірятися.....	219
Служба Божа в історії Людства.....	223
Богородице Діво, радуйся!.....	232
Дорога любови веде до Бога	237

14. *Різдвяна Містерія*. Укр. Різдвяна Поезія. Зібрав о. Г. Кінах. Рим, 1968, ст. 234. \$ 2.00
15. *Слова Св. Письма* — під розвагу всім і для проповідника. Подав о. Гнесько М., Торонто 1968, ст. 136. \$ 2.00
16. Аллярд П., *Св. Василій Великий*. Пер. о. Теодорович П., Рим 1968, ст. 200. \$ 2.00
17. Пекар А., *Досконалий Християнин*. Черпечий Ідеал Св. Василя В., Н. Йорк 1968, ст. 224. \$ 2.50
18. Великий А., *З Літопису Християнської України*, том I: IX-XI ст., стор. 278, Рим 1963. \$ 3.00
19. Великий А., *З Літопису Христ. України*, том II: XII-XIV ст., стор. 278, Рим 1963. \$ 3.00
20. Великий А., *З Літопису Християнської України*, том III: XV-XVI ст., стор. 278, Рим 1969. \$ 3.00
21. Великий А., *З Літопису Християнської України*, т. IV: Від Берестя до Витебська, ст. 280. Рим 1971 \$ 3.00
22. Великий А., *З Літопису Християнської України*, том V: XVII ст., стор. 290, Рим 1972. \$ 3.00
23. Великий А., *З Літопису Християнської України* том VI; XVIII ст., стор. 286, Рим 1973. \$ 3.00
24. Трух А., *Світла Сходу*. Життєписи визначніших Святих Східної Церкви, стор. 296, Прудентопіль 1968. \$ 2.50
25. Назарко І., *Царське Священство*. Проблеми Життя і Праці Священника, Рим 1969, стор. 204. \$ 2.00
26. Великий А., *Світла і Тіні Української Історії*. Причинки до історії української церковної думки. Стор. 220, Рим 1969. \$ 2.50
27. Великий А., *Українське Християнство*. Причинки до історії української церковної думки. Стор. 224, Рим 1969. \$ 2.50
28. Іванів М., *Свята Місія*. Всі місійні Проповіді з історичним введенням. Стор. 372, Прудентопіль 1969. \$ 3.50

29. Мудрий С., *Недільна Благовість*. Недільні Радіо-проповіді з Ватикану. Стор. 300, Рим 1970. \$ 3.00
30. «*Достойно єсть...*». Антологія новішої Марійської поезії, Рим 1971. \$ 2.50
31. Теснюк Я., *На Божих стежках*. Оповідання і нариси, стор. 304, Рим 1971. \$ 3.00
32. Дирда М., *Ясна Гора в Гошеві*, стор. 144, Ньюйорк 1972. \$ 3.00
33. Священики, «*Символ віри*». Катехитичні Радіо-проповіді з Ватикану, стор. 252, Рим 1972. \$ 2.50
34. *Печерський патерик*. Давнє джерело староукраїнської духовности. Пер. А. Г. Великий, Рим 1973, стор. 280. \$ 3.00
35. Шимчій Д., *Блискавки на олив'яному обрії*, Апостолес 1973, стор 192. \$ 2.00
36. Куаст Мішель, *Шлях до успіху*, Пер. о. В. Гайдуківський, стор. 242, Рим 1974. \$ 3.50
37. Дирда М., *Бов, Церква і молодь*, стор. 160, Ньюйорк 1974. \$ 3.00

КРИМ ТОГО МАЄМО:

- Соловій М., *Божественна Літургія. Історія-Розвиток-Пояснення*, Рим 1964, ст. XIV-422. \$ 7.00
- Тома Кемпійський, *Наслідкування Христа*, пер. еп. Боцян, стор. 384, Рим 1955. \$ 1.00
- Вечірня і Утреня на Будень*, ст. 328, Жовква 1939 - Н. Йорк-Рим 1962. \$ 2.00
- Святе Письмо Старого і Нового Завіту*, ст. XXII, 1070, 352. Рим 1963. \$ 12-20.00
- Церковні Пісні*, під нотами. Жовква 1926, стор. 358, X (Офсетне перевидання, Рим 1970). \$ 3.50

Можна замовляти в нашому Видавництві:

ANALECTA OSBM /

Via S. Giosafat, 8 - 00153 Roma (Aventino) - Italia